

This PDF you are browsing now is a digitized copy of rare books and manuscripts from the Jnanayogi Dr. Shrikant Jichkar Knowledge Resource Center Library located in Kavikulaguru Kalidas Sanskrit University Ramtek, Maharashtra.

KKSU University (1997- Present) in Ramtek, Maharashtra is an institution dedicated to the advanced learning of Sanskrit.
The University Collection is offered freely to the Community of Scholars with the intent to promote Sanskrit Learning.

Website
<https://kksu.co.in/>

Digitization was executed by NMM

<https://www.namami.gov.in/>

Sincerely,

Prof. Shrinivasa Varkhed
Hon'ble Vice-Chancellor

Dr. Deepak Kapade
Librarian

Digital Uploaded by eGangotri Digital Preservation Trust, New Delhi
<https://egangotri.wordpress.com/>

कविकुलगुरु कालिदास संस्कृत विश्वविद्यालय रामटेक

हस्तलिखित संग्रह

दाखल.क्र. M-2664 विषय वेद

नाव ऋग्वेद शाकल संहिता
लेखक/लिपीकार जल्लक अल्लक

पृष्ठ 101 काळ पुर्ण/अपुर्ण

५८२५ ३१८२५

३१८२१८२५

१ श्रीमंगळमूर्तिर्जयति॥ हरिः ॐ शुभ॥ यदुंदुसोमपातमोमदः शुविषचेतति॥ येनाहंसि
 न्यं १ त्रिणंतमीमहे॥ येनादशाग्वमधिगुंवेपयंतं स्वर्णरं॥ येनासमुद्रमाविधातमीम
 हे॥ येन सिंधुं महीरपोरथां इव प्रचोदयः॥ पंथा मृतस्य यातवेतमीमहे॥ इमं स्तोमम
 भिष्टये घृतनपूतमदिवः॥ येनानुसद्य ॐ जसाववक्षिथ॥ इमं जुषस्व गिर्वणः समुद्र
 इव पिन्वते॥ इंदुविश्वामिरुतिभिर्ववक्षिथ॥ १॥ यो नो देवः परावतः स खित्व नायमा
 महे॥ दिवो नृष्टिं प्रथयन्ववक्षिथ॥ ववक्षुरस्य केतव उत वज्रो गभस्त्योः॥ यत्सूयेनि
 रोदसी जवर्द्धयत्॥ यदि प्रवृद्धसत्यते महस्रं महिषां अर्घः॥ आदित्तदुद्रियं महिषं वव

धे॥ इन्द्रः सूर्यस्य रश्मिभिर्निर्यासानमो षति॥ अग्निर्वनैव सासहिः प्रवावधे॥ इयंतं रुत्वियावती धी
 तिरेति नवीयसी॥ सपर्येती पुरुप्रिया मिमीत इत्॥ १२॥ गर्भेयिज्ञस्य देवयुः कर्तुं पुनीत अनुषक्॥
 स्तोमे विंद्रस्य वावधे मिमीत इत्॥ सनिर्मित्रस्य पप्रथ इन्द्रः सोमस्य पीतये॥ प्राची वारी विसु
 न्वते मिमीत इत्॥ यं विप्रान् च्छवाह सोमि प्रमंदुरायवः॥ घृतं न पिष्य आसन्यतस्य यत्॥ उत
 स्वराजेऽदितिः स्तोममिंद्रो यजीजनत्॥ पुरुप्रशस्तमृतयं रुतस्य यत्॥ अभिवक्त्रयनुतयेऽ
 नूषत प्रशस्तये॥ नंदेव विव्रताहरी रुतस्य यत्॥ १३॥ यत्सोममिंद्रविष्णुवियदाघत्रित आस्थे॥
 यदा मरुत्सु मंदसे समिंदुभिः॥ यदा शक्रपरावति समुदे अधिमंदसे॥ अस्माकमित्सुते रणा

२ स मिंदुभिः॥ यदा सिमुन्वतो वधो यजमानस्य सस्यते॥ उक्थे वायस्य रण्ये सिम मिंदुभिः॥ देवं देवं वो व
स इंदु मिंदु गणीषणि॥ अधाय ज्ञायतुर्वणे व्यानश्रुः॥ यज्ञे भिर्यज्ञ वाहसं सोमेभिः सोमपातमं॥ होत्रा
निरिंदुं वा वधुर्वा निश्रुः॥ ४॥ महीरस्य प्रणीतयः पूर्वश्रुतप्रशस्तयः॥ विश्वावसूनि दाश्रुषे व्यान
श्रुः॥ इंदुं वत्राय हंत वे देवा सो दधिरे पुरः॥ इंदुं वाणी रनूषता समोजसे॥ महांतं महिनावयं सो
मे मिह वनश्रुतं॥ अर्कैरपि प्रणोनुमः समोजसे॥ नयं विविक्तो रोदसीनांत रिक्षा णिव जि
णं॥ अमादिदस्य तिलिषे समोजसः॥ यदिद एत न ज्येदेवास्त्वादधिरे पुरः॥ आदित्रै हर्यताह
रीव वक्षतुः॥ ५॥ यदा वत्र नंदी वितुं शर्वसावजिन्नवधीः॥ आदित्रै हर्यताहरीव वक्षतुः॥ यदा ते २

विष्णुरोजसात्रीणिपदाविचक्रमे॥आदित्रे०॥यदातेह्य्यताहरीवावृधातेदिवेदिवे॥आदित्रे
विश्वामुवनानियेमिरे॥यदातेमारुतीविशस्तुभ्यमिंदुनियेमिरे॥आदित्रेविश्वामु०॥यदासूर्य
ममुदिविश्रुक्रंज्योतिरधारयः॥आदित्रेविश्वामु०॥इमातेइंद्रमुष्टुतिंविश्रुद्रयत्रिधीतिभिः॥
जामिपदेवपिप्रतीप्राधुरे॥यदस्यधामनिप्रियेसमीचीनासोऽस्वरंन॥नानुयज्ञस्यदो
हनाप्राधुरे॥सुवीर्य्यस्वभ्यंसुगव्यमिंदुदधिनः॥होतेवपूर्वचित्रयेप्राधुरे॥६॥इंद्रःसुतेषु
सोमेषुक्रतुं पुनीतऽनुकथ्यं॥विदेवधस्यदक्षसोमहान्निषः॥सप्रथमेयोमनिदेवानांस
दनेवधः॥सुपारःसुश्रवस्तमःसमस्तुजित॥तमेदेवाजसातयऽइंद्रुरायश्रुषिणी॥७

३ वीनः सुमे अंतमः सरवा वृधे ॥ द्युयंतः इंदुगिर्वणोरातिः हरति सुन्वतः ॥ मंदानो अस्य बर्हि
 बो विराजसि ॥ नूनंतर्दिदद्वि नोयत्वा सुन्वतर्दमहे ॥ रयिं नश्चित्रमाभरा स्वर्विदं ॥ ७ ॥ स्तो
 लायत्रे विचर्वणिरतिप्रशार्धयद्विरः ॥ वयाः इवानुशेदते जुषंतयत् ॥ प्रत्नवज्जनयागिरः
 ऋणुर्धजिरितुर्हवं ॥ मदेमदेववक्षिथा सुकृत्तने ॥ क्रीळंत्यस्य सूनता आपोनप्रवक्षायतीः ॥
 अयाधियाय उच्यते पतिर्दिवः ॥ उतोपतिर्यः उच्यते कृष्टीनामेक इदृशी ॥ नमो वृधेरव
 स्युभिः सुते रणा ॥ स्तुदिश्रुतं विपश्चितं हरीयस्य प्रसक्षिणा ॥ गंतो रादाशुषो गृहं नमस्वि
 नः ॥ ८ ॥ तूतुजानो महे मते श्वेभिः प्रुषितशुभिः ॥ आयाहियज्ञमाशुभिः शमिदिते ॥ इंदु

शविष्ठसत्पतेरयिगृणस्सुधारय ॥ श्रवःसूरिभ्योऽमृतं वसुतनं ॥ हवेत्वासूरुदिते हवे मध्यं
 दिनेदिवः ॥ जुषाण इंदुसत्तिभिर्न आगदि ॥ आतूगदि प्रतुड्वमत्सो सुतस्य गोमतः ॥ तंतुंत
 नुष्वय्यथो विदे ॥ यच्छकासि परावति यदवावति वृत्रहं नू ॥ यदा समुद्रे अंधसो वितेदसि
 ॥ ९ ॥ इंदुवर्द्धतु नो गिरः इंदुसुता स इंदुवः ॥ इंदुहविर्भती विंशो अराणिषुः ॥ तमिदि प्राश्र
 वस्यवः प्रवत्तती ठिरुतिभिः ॥ इंदुक्षोणी र्वर्द्धयन्वया इव ॥ त्रिकंडुकेषु चेतनं देवासो यज्ञम
 लेत ॥ तमिद्वर्द्धतु नो गिरः सदा वृध ॥ स्तोताय त्रे अर्नुवत उच्छान्तुथादधे ॥ शुचिः पावक
 उच्यते सोऽजुतः ॥ तदिदुडुस्य चेतति युक्तं प्रलेषु धामसु ॥ मनोयत्रा वितदुधुर्विचेतसः ॥ १० ॥

४ यदि मे सख्यमावरं इमस्य पाह्यं धंसः ॥ येन विश्वा अति दिवो अतारिम ॥ कदा तं इन्द्रगिर्वणः स्तो
 ता उवाति शंतमः ॥ कदा नो गव्ये अभ्ये वसौ दधः ॥ उत ते सुष्टु ता हरी वृषणा वहतो रथं ॥ अ
 जुर्यस्य मदिंत मंथमी महे ॥ तमी महे पुरुष्टु तं यदं प्रत्ना भिरूतिभिः ॥ निबर्हि विप्रिये संदध
 द्विता ॥ वर्धस्वा सुपुरुष्टु तः ऋषिष्टु ता भिरूतिभिः ॥ धुक्षस्व पिप्युषी मिषमवाचनः ॥ ९१ ॥ इ
 द्रत्वं मविते दसी स्थास्तु वतो अद्रिवः ॥ कृता दिय मिते धियं मनो युज ॥ इह त्यासं धुमाद्या यु
 जानः सो मपीतये ॥ हरी इन्द्र प्रतदसू अभिस्वर ॥ अभिस्वरं तु ये तव रुद्रासः सशतं प्रियं ॥ उ
 तो मरुत्वती विप्रो अभि प्रयः ॥ इमा अस्य प्रतूत्रयः पदं जुषंतं यदिवि ॥ नाभा यज्ञस्य संदधुय

था विदे ॥ अयं दीर्घाय च क्षेप्रा विप्रयुत्य धुरे ॥ मिमीते युज्ञमानुष ग्विचक्ष्ये ॥ १२ ॥ वृषाय मिंदते
 रथं उतेते वृषणादुरी ॥ वृषा त्वं शतक्रतो वृषा हवः ॥ वृषा ग्रावा वृषामदो वृषा सोमो अयं सु
 तः ॥ वृषाय युज्ञो यमिन्वसि वृषा हवः ॥ वृषो त्वा वृषणं दुवेव जिंति त्रिभिः ॥ वा वंथ हि
 प्रतिष्ठति वृषा हवः ॥ १३ ॥ यदि द्वादहं यथा त्वमीशु युवस्व एक इतः ॥ स्तोता मे गोयं वा स्यात् ॥
 शिष्टेयमस्मेदिस्तेयं शची पते मनीषिणे ॥ यदहं गोपतिः स्यां ॥ धेनुष्टं दं सुनता यजमाना
 य सुन्यते ॥ गामर्ध्वं पिप्युषी दुहे ॥ न ते वृत्रा स्ति राधस इन्द्र देवो न मर्त्यः ॥ यदि त्सिस्तु तोम
 धं ॥ यज्ञ इन्द्रमवर्धयद्यद्भूमिं व्यवर्तयत् ॥ चक्राणः पुरां दिवि ॥ १४ ॥ वा वृधानस्य ते वृयं वि

५ श्वाधना निजिग्युषः॥ उत्तिमिंशरणीमहे॥ व्यंशुत रिंक्षमतिरुन्मदे सोमस्यरोचना॥ इंदो यदभि
 नदुलं॥ उक्ता अजदं गिरोभ्य आ विष्णु वनुदा सतीः॥ अवं चंनु नु देवलं॥ इंद्रेण रोचना दि
 वो दृष्ट्वा निदं हिता निच॥ स्थिराणि न परा णुदे॥ अपा मूर्तिर्मदं निवस्तो म इंद्रा जि रायते॥ वि
 ते मदा अरा जिषुः॥ १५॥ त्वं हि स्तोम वर्धन इंद्रा स्युः कथं वर्धनः॥ स्तोतृणा मुत भुज क्लृप्त॥ इंदु मि
 के शिनादरी सोम पेया यव क्षतः॥ उपयज्ञं सुरार्धसं॥ अपां फेने न न मुचेः शिर इंदो देव त्रयः॥
 विश्वा यद जय स्य धः॥ माया निरु सि संप्रपत इंद्रा मा रुं रुं क्षतः॥ अवद स्यं र धूनुथाः॥ अ
 सुन्वा मिं ड सं स दं विषूचं व्यनाशयः॥ सोम पा उक्ता रो म वन॥ १६॥ तं भु मि प्र गा येत पुरु दूतं पुरु

द्रुतं॥ इन्द्रं गीर्तिस्तविषमा विवासत॥ यस्य द्विबर्हसो बृहत्स होदाधारोदसी॥ गिरीरुज्ज्वला
 जपस्यर्हवत्त्वना॥ सराजसिपुरु द्रुतं एको वृत्राणि जिघ्रसे॥ इन्द्रजे॥ त्राश्रवस्यात्तयंत
 वे॥ तं ते मदं गृणीमसि वृषणं पृत्सु सोऽसि हि म॥ उलोक कलुत्नुमदिवो हरिश्चि यम॥ येन
 ज्योतीष्याय वेमन वेच विवेदिथ॥ मंदानोऽस्य बुद्धिषो विराजसि॥ १७॥ तदद्या चित्र
 उक्थिनो नु द्रुवंति पूर्वथा॥ वृषपत्नीरपो जयादिवे दिवे॥ तव त्यदिदियं बृहन्न वशुषा मुत
 क्रतुं॥ वज्रं शिश्राति धिषणा वरेण्यं॥ तव द्यो रिरुपोऽस्य पृथिवी वर्धति श्रवः॥ त्वामापः पर्व
 तासश्च दिन्विरे॥ त्वां विष्णुर्हृन्क्षयो मित्रो गृणाति वरुणः॥ त्वां शर्द्धी मदत्यनुमारुतम्॥

त्वं वृषाजनां नानां मंहिष इज्जतिषे ॥ सत्रा विश्वा स्वपत्या निदधिषे ॥ ९८ ॥ सत्रा त्वं पुरु
 ६ हुतं एको वृत्राणि तोशसे ॥ नान्य इन्द्रात्करणं भूर्य इत्वति ॥ यदिन्द्रमन्मत्रास्त्वानानाहवैत
 ऊतये ॥ अस्माके भिर्नमिरत्रा स्वर्जय ॥ अरंक्षया यनो महे विश्वा रूपाण्या विशान् ॥ इन्द्रं जे
 त्रयि हर्षया शची पतिम् ॥ ९९ ॥ प्रसम्राजं चर्षणीनामिन्द्रं स्तोतानयंगीभिः ॥ नरं नृषा
 हं मंहिषं ॥ यस्मिन्नुक्थानिरण्यंति विश्वा निचश्रवस्यो ॥ अपामवो न स भुदे ॥ तं मुहृत्या
 विवासे ज्येष्ठराजं भरैरुत्तुम् ॥ महोवाजिनं सुनिभ्यः ॥ यस्याऽनूना गभीरा मदाश्चुरव
 ६ स्तरुत्राः ॥ हर्षु मंतः शूरसातो ॥ तमिच्छनेषु हितेषु धिवा कार्यहवन्ते ॥ येषां मिन्द्रस्ते जयन्ति ॥

तमिच्योत्तेराय्यं तितं हृते निश्चर्षणयः ॥ एष इन्द्रो वरिवरुक्त ॥ २० ॥ इन्द्रो ब्रह्मेन्द्र उषिरिन्द्रः
पुरुषुरुदुतः ॥ महान्महीभिः शचीभिः ॥ सः स्तोम्यः सहव्यः सत्यः सत्वातु विकुर्मिः ॥ एकं
श्चित्सन्तुभिर्भूतिः ॥ तमुर्ध्वं मिस्तं सामं मिस्तं गायुत्रेश्चर्षणयः ॥ इन्द्रं वर्धति क्षितयः ॥ प्र
पोतारुं वस्यो अथाकर्त्तारुं ज्योतिः समत्सु ॥ सा सक्ता संयुधामित्रान् ॥ सन्तः पत्रिः पार
थाति स्वस्तिना वापुरुदुतः ॥ इन्द्रो विश्वाऽऽतिद्विषः ॥ सत्वं नऽ इन्द्रवाजेभिर्दश स्यान्वगातु
याच ॥ अथाचनः सुमन्नेनेषि ॥ २१ ॥ आयाहि सुषुमाहितऽ इन्द्र सोमं पिबाऽ इमम् ॥ एदं व
हिः सदोमम् ॥ आत्वा ब्रह्म युजाहरीवहता मिन्द्रकेशिना ॥ उपब्रह्माणि नः शृणु ॥ ब्रह्माण

७ स्त्वावयंयुजासोमपाभिंदसोमिनः॥ सुतावंतोहवामहे॥ आनोथाहिसुतावतोस्माकंसुष्टु
 तीरुप॥ पिबासुशिप्रिन्नंधसः॥ आतेसिंवाभिकुक्ष्योरनुगात्राविधावतु॥ गृभायजिह्वया
 मधु॥ २२॥ स्वादुष्टेऽस्तुसंसुदेमधुमांतनेत्रुतर्व॥ सोमःशर्मस्तुतेहृदे॥ अयमुत्वाविचर्य
 णेजनीरिवाभिसंहतः॥ प्रसोमऽइंसपतु॥ तुविग्रीवोवपोदरःसुबाहुरंधसोमदे॥ इंसो
 वृत्राणिजिघ्रते॥ इंसप्रेहिपुरस्त्वंविश्वस्येशानुञ्जसा॥ वृत्राणिवृत्रहंजहि॥ दीर्घस्तेऽ
 अस्त्वंकुशोयेनावसुप्रयक्षुसि॥ यजमानायसुन्वते॥ २३॥ अयंतंइंसोमोनिपूतोअधि ७
 बृहर्षि॥ एहीमुस्यद्रवापिब॥ शार्चिगोशार्चिपूजनायंरणायतेसुतः॥ आर्वंउलुप्रह्वयसे॥

यस्तेष्टुंगवृषो न पात्राणां पातुं उपायः ॥ न्यस्मिंदध्रे आमनः ॥ वास्तोष्पते ध्रुवा स्तूणां ऽसं
 त्रं सोम्यानां ॥ दुशोभेत्तापुरां शश्वतीनामिन्द्रो मुनीनां सर्वा ॥ पदाकुसानुर्यजतो गोवेषणा
 एकः सन्नभिभूर्यसः ॥ भूर्णिमश्वं नयतु जापुरो गृभेऽसोमस्य पीतये ॥ २४ ॥ इदं ह नूनमेवां
 सुमंभिस्तेतमर्त्यः ॥ आदित्यानामपूयैः सर्वा मनि ॥ अनर्वाणो ह्येषां पंथाऽ-आदित्यानाम् ॥
 अर्दब्धाः संति पायवः सुगेवर्धः ॥ तत्सुनः सविता भगो वरुणो मित्रो अर्यमा ॥ शुर्मयच्छं
 तु सप्रथो यदीमहे ॥ देवेभिर्दध्यदिते रिष्टममन्ना गहि ॥ स्मत्सूरिभिः पुरुत्रिये सुशर्मभिः ॥
 ते हि पुत्रा सोऽ-अदितेर्विदुर्द्वेषां सियोतवे ॥ अहोश्चिदु रुचक्रयो न हसः ॥ २५ ॥ अदिति

८ नोदितापशुमदितिर्नक्रमदयाः॥ अदितिः पात्वंहसः सुदावधा॥ उत्तस्यानो दिवामतिर
दितिरुत्यागमत्॥ सा शंतातिमयस्करदपस्त्रिधः॥ उत्तत्यादेव्याभिषजाशनेः करतो अ
श्विनो॥ युयुयातामितोरपो अपस्त्रिधः॥ शमग्निरग्निभिः करच्छन्नस्तपतुसूर्यः॥ शंवातो
वात्वरुपा अपस्त्रिधः॥ अपामीवामपस्त्रिधमयसेधतदुर्मतिं॥ आदित्या सोयुयोतनानोऽ
अंहसः॥ २६॥ युयोता शरुमस्मदां आदित्या सः उत्तामतिं॥ रुधुग्धेषः कृणुत विश्ववेदसः॥
तत्सुनः शर्मयष्टताऽदित्या यन्मु मोचति॥ एनस्वतं चिदेनसः सुदानवः॥ योनः कश्चिद्वि
क्षतिरहस्त्वेनमर्त्यः॥ स्वेष्ट एवैरिषीष्टयुर्जनः॥ समित्रमधमश्नवदुःशंसुमर्त्यरिपुम्॥

योऽस्मत्त्रादुर्हणावांषपदयुः॥ पाकत्रास्त्रं न देवा ह्यसुजानीथमर्त्यी। अपदयुंचादयुंचवसवः॥ २७॥
 आशर्मपर्वतानामोलापांघृणीमहे॥ द्यावाक्षामारेऽस्मत्पस्कृतं॥ तेनोऽरेण शर्मणा युष्माकं
 नावावसवः॥ अतिविश्वो निदुरितापिपत्रन॥ तुचेतनायतत्सुनोऽरघीयऽआयुजश्वसे॥ आदि
 त्यासः सुमहसः कृणोतेन॥ ये होहीळो वोऽअंतरेऽआदित्याऽअस्तिमृळत॥ युष्मेऽइदोऽअपि
 षसि सजात्ये॥ बृहदरुथं मरुतो देवत्रातारमश्विनो॥ मित्रमीमहेवरुणं स्यस्तये॥ अनेहो
 मित्राऽयमन्नवदरुणशंस्यं॥ त्रिवरुथं मरुतो यंतनश्चुर्दिः॥ येचिद्धि मृत्युबंधवऽआदित्या
 मनवः रमसि॥ प्रसूनऽआयुजश्वसेतिरेतन॥ २८॥ तं मया स्वर्णं देवासेदिव मरुतिदधन्वि

९ दे॥ देवत्राहव्यमोहिरे॥ विभूतरातिविप्रचित्रशोचिषमुग्निमीळिष्यंतुरम॥ अस्यमेधस्य
 सोम्यस्यसोभरेप्रेमधुराणपूर्वम॥ यजिष्ठंत्वाववमहेदेवंदेवत्राहोतारममर्त्यम॥ अस्यप
 हस्यसुक्रतुम॥ उज्जोनिपातंसुभगंसुदीदितिमुग्निंश्रेष्ठशोचिषम॥ सनोमित्रस्यवरु
 णस्यसोऽअपासासुमन्यंक्षतेदिवि॥ यःसमिधाथऽआहुतीयोवेदेनददाशमत्रोऽअ
 नये॥ योनमसास्वध्वरः॥ २५॥ तस्येदर्वंतोरुहयंतऽअशवस्तस्यधुमिर्तमंयज्ञः॥
 नतमंदोदेवकृतंकुलंश्चननमर्त्यकृतंनशत॥ सुग्नयोवोऽअग्निभिःस्थामसूनोसहसः
 उज्जाम्पते॥ सुवीरुस्त्वमस्मयुः॥ प्रशंसमानोऽअतिथिर्नमित्रियोऽग्निरथोनवेद्यः॥ २६

त्वेहेमासोऽपि संति साधवस्त्वं राजा रथीणां म॥ सोऽअद्वादा श्वधुरोऽग्ने मर्तः सुमगसं प्रशं
 स्यः॥ सध्वी निरस्तु सनिता॥ यस्य त्वमूर्ध्वेऽअध्वरायतिष्ठसि क्षयदीरः ससाधते॥ सोऽअ
 र्वद्धिः सनिता सविपन्युभिः सश्रेः सनिता कृत म॥ ३०॥ यस्याऽग्निर्वपुर्गृहेस्तोमं च नो
 दधीत विश्ववार्यः॥ हव्यावावे विषद्विषः॥ विप्रस्य वास्तुवतः सह सोयहो मक्षूत मस्य
 रातिषु॥ अत्रो देवमुप रिमर्त्य कधि वसो विविदुषो वचः॥ योऽअग्निं हव्यदातिभिर्न
 मोभिर्वास्तुदक्ष माविवा सति॥ गिरावाऽजिरशो चिषम॥ समिधा यो निशित्तीदाशुद
 दिति धामभिरस्य मर्त्यः॥ विश्वे स्तध्वीभिः सुमगे जनाऽअतिद्युन्ने रुद्र इव ता रिषत॥

९० तदग्नेशुभ्रमाभूरयत्सासदत्सदनेकंचिद्विष्णुम॥ मन्युंजनस्यदूष्णः॥ ३९॥ येनचहेवसं
 णोमित्रोऽअर्यमायेननासत्याभगवयंततेत्रारवसागातुवित्रमाऽइंद्रत्वोताविधेमहि॥
 तेघेदेमेस्त्राध्योऽयेत्वाविप्रनिदधिरे नचक्षसं॥ विप्रोसोदेवसुकुतुम॥ तऽइंद्रेदिंसु
 भगतऽआदितितेसोतुंचक्रिरेदिवि॥ तऽइंद्रजेभिर्जिग्युर्महद्वनयेत्वेकामन्येरिरे॥ भू
 भद्रो नोऽअग्निरादतो भद्राशतिः सुभगभद्रोऽअध्वरः॥ भद्रउतप्रशस्तयः॥ भद्रम
 नः कृणुष्वचतूय्येनोसमस्तसासहः॥ अवस्थिरातनुहिभूरिशर्द्धतां वनेमातेऽ ९०
 अमिष्टिभिः॥ ३९॥ इक्षेमिरामनुर्हितुंयदेवादूतमरुतिं न्येरिरे॥ यजिष्वहव्यवाहनम॥

तिग्मजंभायतरुणायराजतेप्रयोगायस्यग्नये॥यःपिंशतेसूनुताभिःसुवीर्यमग्निर्घृ
 तेभिराहुतः॥यदीष्टतेभिराहुतोवाशीमग्निभरितऽञ्जवच॥असुरऽद्वनिर्जिर्म॥
 योहव्यानेरयतामनुर्दितोदेवऽआसासुगंधिना॥विवांसतेवार्यागिस्वधुरोहोता
 देवोऽअमर्त्यः॥यदेनेमर्त्यस्त्वस्यामहंमित्रमहोऽअमर्त्यः॥सहसःसूनवाहुत॥३३॥
 नत्वारसीयाभिरोस्तयेवसोनपापत्वार्यसंत्य॥नमेस्तोतामर्तीवानुदुहितःस्यादग्ने
 नपापया॥पितुर्नपुत्रःसुभतोदुरोणऽआदेवांऽएतुप्रणोहविः॥तवाहमग्नेऽउत्ति
 मिर्नेदिष्ठाभिःसचेयुजोषुमावसो॥सदीदेवस्यमर्त्यः॥तवृक्त्वांसनेयंतववातिनि

११ रग्नेतवप्रशस्तिभिः॥ त्वामिदाहः प्रमतिंवसोममाऽग्नेहर्षस्वदातवे॥ प्रसोऽअग्नेतवोति
 भिः सुवीराभिस्तिरतेवाजसर्मभिः॥ यस्य त्वं सुरव्यभावरः॥ ३४॥ तवउप्रो नीलवान्वाश
 रुत्वियऽदंधानः सिद्धवाददे॥ त्वं महीनामुषसांमसिप्रियः क्षुपोवस्तुषुराजसि॥ तमा
 गन्मसोभरयः सहस्रमुक् स्वमिष्टिमेवमे॥ संम्राजं त्रासदस्यवम॥ यस्य तेऽअग्नेऽअन्ये
 अग्नयऽउपक्षितोव्याऽदेव॥ विपोनद्युम्नानिर्युवेजनानां तवक्षुत्राणिवर्द्धयन्॥ यमा
 दित्यासोअदुहः पारुनयथमर्त्यम॥ मघोनां विश्वेषांसुदानवः॥ यूयंराजानः कंचिच्च ११
 र्षणीसहः क्षयंतमानुषाऽअनु॥ वयंतेवोवरुणमित्राऽर्यमुन्त्स्यामेहतस्यरथ्यः॥ अ

दान्नेपोरुकुस्यः पंचाशतं त्रसदस्युर्वधूनाम् ॥ १७ ॥ मंहिषो अय्यः सत्यतिः ॥ १८ ॥ तमे प्रयियोर्व
 यियोः सुवोस्त्वाऽअधितुर्ग्वनि ॥ तिसृणां सप्ततीनां श्यावः प्रणेता भुवदसुर्दियानां प
 तिः ॥ १९ ॥ ॥ आगंतामारिषण्यतप्रस्थावानोभापस्थातासमन्यवः ॥ २० ॥ स्थिराचिन्नमयिष्
 वः ॥ २१ ॥ वीळुपविर्भिरुतऽरुभुक्षणाज्जरासः सुदीतिभिः ॥ २२ ॥ दधानोऽअद्यागतापुरुष्यहा
 यज्ञमासोभरीयवः ॥ २३ ॥ विद्वाहिरुदियाणां शुभ्रमुग्रं मरुतां शिर्मावतां ॥ २४ ॥ विष्मोरेवस्यमीकु
 माम् ॥ २५ ॥ विद्वापानिपापतंतिष्ठदुच्छुनोभेयुजंतरोदसी ॥ २६ ॥ प्रधन्वा न्ये रतशुभ्रखादयेत्यदेजथस्व
 क्षानवः ॥ २७ ॥ अच्युताचिद्वो अज्मन्नानानंदतिपर्वतासोवनस्यतिः ॥ २८ ॥ भूमिर्यामेषुदेजते ॥ २९ ॥ ॥

९२ मायवो मरुतो यातवेद्यो जिहीतः उत्तरा हृदतः॥ यत्रानरो देदिशते तनूषा त्वक्षां सिवाक्षो जसः॥
 स्वधामनुश्रियं नरो महित्वेषाऽममवंतो वृषसवः॥ वदते अक्रुतसवः॥ गोभिर्वाणोऽञ्ज्यते
 सोमरीणां रथे कोशे हिरण्यये॥ गोबंधवः सुजातासऽश्वेषु जमहांतो न स्पृशेन्नु॥ प्रतिबोह
 षट्जयो वृक्षे शुद्धीयमारुताय सरध्वम्॥ हव्या वृषप्रयागो॥ वृषणाश्वेन मरुतो वृषपुना
 रथेन वृषनाभिना॥ आश्वेना सोनपक्षिणो हथानरो हव्या नो वीतये गतः॥ ३७॥ समानमञ्ज्ये
 षां विभ्राजंते रुक्मासो अधिवाङ्मुखः॥ दविद्युतत्पुहयः॥ तनुग्रासो वृषणानुग्रवाहवो न किंचिद् ९२
 नृषु येतिरे॥ स्थिराधन्वान्यायुधारथेषु वोनी केषधि श्रियः॥ येषामणो नि सप्रथो नाम त्वेषं शश्व

ता मेकमिदुजे॥ वयो न पित्र्युंसहः॥ तान्वंदस्व मरुतस्तांऽउपस्तु हितेषां दिधुनीनां॥ अराणां न
 चरमस्तदेवां दाना॥ मुक्ता तदेवां॥ सुभगः सर्वजुतिषा सपूर्वासु मरुतो व्यष्टिषु॥ यो वोनूनमुता
 मति॥ २८॥ यस्य वायुयं प्रतिवाजिनौ नरुऽआहव्यावीतये गथ॥ अभिषद्युन्नेरुतवाजसातिभिः
 सुम्नावौ धूतयो नरात्॥ यथारुद्रस्य सूनवो दिवो वरांत्यसुरस्य वेधसः॥ युवानुस्तथेदसत्॥ ये
 वाऽहंति मरुतः सुदानवः स्मन्मीक्षुषश्चरंति ये॥ अतश्चिदानुऽउपवस्य साहदा युवानुऽआव
 हध्वम्॥ यूनऽउषु न विषया वृक्षः पावकांऽअमिसौ भरे गिरा॥ गायुगाऽइव चर्लवत्॥ साहाये सं
 तिमुष्टिदेवहयो विश्वा सुष्टु सुहोतृषु॥ वृक्षश्चंद्रान्न सुश्रवस्तमानि रावंदस्व मरुतोऽअहं॥

॥३५॥ गार्वाक्षिद्वा समन्यवः सजात्येन मरुतः सर्वधवः ॥ रिहते ककुभौ मिथः ॥ मर्त्रश्चि
 हो नृतवोरुक्मवक्षसः उपभ्रातृत्वमायति ॥ अधिनो गात मरुतः सदा दिवः अपि
 त्वमस्ति निधुवि ॥ मरुतो मारुतस्य नः आभेयुजस्य वहता सुदानवः ॥ यूयं सरवायः स
 सयः ॥ यामिः सिंधुमवथ याभिस्तूर्वथ याभिर्दशस्यथा किर्विभू ॥ मयो नो भूतोति निर्म
 यो भुवः शिवाभिरसच दिषः ॥ यत्सिंधो यदसिक्त्र्यां यत्समुदेषु मरुतः सुबर्हिषः ॥ यत्सर्व
 तेषु भेयुज मू ॥ विश्वं पश्यं तो विभथा तनूधाऽते नानोऽअधि वोचत ॥ क्षमारपो मरुतः आतु १३
 रस्य नः इक्ष्वाकुर्विद्रुतं पुनः ॥ ४० ॥ ॥ इति शाकल्यसंहितायां वषाऽष्टके प्रथमोऽध्यायः ॥ श्री ॥

हरिः ॐ ॥ वयमुत्तामपूर्यस्त्रुं न कश्चिद्दुरंतोऽवस्थवः ॥ वाजे चित्रं हवामहे ॥ उपत्वा कर्म नूतये
सनोयुवोग्रश्च कामयो धृषत ॥ त्वामिध्य वितारं वदामहे सखायः ॥ इत्सानसि ॥ आयादीमऽइंद
वोऽश्वपते गोपतऽउर्वरापते ॥ सोमं सोमपते पिब ॥ वयं हित्वा बंधुमंतमबंधवो विप्रासऽइत्येमि
म ॥ याते धामा निवृषभुते भिरागहि विश्वेभिः सोमपीतये ॥ सीदंतस्ते वयो यथा गोश्रुतिमधो
मदिरे विवक्ष्यो ॥ अमित्वा मिंदनो नुमः ॥ १ ॥ अथाचत्वेनानमसावदामसि किं मुहुश्चिद्दि
धयः ॥ संतिका मा सो हरिवोद दिष्टं सो वयं संति नो धियः ॥ नूनाऽइदिंस्ते वयमूतीऽ अभूमन
दिनूतेऽ अडिवः ॥ विभापुरा परीणसः ॥ विभा सखित्वमुत शूरभोज्यऽ माते तावज्जिन्तीमहे ॥

१४

उतोसमस्मिन्नाशिशीदिनोवसोवाजेसुशिप्रगोमेति॥थोनेइदमिदंपुराप्रवश्यआनिनायतमु
वस्तुषे॥सखायइंद्रमृतये॥हर्यश्वंसस्यतिचर्षणीसहंसहिष्मायोऽश्रमंदत॥आतुनःसवयति
गव्यमश्व्यंस्तोतभ्योमधवाशतं॥२॥त्वयाहसिद्युजावयंप्रतिश्वसंतं वयमब्रुवीमहि॥संस्थेज
मस्यगोमतः॥जयेमकारेपुरुदूतकारिणोऽभितिवेमदुह्यः॥नभिर्वृत्रंहन्यामश्वश्रुयामवा
वेरिंद्रप्रणोधियः॥अभ्रातव्योऽनात्वमनापिरिंद्रजनुषासनादसि॥युधेदापित्वमिच्छसे॥
नकरिवंतंसखायविंदसेपीयंतितेसुराश्वः॥यदाहृणोषिनदनुंसमूहस्यादित्यितेऽवदूयसे॥
मातेजमाजुरोयथापूरासंद्रसख्येत्वावतः॥निषदाभसचासुते॥३॥मातेगोदत्रनिरराम

१४

राधसुऽइउमाते गृहामहि॥ दृक्काचिदर्यः प्रमृशाभ्याभरनते दामानिऽआदमे॥ इउवाघेदिय
नमघं सरस्वती वा सुभगाद दिवसु॥ त्वं वा चित्रदाश्रुषे॥ चित्रऽइराजाराजकाऽइदन्यकेयकेस
रस्वतीमनु॥ पूज्जन्यऽइवततन डिदृष्ट्या सहस्रमयुताददत्त॥ ४॥ अत्यमदऽआरथमद्यादं सि
धमूतये॥ यमश्विना सुहवारुडवर्तनीऽआसूर्यायितस्रथुः॥ पूर्वापुषं सुहवंपुरुस्पृहं भुज्युं
वाजेषु पूर्व्यं मू॥ सचनावंतं सुमतिभिः सोभरे विदेषममनेहसं॥ इहत्यापुरुभूतमादेवानमोभि
रश्विना॥ अर्वाचीनास्ववसेकरामदेगंतारादाश्रुषो गृहम॥ युवोरथस्यपरिचक्रमीयतऽईर्मा
न्यदा निषण्यति॥ अस्मांश्चक्षासुमतिर्वैश्रुभस्यतीऽआधेनुरिवधावतु॥ रथोयोवां त्रिवंधुरो

हिरण्याभीश्रुश्विना ॥ परिद्यावापथिवी भूषति श्रुतस्तेन नानासत्या गतम् ॥ ५ ॥ दशस्यंतामन
 वे पूर्व्यदिवियवंचकैण कर्षथः ॥ तावा मद्यमुमतिभिः शुभस्यती ॥ अश्विना प्रस्तुवीमहि ॥ उपनो
 वाजिनीवसूयातमृतस्य पथिभिः ॥ येभिस्तु हिरण्ययात्रा सदस्यवं महेक्षत्राय जिन्वथः ॥ अ
 यं वामदिभिः सुतः सोमो नरावृषण्वसू ॥ आयातं सोमपीतये पिबतं दाशुषो गृहे ॥ आदिरु
 दतमश्विनारथे कोशे हिरण्ययेवृषण्वसू ॥ युंजाथां पीवरीरिषः ॥ याभिः पक्थमवथोया
 भिरधिगुंयाभिर्वभ्रुं विजोषसं ॥ ताभिर्नो मुक्षुतूयमश्विना गतं निषज्य तं यदातुरम् ॥ ६ ॥ ९५
 यदधिगावोऽश्विगूऽशुदाचिदङ्गो अश्विना हवामहे ॥ वयंगीभिर्विपन्यवः ॥ तामिरायातंवृ

षणोपमेदवंविश्वं पुंविश्वं वाय्यम् ॥ इषामं हिष्ठा पुरुभूतमानरायाभिः क्रि विंवा वृधुस्ताभिराग
 तं ॥ ताविदाचिदहानां तावश्चिनावंदमानऽनुपब्रुवे ॥ ताउनमोभिरि महे ॥ ताविदोषातऽनुषसि
 शुभस्पतीतायामनुर्वर्तनी ॥ मानोमत्रीय रिपवेवाजिनीवसूपरोरुद्रावतिरव्यतं ॥ आसुगम्याय
 सुगम्यं प्रातारथेनाश्चिनावासक्षणी ॥ दुवेपितेवसोभरी ॥ ७ ॥ मनोजवसावृषणामदच्युतामक्षुं
 गमाभिरूतिभिः ॥ आराताश्चिद्रूतमस्मेऽश्रवसेपूवर्भिः पुरुनेजसा ॥ आनोअश्वोवदश्चिना
 वर्तिर्य्यासिष्टं मधुपातमानरा ॥ गोमेदस्त्राहिरण्यवत् ॥ सुप्रावर्गं सुवीर्यं सुधुवार्यमनाधृष्टं रक्षस्वि
 ना ॥ अस्मिन्नावामायानेवाजिनीवसुविश्वावामानिधीमहि ॥ ८ ॥ ईजिष्ठाहिप्रतीच्यं १ यजस्वजातवे

१६ दसं॥ चरिद्भुधूममगृहीतशोचिषं॥ दामानं विश्वचर्षणे ग्निं विश्वमनो गिरा॥ उतस्तुषे विष्यद्भसोरथानां॥ येषा
 माबाधकृमियदृषः पृष्ठश्च निग्रहे॥ उपविदावक्त्रिर्विदतेवसु॥ उदस्य शोचिरस्रादीदियुषोव्यञ्जरं॥
 तपुर्जसस्य सुद्युतो गणश्रियः॥ उदतिष्ठ स्वधूरस्तवानो देव्या कृपा॥ अभिरव्याभासा बृहताशुशुक्लनिः
 ॥१॥ अग्नेयादिमुशस्तिभिर्द्व्याजुक्ता न आनुषक्॥ यथादूतो बभूथ दव्यवादनः॥ अग्निं वः पूर्यद्भुवे हो
 तारं चर्षणीनां॥ तमयावाचा गृणे तमुवस्तुषे॥ यज्ञे भिरद्भुतक्रतुं यं कृपासूदयंत इत्॥ मित्रं न जनैः सु
 धितमृतावनि॥ कृतावानमृताय वा यज्ञस्य साधनं गिरा॥ उपोएनं जुजुषुर्नमसस्य दे॥ अधानो अंगि
 रस्तमं यज्ञसो यंतु संयतः॥ होता यो अस्ति विश्वा यज्ञस्तमः॥ १०॥ अग्ने तव त्वे अजरे धाना सो बृहद्भाः॥

अश्वोऽश्वदृषणस्तविषीयवः॥सत्त्वंनउर्जोपतेरुयिरास्वसुवीर्य्य॥प्रावन्नस्तोकेतनयेसमत्त्वा॥अथद्वा
 उविशपतिःशितःसुप्रीतोमनुषोविशि॥विश्वेदग्निःप्रतिरक्षांसिसेधति॥श्रुत्यग्नेनवस्यमेस्तोम
 स्यवीरविश्वते॥निमायिनस्तपुषारक्षसोदह॥नतस्यमाययाचनरिपुरीश्रीतमर्त्यः॥योऽअग्नयेद
 दशहव्यदातिभिः॥११॥अश्वस्त्वावसुविदमुक्षुण्युरग्रीणादधिः॥महोरायेसमुत्वासमिधीमदि॥
 उशनाकाव्यस्त्वानिहोतारमसादयत्॥आयजित्वामनवेजातवेदसं॥विश्वेदित्वासजोषसोदेवा
 सोदूतमक्रेत॥श्रुष्टीदेवप्रथमोयज्ञियोभुवः॥इमंघावीरोश्रमत्तंदूतंलृण्वीतमर्त्यः॥पावकंलृ
 णवर्तनिंविदायसं॥तंदुवेमयत्तस्त्रुचःसुभासंश्रुक्रशोचिषं॥विशामग्निमजरंप्रलमीज्यं॥१२॥यो

२७ अस्मेह्यदातिमिरादुतिमत्रोविधत्॥भूरिपोषंसधत्तेवीरवद्यशः॥प्रथमंजातवेदसमग्निंयज्ञेषु
पूर्व्यं॥प्रतिस्त्रुगेतिनमसादविष्मती॥आतिर्विधेमाग्नयेज्येष्ठाभिर्यश्चवत्॥मंदिष्ठाभिमतिभिः
शुक्रशोचिषे॥नूनमर्चविदोयसेस्तोमेभिःस्वरूपवत्॥ऋषेवेयश्चदम्यायाग्नये॥अतिथिंमा
नुषाणांसूनुंवनस्पतीनां॥विप्राअग्निमवसेप्रलमीळते॥१३॥महोविष्वाअमिषतोअमिदव्या
निमानुषा॥अग्नेनिषस्मिनमसाधिबर्दिषि॥वंस्वानोवार्यापुरुवंस्वरायःपुरुस्पृहः॥सुवीर्यस्य
प्रजावतोयशस्वतः॥त्वंवरोसुषाम्णेजनायचोदय॥सदाविसोरातिर्यविष्ठशश्चते॥त्वदि
सुप्रतूरसित्वंनोगोमतीरिषः॥महोरायःसातिमग्नेअपारधि॥अग्नेत्वंयशस्यामित्रावरु

भावह॥ कृतावानासम्राजापूतदक्षसा॥ १४॥ सरवायऽआशिषामहिब्रह्मंशयवज्जिणे॥ स्तुषऽउषु
 वोन्ततमायधृच्छवे॥ शवसाह्यसिश्रुतोवृत्रहत्येनवृत्रहा॥ मधेर्मधोनोअतिशूरदाशसि॥ सनस्त
 वानआभरुरयिंचित्रश्रवस्तमं॥ निरेकेचिद्योहृरिवोवसुर्ददिः॥ आनिरेकमुतप्रियमिंददर्विजनानां॥
 धृषताधृच्छोस्तवमानआभर॥ नतेसुच्यंनदक्षिणंदस्तंवरंतआपुरः॥ नपरिवाधोहरिवोगवि
 द्दिषु॥ १५॥ आत्वागोतिरिववृजंगीभिर्हृणोम्यदिवः॥ आस्माकामंजरितुरामनःपृण॥ विश्वा
 निविश्वमनसोधिथानोवृत्रहंतम॥ उग्रप्रणोतरधिष्वसोगदि॥ वयंतेअस्यवृत्रहन्विद्यामश्वरुन
 व्यसः॥ वसोःस्पार्हस्यपुरुहूतराधसः॥ इज्यथाह्यस्तितेपरीतंनृतोश्वः॥ अमृत्कारातिःपुरुहूतदाश्रु

९८ वे॥ आवृषस्व महामहमहेनृतमराधसे॥ दहृश्चिदहृमघवन्मघत्रये॥ १६॥ नूनं अन्यत्राचिदद्विस्व
 नोजगमुराशसः॥ मघवं च्छिधतवतंतनूतिभिः॥ नह्यं गनृतोत्वदन्यं विंदा मिराधसे॥ रायेद्युम्नाय
 शवसेचगिर्वणः॥ एंदुमिंद्रायसिंचतपिवातिसोम्यंमधु॥ प्रराधसाचोदयातेमहित्वना॥ उयोहरीणां
 पतिंदक्षं पंचंतमब्रवं॥ नूनंश्रुधिस्तुवतोऽअभ्यस्य॥ नह्यं गपुगाचनजज्ञेवीरतरस्वत॥ नकीरायानेव
 धानभंदना॥ १७॥ एदुमधोमदितरंसिंचवाऽध्वर्योऽअंधसः॥ एवाहिवीरस्तवतेसदावृधः॥ इंद्रस्थातर्ह
 रीणांनकिष्टेपूर्यस्तुतिं॥ उदानंशशवसानभंदना॥ तं वोवाजानांपतिमहृमहिश्रवस्यवः॥ अत्रा ९८
 युभिर्यज्ञेभिर्वावृधेन्यं॥ एतोन्विंदुस्तवा मसखायःस्तोम्यंनरं॥ हृष्टीयेविश्वोऽअभ्यस्त्येकइत॥

अगौरुधायगविषेद्युक्षायदसम्यं वचः॥ घृतात्स्वादीयो मधुनश्च वोचत॥ १८॥ यस्याः मिता निवीर्या
 नराधः पर्येतवे॥ ज्योतिर्न विश्वमभ्यस्ति दक्षिणा॥ स्तुही इव्यश्च वदन् नृमिवाजिनं यमं॥ अय्योग
 यं मंहमानं विदाश्रुषे॥ एवानूनमुपस्तुहि वेय्यश्च दशमं नवं॥ सुविदां संचर्त्तयं चरणीनां॥ वेत्सु
 हि निर्ऋतीनां वज्रहस्तपरिद्वजं॥ अहरहः शुंध्युः परिपदोमिव॥ तदिंद्राव आभरयेनादं सिष्ठं
 त्वने॥ दिताकुत्साय शिश्नो निचोदय॥ १९॥ तमुत्वानूनमीमहे नव्यदं सिष्ठसन्त्यसे॥ सत्वं नो वि
 श्वाऽअभिमातीः सक्षणिः॥ यः कक्षुदं सो मुच्यो वाय्यास्तसिंधुषु॥ वधर्द्दसस्य तु विन्दम्या
 नीनमः॥ यथा वरो सुधाम्णे सुनिभ्युऽआवहोरयि॥ व्यश्चेभ्यः सुभगे वाजिनीवति॥ आनार्यस्य द

११ क्षिणाव्यश्वां एतु सोमिनः ॥ स्वरं च राधः शतवत्सहस्रवत् ॥ यत्वा पृथग्दर्जानिः कुह्या कुह्या कृते ॥
 एषोऽपश्चितो वल्लो गोमती मवेतिष्ठति ॥ २० ॥ तावां विश्वस्य गोपा देवा देवेषु यज्ञिया ॥ कृतावाना
 यजसे पूतदक्षसा ॥ मित्रातनानरथ्याः सुवरुणो यश्च सुक्रतुः ॥ सनात्सुजाता तनया धृतव्रता ॥
 तामाता विश्ववेदसाः सूर्या यप्रमदसा ॥ महीज्जानादिति कृतावरं ॥ महान्ता मित्रावरुणा सं
 म्राजा देवा वसुरा ॥ कृतावाना वृतमाधो यतो बृहत् ॥ नपाताशवसो महः सूनूदक्षस्य सुक्रतू ॥
 स्रप्रदानूऽइषो वास्त्वधिहितः ॥ २१ ॥ संयादानू निये मथुर्दिव्याः पार्थिवी रिषः ॥ नभस्वती रावांच
 रंतु बृहयः ॥ अधियाष्टहो दिवोऽभियूथे वपश्यतः ॥ कृतावाना संम्राजानमसेहिता ॥ कृतावा १२

नानिषेदतुः साम्राज्याय सुकृतू ॥ धृतव्रताक्षत्रियाक्षत्रमाश्रतुः ॥ अक्ष्याश्चिन्तातुवित्रराऽनु
 ल्वणेन चक्षसा ॥ निचिन्मिषंता निचिरा निचिकयतुः ॥ उत्तनो देव्यदितिरु रुष्यतां नासत्या ॥ उ
 रुष्यंतु मरुतो वृद्धशवसः ॥ २२ ॥ तेनो नावमुरुष्यत दिवानक्तं सुदानवः ॥ अरिष्यंतो निपायु
 निःसचेमहि ॥ अधृते विष्णवे वयमरिष्यंतः सुदानवे ॥ शुधिस्वयावं न्निंधो पूर्वचित्रये ॥ तदार्थं
 वृणीमहे वरिष्ठं गोपयत्यं ॥ मित्रो यस्यांति वरुणो यदर्थमा ॥ उत्तनः सिंधुरपांत नमरुतस्तदश्चि
 ना ॥ दंडो विष्णुर्मीढूंसः सजो वसः ॥ ते हिष्मा वनुषो नरो भिमा तिकयस्य चित् ॥ तिग्मं नक्षो
 दः प्रतिघ्नंति क्षूर्णयः ॥ २३ ॥ अयमेक इच्छा पुरु रुचष्टे विविश्रपतिः ॥ तस्य व्रतान्यनुवश्चराम

सि॥ अनुपूर्वाण्योक्तासांभ्राज्यस्यसञ्चिभ॥ मित्रस्यव्रतावरुणस्यदीर्घश्रुत॥ परियोरस्मिन्नादि
 वोतानामेष्टथिव्याः॥ उभेआपयोरोदसीमदित्वा॥ उदुष्यशरणेदिवोज्योतिरयंस्तसूर्यः॥
 अग्निर्नशुक्रःसमिधानश्राद्धतः॥ वचोदीर्घप्रसन्ननीरोवाजस्यगोमतः॥ इन्द्रोदिपित्वोऽ
 विषस्यदविने॥ २४॥ तत्सूर्यरोदसीऽउभेदोषावस्तोरुपब्रुवे॥ भोजेषस्मांऽअभ्युच्चरासदा॥
 रुज्रमुक्षण्यायनेरजतंहरयाणे॥ वर्ययुक्तमसनामसुषामणि॥ तामेऽअभ्यानांदरीणां
 नितोशना॥ उतोनुक्त्वानांनृवाहसा॥ स्मदभीश्रूकशावंताविभ्रानविधयामती॥ महोवाजि २०
 नावर्वतासचासनं॥ २५॥ युवोरुषूरथंदुवेसुधस्तुत्यायसूरिषु॥ अतूतदक्षारुषणावृषण्वसू॥

युवंवरो सुषामो महेत नैना सत्या ॥ अत्रो निर्याथो वृषणा वृषण्वसू ॥ तावा मद्यद्वामदेहये
 निर्वो जिनीवसू ॥ पूर्व ३ रिष इषयं तावति क्षपः ॥ आवां वादिष्ठो अश्विनारथो यातुश्रुतो नरा ॥
 उपस्तो मांतुरस्य दर्शयः श्रिये ॥ जुहुराया चिदश्विनाऽमन्येथां वृषण्वसू ॥ युवं हि रुद्रा पर्व
 थोऽति द्विषः ॥ २६ ॥ हस्त्रादि विश्वमानुषश्चक्षुभिः परिदीयथः ॥ धियं जिन्वा मधुवर्णाश्रु
 मस्यती ॥ उपनो यातमश्विनाराया विश्वपुषा सह ॥ मद्यवाना सुवीरा वनपच्युता ॥ आमे
 अस्य प्रतीव्य १ मिंदना सत्या गतं ॥ देवा देवे निरुद्य सचनस्तमा ॥ वयं हि वां हवामह उक्ष
 ण्यंतो व्यश्ववत् ॥ सुमति मिरुपविश्राविहा गतम् ॥ अश्विना सृषेस्तु हि कुवित्रे अवतो हवं ॥

२३

नेदीयसः कृत्वातः पण्णीकृत ॥ २७ ॥ वेथ्यश्चस्यश्रुतं नरोतो मेऽस्य वेदथः ॥ सजोषसाव
 रुणो मित्रोऽन्यमा ॥ युवादत्रस्य धिक्क्या युवानीतस्य सूरिभिः ॥ अहुरुहर्षणा मह्यं रि
 क्षतं ॥ योवां यज्ञेभिरावृत्तो धिवस्त्रावधूरिव ॥ सपर्यंताश्रुमेवक्रातेऽराश्विना ॥ योवामुरु
 व्यचस्तमं चिकेतति नृपाय्यं ॥ वत्तिरश्विनापरियातमस्मयू ॥ अस्मभ्यं सुवृषण्वसूयातं
 वत्तिर्नृपाय्यं ॥ विषुद्रुदेवयज्ञमूहयुगिरा ॥ २८ ॥ वाहिष्ठोवां देवानां स्तोमो दूतो दुवं नरा ॥
 युवाभ्यां भूत्वश्विना ॥ यददो दिवोऽर्णवऽइवोवामदथो गृहे ॥ श्रुतमिमेऽमर्त्या ॥ उ
 तस्याश्चेतयावरीवाहिष्ठावां नदीनां ॥ सिंधुर्दिरण्यवर्त्तनिः ॥ स्मदेतया सुकीर्त्याश्वि

२३

नाश्वेतयोधिया ॥ वेदेषु भ्रयावाना ॥ युद्धादित्वं रथासहयुवस्वपोष्यावसो ॥ आन्तोवायोम
 धुपिवाऽस्माकं सवनागदि ॥ २९ ॥ तव वायवृतस्थते त्वष्टुर्जामातरुत ॥ अवांस्यावृणीमहे ॥ त्वष्टु
 र्जामातरं वयमीशानं रायईमहे ॥ सुतावन्तो वायुं शुम्नाजनोसः ॥ वायोयादिसिवादिवोवहस्वा
 सुस्वर्च्य ॥ वहस्वमहः पृथुपक्षसारथे ॥ त्वां हि सुशरस्तमं नृषदनेषु हूमहे ॥ ग्रावाणानाश्वदृष्टं
 मंदना ॥ सत्वं नो देव मनसा वायो मंदानोऽअग्रियः ॥ कृधिवजाऽअपोधियः ॥ ३० ॥ अग्निरुक्स्थे
 पुरोहितो ग्रावाणो बहिरिध्वरे ॥ रुचायामिमरुतो ब्रह्मणस्पतिर्देवांश्च वोवरेण्यं म ॥ आयश्रुंगा
 सिष्टथिर्वीवनस्पतीनुवासानक्तमोषधीः ॥ विश्वे च नो वसवो विश्ववेदसो धीनां भूतप्रावितारः ॥

२२ प्रसून एत्व धरोऽग्ना देवेषु पूर्यः॥ आदित्येषु प्रवरुणो धृतव्रते मरुत्सु विश्वभानुषु॥ विश्वे हिष्मा
 मनवे विश्ववेदसो भुवन्वृधे विश्वा देवसः॥ अरिष्टेभिः पायुभिर्विश्ववेदसो यन्ता नो वृकं छुर्दिः॥ आ
 नो अग्रसमनसो गन्ता विश्वे सजोषसः॥ रुचा गिरामरुतो देव्यदिते स दने पस्ये महि॥ ३९॥ अ
 भिप्रियामरुतो यावोऽअश्व्यादया मित्रप्रयाथन॥ आबुर्दिर्दिं डो वरुणस्तुरानर आदित्यासः स
 दंतु नः॥ वयं वो वृक्कं बर्हिषो दिते प्रयस आनुषक्॥ सुतसो मा सो वरुण हवामहे मनुष्वदिष्टा
 मनयः॥ आप्रयात मरुतो विष्णो अश्विना पूषन्मा कानया धिया॥ इंदु आयातु प्रथमः सानि २२
 ष्युभिर्वषा यो वत्र हा गृणे॥ विने दिवा सो अद्रुहोऽधिद्रुशर्मय धृत॥ नय दूरा दस वो नूत्ति दं

तितोवस्तुथमादधर्वति॥ अस्तिदिवः सजात्यरिशदसो देवा सोऽस्त्याप्यम॥ प्रणः पूर्वमे
 सुवितायवोचतमक्षसुम्नायनव्यसे॥ ३२॥ इदादिव उपस्तुतिमिदावामस्य भक्तये॥ उपवो
 विश्ववेद सो नमस्युरां असृक्ष्यन्यामिव॥ उदुष्यवः सविता सुप्रणीतयोऽस्माद्धेविरेण्यः॥
 निदिपादश्चतुष्पादो अथिनोऽविश्रन्यतयिच्छवः॥ देवं देवं वोवसे देवं देवमनिष्टये॥ देवं देवं
 द्रुवेमवाजसातये गृणांते दिव्याधिया॥ देवा सो हिष्मा मनवसमन्यवो विश्वे साकं सरातयः॥
 तेनो अद्यते अपरंतुचेतुनो भवंतु वरिवो विदः॥ प्रवः शंसाम्यद्रुहः संस्रु उपस्तुतीनां॥ नतंधू
 त्तिर्वरुण मित्रमत्ययो बोधामभ्याऽविधत्॥ प्रसक्ष्यंति रते विमहीरिषो यो वो वरायदाश

२३ ति॥ प्रप्रजाभिर्जायते धर्मणः स्मर्य विष्टः सर्व ए धते ॥ ३३ ॥ रुते स विंदते युधः सुगेभिर्यात्य धनः ॥ अथ्य
 मा मित्रैव रुणाः सरात यो यंत्रायंते स जोष सः ॥ अज्जे चिदस्मै कृणु धान्यं च नंदुर्गे चिदा सुसरुण
 मू ॥ एषा चिदस्मादशानिः पुरोनु सा स्नेधंती विनश्यतु ॥ यदद्य सूर्य उद्यति प्रियक्षत्राऽरुतंद
 ध ॥ यन्निमृत्तिप्रबुधि विश्ववेद सो यद्वा मध्यं दिने दिवः ॥ यद्वा मिपिते असुरा रुतं यतेषु
 हिर्ये मविदाभ्रुये ॥ वयंतद्वो वसवो विश्ववेद स उपस्थे याम मध्यमा ॥ यदद्य सूर्य उदिते यन्मध्यं दि
 न उशतु चि ॥ वामं धत्थ मनवे विश्ववेद सो जुक्ता नाथ प्रचेतसे ॥ वयंतद्वः सम्राज आवृणी महे पुत्रो न
 बहुपाथ्यं ॥ अश्या म तदा दित्या जुक्ता ह विर्ये न वस्योऽनशो महे ॥ ३४ ॥ ये त्रिंशति त्रयस्पुरो देवा २३

सोबर्हि रासदंन॥ विदन्नहदित सनंन॥ वरुणो मित्रोऽअर्यमा समद्राति वाचोऽअग्नयः॥
पत्नी वंतो वर्ष इक्षताः॥ ते नो गोपा अथा व्यास्त उदक्क इथान्यक॥ पुरस्तात् सर्वथा विशा॥
यथा वरांति देवास्तथेदं स त्रदेवां न किरामि न त॥ अरा वाच न मर्त्यः॥ सप्तानां सप्तऽरुष्ट
यः सप्त धुम्ना न्येधा॥ सप्तो अधि श्रियो धिरे॥ ३५॥ बभ्रुरेको विषुणः सूनरो युवांज्यं देहि
रुण्ययं॥ योनि मे क आस सा दद्योत नो तद्देवेषु मे धिरः॥ वाशी मे को विभुर्त्रिहस्तऽआयसी
मंतद्देवेषु निधुविः॥ वज्र मे को विभुर्त्रिहस्त आहितं ते न वृत्राणि जिघ्रते॥ तिग्म मे को विभ
र्त्रिहस्त आयुधं शुचिरु योज लाघमे षजः॥ पथ एके जीपा यत्न स्फुरो यथांऽएव वेद निधी

नांमू॥ त्रीण्येकं उरुगायो विचक्रमे यत्र देवा सोमदांति॥ विनिर्द्वाचरत एकया सह प्र प्रवासे व
 वसतः॥ सदो द्वाचक्रते उपमा दिविसम्राजा सर्पिरा सुती॥ अर्चत एके महिसा मम न्वत तेन
 सूर्यमरोचयन्॥ ३६॥ नदिवो अस्त्यर्भको देवा सोमकृभारुकः॥ विश्वे सतो महांत इत॥ इति
 स्नुता सो अमथारिशाद सो ये स्यैयश्च त्रिंशश्च॥ मनो देवा यज्ञिया सः॥ तेन स्रा ध्वंते वतत उ
 नो अधिवोचत॥ मानः पथः पित्र्या न्मानवाद धिदूरं नैष्टपरावतः॥ ये देवा सद्गुह्यं न विश्वे वे
 चानरा उत॥ अस्मभ्यं शर्म स प्रथो गवे श्वा यय द्युत॥ ३७॥ यो यजाति यजातु इत्सु न वच्चा पचा २४
 तिच॥ ब्रह्मे दिउस्य वाकनत्॥ पुरो ष्ठा शंयो अस्मै सोमं ररत आशिरा॥ पादि तं श्रु क्रो अंहसः॥

तस्य द्युमांशमद्रथो देवजुतः सश्रुश्रुवत् ॥ विश्वावन्वन्मित्रिया ॥ अस्य प्रजावती गृहेऽसं
श्रंती दिवे दिवे ॥ इळाधेनुमती दुहे ॥ यादं पती समनसा सुनुत आचधावतः ॥ देवा सो नित्य
या शिरा ॥ ३८ ॥ प्रतिप्राशव्योऽदृतः सम्यंचोवर्हि राशाते ॥ नतावाजेषु वायतः ॥ न देवा
नामपि द्रुतः सुमतिं न जुगुह्वतः ॥ श्रवो बृहदिवामतः ॥ पुत्रिणा ताकुमारिणा विश्वमा
युर्व्यश्रुतः ॥ उभा हिरण्यपेक्षासा ॥ वीतिहोत्राकृतदसूदशस्यंताऽमृतायकम् ॥ समूधो
रामशहती देवेषु कृणुतो दुवः ॥ आशर्मपर्वतानां वृणीमहे नदीनाम् ॥ आविष्टोः स
चाभुवः ॥ ३९ ॥ एतुपूषारुयिर्मगः स्वस्ति सर्वधातमः ॥ उरुरधा स्वस्तये ॥ अरमति

२५ इत्तुर्वणो विश्वो देवस्य मनसा ॥ आदित्यानामनेह इत्तु ॥ यथानो मित्रो अर्थमावरुणः
संति गोपाः ॥ सुगाऽन्नस्य पंथाः ॥ अग्निर्वः पूर्य गिरा देवमीळे वसूनां मू ॥ सपथ्यं
तः पुरुषि यं मित्रन्नक्षेत्रसाधसमू ॥ मक्षदेववतोरथः शूरो वा हतुं का सुचित् ॥ देवा
नां यऽइन्मनो यजमानऽइयक्षत्यभीदयज्वनो भुवत् ॥ न यजमान रिष्यसि न सु
चान न देवयो ॥ देवानां यऽइन्मनो यजमानऽइयक्षत्यभीदयज्वनो भुवत् ॥ न कि
ष्टं कर्म पातनान्न प्रयोषं न योषति ॥ देवानां ० ॥ असुदत्र सुवीर्यमुत त्यदाश्वश्च २५
मू ॥ देवानां यऽइन्मनो ० ॥ ४० ॥ ॥ इति शाकलसंहितायां षष्ठाष्टके द्वितीयाध्यायः ॥ श्री ॥

हरिःॐ ॥ प्रकृतान्य जीषिणः कण्वाऽङ्गस्य गाथया ॥ महे सोमस्य वोचत ॥ यः स बिंदु
मनेर्न निषिष्टुं दासमहीशु वं ॥ वधीदुग्यो रिणं न पः ॥ न्यबुदस्य विष्टपं वष्माणि वृहतस्तिर ॥
हृषेत दिङ्ग्योऽस्य ॥ प्रतिश्रुताय वोधुषशूणां गुं न गिरेरधि ॥ दुवे सुशिप्रमूतये ॥ स गोरश्वस्य
विब्रजं मंदानः सोम्येभ्यः ॥ पुरं न शूरदर्वसि ॥ १ ॥ यदि मे रारणः सुत उक्थे वा वधे सेचनः ॥
आरादुपस्वधा गेहि ॥ वयं घाते अपिषासिस्तोतारं दूङ्गिर्वणः ॥ त्वं नो जिन्व सोमऽपाः ॥
उत नः पितुमाभुरसरराणो अविक्षितं ॥ मधवभूरिते वसु ॥ उत नो गोमतस्कधि हिरण्य
वतोऽअश्विनः ॥ इळाभिः संरभेमहि ॥ वृबदुवथं हवामहेऽष्टप्रकरस्त्रमूतये ॥ साधुलुण्वं

२६ तमवसे ॥ २ ॥ यः संसेचिच्छतक्रतुरादीक्षुणोतिवृत्रहा ॥ जरितभ्यः पुरुषसुः ॥ सनः शक्र
श्चिदाशुक्रदानवांश्रंतराभरः ॥ इंद्रो विश्वाभिरुतिभिः ॥ योरायोश्च निर्महान्त्तुपा
रः सुन्वतः सरवा ॥ तमिंदुमभिभायत ॥ आयंतारं मदिरिष्ठिरं दतना सुप्रवोजितं ॥ भूरे
रीशानमोजसा ॥ नकिरस्यशचीनां नियंता सूनृतानां ॥ नकिर्वक्रानदादिति ॥ ३ ॥
ननूनं ब्रह्मणा भूणं प्राभूनामस्ति सुन्वतां ॥ नमोमोऽप्रतापपे ॥ पन्यऽद्दुपगायत
पन्यऽउक्था निशंसत ॥ ब्रह्माक्षुणोतपन्यऽइत ॥ पन्यऽआदिरिच्छता सहस्रावाज्यव २६
तः ॥ इंदुरो योज्वनोवृधः ॥ विषूचरस्वधाऽअनुक्षुणीनामन्वाहुवः ॥ इंदुपिबसुतानाम् ॥

पिबस्व धेनवानामुतयस्तुग्न्येसचा॥ उतायमिंदुयस्तव॥ ४॥ अतीहिमन्युषाविर्णसुषुवांसमु
 पारणे॥ इमंरातंसुतंपिब॥ इदितिस्रःपरावतःइदिपंचजनांस्रति॥ धेनाःइंद्रावचाकेशत॥
 सूर्योरश्मिमंयथासृजाःत्वायच्छंतुमेगिरः॥ निम्नमापोनसध्र्यक॥ अधर्यवातुहिषिंच
 सोमंवीरायशिप्रिणे॥ नरासुतस्यपीतये॥ यःउद्गःफलिंगंभिनन्यःकुसिंधूरवाःसृजत॥
 योगोषुपक्वंधारयत॥ ५॥ अहन्नुत्रमृचीषमःओर्णवाभमदीश्रुवं॥ हिमेनाःविध्यदुर्बुदम॥
 यप्रवःउतायनिष्टरेःवाक्प्रसहिणे॥ देवतंत्रं ब्रह्मगायत॥ योविश्वान्यभिब्रतासोमस्यमदेः
 अंधसः॥ इंदोदेवेषुचेतति॥ इहत्यासधमाद्याहरिहिरण्यकेश्या॥ वोव्हामभिप्रयोदितम॥

२७ अर्वाचंत्वापुरुष्टुतप्रियमेधस्तुताहरी॥ सोमपेयायवक्षतः॥ ६॥ वयंघत्वा सुतावंतः॥ आपो
नवृक्कबर्हिषः॥ पवित्रस्य प्रस्रवणेषु वृत्रह न्य रिस्तोतारः॥ आसते॥ स्वरंति त्वा सुतेनरो व
सो निरेकः॥ उक्थितः॥ कदा सुतं तृषाणः॥ उक्कः॥ आगमः॥ इत्स्व व्दीव वंसगः॥ कथं वेभिर्ध
स्त्रवाधृषद्वा जंदर्षि सहस्रिणाम्॥ पिशंग रूपं मधवन्निचवर्षणो मक्षुगो मंतमी महे॥ पा
दिगाथां धसोमदुः॥ इत्सोय मेध्याः॥ तिथे॥ यः संमि श्लो ह्यर्थ्यः॥ सुते सचावज्जीरथौ हि
दुष्ययः॥ यः संषयः॥ सुदक्षिण इनो यः॥ सुक्रतुर्गणे॥ यः॥ आकरः॥ सहस्रायः॥ शुताम २७
घः॥ इत्सोयः॥ पूभिर्दरितः॥ ७॥ यो धृषितो यो वृतो योः॥ अस्ति श्मश्रुषु श्रितः॥ विभूतद्युम्न

श्रवणः पुरुषुतः कृत्वा गोविन्दशाकिनः ॥ कः ईवेदसुते सचापि बतं कद्वयो दधे ॥ अयं यः पुरो
विभिनत्यो जसामंदानः शिष्यंधसः ॥ दानामृगो न वारणः पुरुत्रा चरयंदधे ॥ न किं ह्यनि
यमदा सुते गमो महांश्चरस्यो जसा ॥ यः उग्रः सन्ननिवृतः स्थिरोरणाय संस्कृतः ॥ यदि स्तो
तुर्मघवांश्च वद्वं नेत्रो योषत्यागमत् ॥ सत्यमिस्था वद्वेदसि वृषज्जतिनेवितः ॥ वृषा ह्यु
ग्रश्च णिवेषे पशवति वृषोऽवविति श्रुतः ॥ ८ ॥ वृषणस्तेऽग्रभीशुवो वृषा कशाहिरण्ययी ॥
वृषारथो मघवन्वृषणगहरी वृषात्वं शतकृतो ॥ वृषा सोता सुनोतु ते वृषन्त जीपिना चर ॥
वृषा दधन्वे वृषणं नदीघातुर्भ्यस्त्वा तर्हरीणां ॥ एंड्या हि पीतये मधुशविष्ठसोम्यं ॥ नायम

२८ छा मघवां मृणवद्भिरो ब्रह्मोक्था च सुकृतुः ॥ बहंतु त्वारथेषामाहर्योरथयुजः ॥ तिरश्चिदर्थं
 सर्वना निवृत्तदन्नन्येषां याशतकृतो ॥ अस्माकं मृधांतं मुंस्तो मं धिषमहा मह ॥ अस्माकं
 ते सर्वना संतुशंतं मामदाय द्युक्ष सोमपाः ॥ १७ ॥ न हि षस्त वनो मम शास्त्रेऽन्यस्य रण्य
 ति ॥ योऽ अस्मान्वीर आनयत् ॥ इन्द्रश्चिद्भुतदं ब्रवीत्स्त्रियाऽ अशास्यं मनः ॥ उतोऽ अह
 कृतुरघुम् ॥ सक्षी चिद्भामदच्युता मिथुना बहंतो रथम् ॥ एवेदूर्ध्वस्तु जत्र रा ॥ अधः पश्य स्व
 मोपरि संतरां पादकोदर ॥ माते कशपुकोदरे स्त्री हि ब्रह्मा बभूव विथ ॥ १८ ॥ इन्द्रया हि ह
 रिभिरुपकण्वस्य सुहुतिं ॥ दिवोऽ अभुष्य शासतो दिवं यय दिवा वसो ॥ आत्वा गावा बहन्ति

हसोमीघोवैणयच्छतु॥ दिवो०॥ अत्राविनेमिरेषामुरांनधूनुतेवकः॥ दिवो०॥ आत्वाक
 ण्वाद्दाऽवसेद्वन्तिवाजसातये॥ दिवो०॥ दधामितेसुतानांवृक्षेनपूर्वपाथ्यम्॥ दिवो०॥ ११॥
 स्मत्पुंरंधिर्नआगदिविश्वतोधीर्नउत्तये॥ दिवो०॥ आनोयादिमहेमतेसहस्रोतेरातामघ॥
 दिवो०॥ आत्वाहोतामनुर्दितोदेवत्रावक्षुर्दक्षः॥ दिवो०॥ आत्वामद्व्युताहरीश्वेनंपक्षे
 ववक्षतः॥ दिवो०॥ आयाह्युर्यऽआपरिस्वाहासोमस्यपीतये॥ दिवो०॥ १२॥ आनोयाह्यु
 पश्रुत्युक्थेयुरणयाद्द॥ दिवो०॥ सरूपेरासुनोगदिसंभृतेःसंभृताश्वः॥ दिवो०॥ आया
 दिपर्वतेभ्यःसमुद्रस्याऽधिबिष्टपः॥ दिवो०॥ आनोगव्यान्यन्यासहस्राश्वरददृहि॥

२९ दिवो॥॥आननःसहस्रशोभराऽयुतानिशुतानिच॥॥दिवो॥॥आयदिंउश्चददहसहस्रवसु
 रोचिषः॥॥जिष्ठमभ्यंपशुम्॥॥यऽरुजावातरंहसोऽरुषासोरघुष्यदः॥॥भाजंतेसूर्या
 श्व॥॥पारावतस्यरातिषुडवच्चक्रेष्वाशुषु॥॥तिष्ठंवनस्यमध्यऽआ॥॥१३॥॥अग्निनेंउणव
 रुषो न विष्णुनाऽदित्ये रुडेर्वसूभिः सचाभुवा॥॥सजोषसाऽउषसासूर्येणचसोमं पिवत
 मश्विना॥॥विश्वाभिर्धूमिर्नुर्वनेनवाजिनादिवापृथिव्याऽदिभिः सचाभुवा॥॥सजोषसा॥॥
 विश्वेर्देवैस्त्रिभिरेकादशोरिहाहिर्मरुद्भिर्गुभिः सचाभुवा॥॥सजोषसा॥॥जुषेथांयज्ञं
 बोधतंहवस्यमेविश्वेहर्देवोसवुनावगच्छतम्॥॥सजोषसा॥॥वेधेनोवोहमश्विना॥॥स्तो

मंजुषेथां युवशेवकं न्यनां विश्वे ॥ सजो ॥ गिरो जुषेथा मधुरं जुषेथां विश्वे ॥ सजो ॥ १४ ॥
हारिद्वेवपतथो वने दुपसोमं सुतं महिषे वा वंग छथः ॥ सजो षसा उषसा सूर्येण च त्रिवृत्ति
याति मश्विना ॥ दंसा विवपतथो अध्वगो विवसोमं ॥ सजो षसा ॥ श्येना विवपतथो हव्य
दातये सोमं ॥ सजो ॥ पिवतं च तप्णुतं च चंग छतं प्रजां च द्युतं च विणं च धशं ॥ सजो ष
सा उषसा सूर्येण चोर्जेनो धत्त मश्विना ॥ जयतं च प्रस्तुतं च प्रचावतं प्रजां ॥ सजो ॥ हतं
च शत्रून् यततं च मित्रिणः प्रजां ॥ सजो ॥ १५ ॥ मित्रावरुणवन्ता उत धर्मवन्ता मरुत्वन्ता
जरितुर्गे छथो हवं ॥ सजो षसा उषसा सूर्येण चादित्ये याति मश्विना ॥ अंगिरस्वन्ताऽनुत

विष्णुवंतामरुत्वंता॥०॥ सुभुमंतो हृषणावाजं वंतामरुत्वंता॥०॥ ब्रह्मजिन्वतमुतजि
 न्वतंधियो हतं रक्षंसि स धेतुममीवाः॥ सुजोषसा उषसा सूर्येण च सोमं सुन्वतोऽश्वि
 नः॥ क्षत्रजिन्वतमुतजिन्वतं नृहंतं रक्षंसि॥०॥ सुजोषसा॥०॥ सोमं सुन्वतो॥०॥
 धेनुर्जिन्वतमुतजिन्वतं विशो हतं॥०॥ सुजोषसा॥०॥ सोमं सुन्वतः॥०॥ १७॥ अत्रैरिव श्रु
 तं पूर्व्यस्तुतिं श्यावाश्वस्य सुन्वतो मदच्युता॥ सुजोषसा उषसा सूर्येण चाश्विनातिरो
 अन्व्यं॥ सगं विवस्वजतं सुष्टुती रूपं श्यावाश्वस्य॥०॥ सुजो॥०॥ चाश्विना॥०॥ रुक्मी
 रिवधत्तमधुरां उपश्यावाश्वस्य॥०॥ सुजोषसा॥०॥ चाश्विना॥०॥ अर्वाग्रधनि यद्य

तं पिबतं सोम्यं मधु॥ आयातमश्विनागतमवस्युर्वामिहं दुर्वेधुत्रं रत्नानि दाशुर्वे॥ नमो वाके प्र
स्थितेऽअधुरे नरा विवर्क्षेणस्य पीतये॥ आयात०॥ स्वादाकृतस्य तं पतं सुतस्य देवा वंधे सः॥
आयात०॥ १७॥ अवितासि सुन्वतो रक्तवर्हिषः पिबा सोमं मदीयकं शतक्रतो॥ यंतैर्भागमधा
रयन्विश्वः सेहानः पतनाऽनुरुजयः समं शुजि नरुत्वा इंदुसस्यते॥ धावस्तोतारं मधवन्नवत्वां
पिबा०॥ यंतै०॥ ऊर्ज्ज्वा देवां अवस्योजसात्वां पिबा०॥ यंतै०॥ जनिता दिवो जनिता पृथिव्याः
पिबा०॥ यंतै०॥ जनिताश्वा नां जनिता गवां मसि पिबा सोमं०॥ यंतै०॥ अत्रीणां स्तोमं मदि
वो महस्कंधि पिबा०॥ यंतै०॥ न्यावाश्चस्य सुन्वतस्तथा शृणु यथा शृणोरत्रेः कर्माणि कृण्व

३३ तः॥ प्रचदस्युमाविथुत्वमेकइन्नुषाह्यइन्नुब्रह्माणिवर्द्धयन्॥१८॥ प्रेदं ब्रह्मवृत्रतूर्येषाविथप्र
 सुन्वतः शचीपतइन्नुविश्वामिरुतिभिः॥ माध्यंदिनस्य सर्वनस्य वृत्रहन्नेद्युपि वा सोमस्य
 वज्रिवः॥ सेहानर्जयुतनाअभिद्रुहः शचीपत०॥ माध्यंदिन०॥ एकराळस्य भुवनस्य राज
 सि शचीपत०॥ माध्यं०॥ सस्थावा नायवयसित्वमेकइच्छवीपत०॥ माध्यंदि०॥ क्षेमस्य च
 प्रयुजश्चुत्वमीशिवेशचीपत०॥ माध्यं०॥ क्षत्रायत्वमवसिनत्वमाविथ शचीपत०॥ माध्यं०॥
 श्यावाश्वस्य रेभतस्तथाभृणुयथाभृणोरत्रेः कर्माणि कृण्वतः॥ प्रचुसदस्युमाविथुत्वमे ३३
 कइन्नुषाह्यइन्नुक्षत्राणिवर्द्धयन्॥१९॥ यज्ञस्य हि स्थरुत्विजासस्त्रीवाजेषु कर्मसु॥ इन्द्राग्नी

तस्यैवो धतं ॥ तोशासारथ्यावानावब्रूहयाः पराजिता ॥ इंद्राग्नीतस्य ॥ इंद्रं वा मम दिरं मध
 धुक्षं न दिभिर्नरः ॥ इंद्राग्नीतस्य ॥ जुषथां यज्ञमिष्टये सुतं सोमं सधत्तुती ॥ इंद्राग्नी आ
 गतं नरा ॥ इमा जुषथां सर्वनाथेभिर्हव्या न्यूहयुः ॥ इंद्राग्नी आ ॥ इमा गायत्रवर्तनिं जुषे
 थां सुहृतिं मम ॥ इंद्राग्नी आगतं ॥ २० ॥ प्रातर्यावैभिरागतं देवेभिर्जन्यावसू ॥ इंद्राग्नी सो
 मपीतये ॥ श्यावाश्वस्य सुन्वतोऽग्नीणां शृणुतं हवं ॥ इंद्राग्नी सो ॥ एवावा म दू जुतये यथा
 द्रुचंत मे धिरः ॥ इंद्राग्नी सोम ॥ आहं सरस्वतीवतो रिं द्वाग्न्यो रवो हयो ॥ याभ्यां गायत्रस्त
 व्यते ॥ २१ ॥ अग्निमस्तौष्टुमिदं मग्निमीळा यजध्वे ॥ अग्निर्देवाः अ न तु न उ मे हि वि

३२ दथे कविरुंतश्वरति हुत्यं न भंता मन्ये कसमे ॥ न्यग्नि न व्यसाव च तनू युशं स मेधां ॥ न्यरा तीर
 राच्यां विस्वा अयो अरा तीरितो युद्यंत्वा मुशे न भंता ॥ ० ॥ अग्नि मन्मा नितु म्यं कं छतं न जु क
 आसनि ॥ स देवेषु प्रचि किं छित्त्वं ह्यसि ह्यः शिवो हुतो विवस्वतो न भंता ॥ तत्र दग्निर्वयो
 दधे यथा यथा कृपयति ॥ बुजाः हुतिर्वसूनां शंच यो अमयो दधे विश्वस्ये देव हुते न भंता ॥
 सचि केतु सहीयसाः ग्निश्चित्रेण कर्मणा ॥ स होता राश्वतीनां दुक्षिणा भिरभी वत ह्यो
 ति च प्रतीव्यं न भंता ॥ २२ ॥ अग्निर्जाता देवानां मग्निर्वै मर्तानां मयीव्यो ॥ अग्निः स इ विष्णो दा
 अग्निर्हारा व्यूष्णुते स्वाहुतो न वीयसान भंता ॥ अग्निर्देवेषु संवसुः स विक्षुयज्ञिया स्वा ॥ स

मुदा काव्या पुरु विश्वं भूमेव पुष्यति देवो देवेषु यज्ञियो न भंता ॥ यो अग्निः सप्तमानुषः श्रितो वि
श्वेषु सिंधुषु ॥ तमा गन्मत्रिपस्त्यं मंधातुर्दस्यु हंत ममग्निं यज्ञेषु पूर्व्यं न भंता ॥ अग्निस्त्रीणि
त्रिधातून्याक्षेति विदधा कविः ॥ सत्री रेका दशा इह यक्षे च पिप्रयच्च नो विश्वे दूतः परिहृतो न
भंता ॥ त्वं नो अग्न आयुषु त्वं देवेषु पूर्व्यं वस्व एक इरज्यसि ॥ त्वामापः परिस्रुतः परियंति स्वसेतवो
न भंता ॥ २३ ॥ इंद्राग्नीयुवंसु नः सहंता दासथोरयि ॥ ये न दृष्ट्वा समत्वा वीळुचित्सा दिषीमह्य
ग्निर्वने ववात इन्न भंता ॥ न हि वां वब्रया महेथे इमिध जा महेश विधं नृणां नरा ॥ स नः कदाचि
द्वता गमुदा वाजसातये गमुदा मेधसातये न भंता ॥ ता हि मध्यं वराणां मिंडाग्नी अधिश्ति

तः॥ तां कवित्वना कवी एच्छ्यमाना सखी येते संधीतमश्रुतं नरुनमंतां ॥०॥ अभ्यर्चनभा कव
 दिंदुग्नीयजसामिगिरा॥ ययोर्विश्वमिदं जगदिदं योः दधिबीमह्युपस्थे विभृतो वसुनमंतां ॥०॥ अब्र
 ह्माणि नभा कवदिंदुग्निभ्यामिरुज्यत॥ यासमबुधमर्णवंजि ह्मवारमपोर्णुतदुद्रुशान्
 जसानमंतां ॥०॥ अपि वश्रपुशया वहुतैरिव गुप्तिता मोजोदासस्य दंभया॥ वयंतवस्य संभृतं वस्त्रिं ३७
 देणविभजिमहिनमंतां ॥०॥ २४॥ यदिंदुग्नीजनादुमे विद्रुयंत तनागिरा॥ अस्माकेभिर्नृभिर्व
 संसातह्यामपतन्यतो वनुयामवनुष्यतो नमंतां ॥०॥ यानुस्वेता ववो दिवजुचरा तजपुमिः ॥ ६
 दुग्नीरनुव्रतमुहनायति सिंधरोया न्सीवंधादमुं चतां नमंतां ॥०॥ हवींष्टुं द्रोपमातयः

पूर्वीरुतप्रज्ञास्तयःसूनेहि न्वस्य हरिवः॥ वस्वोवीरस्याह चोदातुसाधंतनो विद्यो नमंता॥०॥ तं शि
 शीता सुवृत्ति भित्तिव्यं सत्वानमृमिथं॥ उतो नुचिद्यः अजसाश्रुक्ष्ण स्यांदा निभेदतिजे वत्स
 र्वतीरपो नमंता॥ तं शि शीता स्वधुरं सत्यं सत्वानमृत्वियं॥ उतो नुचिद्यः अहंत आंदाश्रुक्ष्ण
 स्य भेदत्यजेः सर्वतीरपो नमंता॥ एवेडाग्निभ्यां पितृ वं नवीयो मंधातृ वदंगिरस्व देवाचि॥ त्रि
 धातुना शर्मणा पात मस्मान् च यं स्याम पतयोरयी णाम॥२५॥ अस्मा ऊषु प्रभूत ये वरुणा यम
 रुद्रोऽर्चं विदुर्हरिभ्यः॥ यो धीता मानुषाणां पुष्पो गा इव रक्षति नमंता॥ तमूषु समना गिरा
 पितृणां च ममभिः॥ नाभा कस्य प्रज्ञा स्तिभिर्यः सिंधूनामुपो दये सप्त स्वसा समध्यमो न॥

३४ सक्षयः परिवस्त्रजे न्युः स्त्रोमा य पादपे सविश्वं परिदर्शितः ॥ तस्य वेनीरनुव्रतमुषस्तिस्त्रोऽत्र
 वर्धयन्तमन्ता ॥ यः ककुभो निधारयः पृथिव्यामधिदर्शितः ॥ सभाता पूर्व्यपदंतद्वरुणस्य सस्यंसहि
 गोपाइवेथ्ये निभन्ता ॥ यो धर्शा सुवेनानां यनुस्त्राणामपीच्याऽवेदनामानिगुह्या ॥ सकविः काव्या
 पुरु रूपं द्यो रिवपुष्यतिमन्ता ॥ २६ ॥ यस्मिन्निश्वा निकाया चक्रे नाभिरिवश्रिता ॥ त्रितंजूती
 संपर्यतव्रजे गावो नसंयुजे युजेऽअश्वं अयुक्षत नभन्ता ॥ य आस्वत्क आशये विश्वं जातान्ये
 षां ॥ परिधामा निमर्श दूरुणस्य पुरोगये विश्वे देवा अनुव्रतं नभन्ता ॥ ससंमुद्रोऽप्रीच्यस्तुरो
 धामिवरोहति नियदा सुयजुर्दधे ॥ समाया अर्चिना पृदाऽस्तृणानां कुमारुहन्नभन्ता ॥ यस्य ३४

खेताविचक्षणातिस्त्रोऽभूमीरधिहितः॥ त्रिकुतं तणिपुषतुर्वरुणस्यध्रुवं सदः ससप्तानामिर
 ज्यतिनभं तां॥०॥ यः खेतां अधिनिर्णिजश्चक्रे हृच्छं अनुव्रता॥ स धाम ध्रुवं ममयः स्वमेन विरो
 दसी अजोनयाम धारय नभं तां॥०॥ २७॥ अस्ते आद्यामसुरो विश्ववेदा अभिनीतव रिमाणं च
 धियाः॥ आसीदुदित्वा भुवनानि संम्राडिष्वेत्रा निवरुणस्य व्रतानि॥ एवावदस्व वरुणं ब्रह्मं
 नमस्याधीरममृतस्य गोपाम्॥ स नः शर्म त्रिवरुथं विर्यं स स्यात नो द्यावा पृथिवी उपस्थे॥ इ
 मां धियं शिशं माणस्य देवकृतुं दक्षं वरुणं संशिक्षाधि॥ यथाऽति विश्वोदुरिता तरे मसुतर्मा
 णमधिनावं रुहेम॥ आवां ग्रावा गो अम्बिना धीनि विध्राऽश्नचुच्यवुः॥ नासत्या सोम पीतये

३५ नसंतामन्यकेसमे॥ यथावामत्रिरश्चिनाग्रीर्निर्विश्रोऽञ्जोहवीत्॥ नासत्या॥ एवावामकुरुत
 येयथाऽहुवंतु मेधिराः॥ नासत्या॥ २८॥ इमेविप्रस्यवेधसोऽग्नेरस्ततयज्वनः॥ गिरस्तोमा
 सईरुते॥ अस्मेतेप्रतिहृयतेजातवेदोविचर्षणे॥ अग्नेजनामिसुष्टुतिं॥ आरोकाइवुधेदह
 तिग्माअग्नेतवृत्तिषः॥ दुहिर्वनानिबभूवुति॥ हरयोधूमकेतवोवातजूताउपुद्यवि॥ यतंतेव
 थगुग्नयः॥ एतेत्येवथगुग्नयइक्षुसःसमदक्षत॥ उषसाभिवकेतवः॥ २९॥ कृष्णारजांसि
 पत्सुतःप्रयाणेजातवेदसः॥ अग्निर्यशोधतिक्षमि॥ धासिंहयवानअर्धधीर्वसूदग्नि
 र्नवायति॥ पुनर्यतरुणीरपि॥ जिह्वाभिरहनंनमदुर्विषजंजयाभवन्॥ अग्निर्वनेषु

३५

रोचते॥ अश्वमेधे सधिष्ठवसोषधीरनु रूध्यसे॥ गर्भे सन्जायसे पुनः॥ उदग्ने तव तद्गुताद
चीरोचतुः आकृतं॥ निंसानं जुहो ३ मुखे॥ ३०॥ उक्षां नायवशां नय सोमं पृथाय वेधसे॥
स्तोमैर्विधेमाग्नये॥ उत त्वानमसावयं होतुर्वरेण्यक्रतो॥ अग्ने समिद्धिरीमहे॥ उत त्वा
भगुवच्छुचे मनुष्यदग्ने आहुत॥ अंगिरस्वद्धवामहे॥ त्वं ह्यग्ने अग्निना विप्रो विप्रेणा सन्स
ता॥ सखा सख्या समिध्यसे॥ सत्वं विप्राय दाभुषेरयि देहि सहस्रिणां॥ अग्ने वीरवती मि
षं मू॥ ३१॥ अग्ने भ्रातः सहस्कृतरोहिदश्च शुचिव्रत॥ इमं स्तोमं जुषस्य मे॥ उत त्वाऽग्ने
ममस्तुतो वा आय प्रतिहर्यते॥ गोष्ठं गावश्वाऽश्वत॥ तुभ्यं ताऽअंगिरस्तम विश्वाः सुक्षित

३६ यः पृथक् ॥ अग्ने कामायये मिरे ॥ अग्निं धीनिर्मनी विणो मे धिरा सो विपश्चितः ॥ अन्नस
शायदि निरे ॥ तं त्वामजं ये युवाजिनं तन्वाना अग्ने अध्वरं ॥ वद्धिं होतारमीळते ॥ २२ ॥ पु
रुत्रादि सुदं ॥ सिविशो विश्वा अनुग्रभुः ॥ सुमत्सु त्वहि वामहे ॥ तमीळिष्यः आहुतोऽग्नि
विभ्राजते द्यौते ॥ इमं नः शृणु वध्वम ॥ तं त्वामयं दवामहे शृण्वंतं जातवेदसम ॥ अग्ने ध्रं
तमपदिषः ॥ विशं राजानुमदुतु मध्यक्षं धर्मणा मिमम ॥ अग्निमीळे सनु अवत ॥ अग्निं
विश्वायुवेपसं मथ्यं नवाजिनं दितम ॥ सत्तिं नवाजयामसि ॥ २३ ॥ ध्रुमध्राण्यपदिषोद ३६
दुन्नक्षं सिविश्वहो ॥ अग्ने तिग्मे नदीदिहि ॥ यं त्वानासऽंधुते मनुषदं गिरस्तम ॥ अ

ग्नेसबोधिमेवचः॥यदग्नेदिक्जिः अस्यशुजावोसहस्कृत॥तंलोगीभिर्हवामहे॥तुभ्यंचेत्तेज
 नोऽग्नेविष्वाः सुस्त्रितयः एथक्॥धासिंहिन्वत्यत्रवे॥तेघेदग्नेस्वाध्याहाविष्वाः नृचक्षुःसः॥तरंतः
 स्यामदुर्गहा॥३४॥अग्निंमंडं पुरुप्रियंशीरं पावकशोचिषं॥हृदिमंडे निरीमहे॥सत्वमग्निवि
 षावसुः सृजन्त्सूर्यो निरश्मिभिः॥शर्द्धंतमांसि जिघ्रसे॥तत्रेसहस्वर्गमहेदात्रयन्नोपदस्यति॥
 त्वदग्नेवायं विसु॥३५॥समिधाऽग्निंदुवस्यत घृतेर्बोधयतातिथिम॥आस्मिन्हव्याजुहोतन॥
 अग्नेस्तोमं जुवस्यमेवर्द्धस्वाऽनेनमन्मना॥प्रतिसूक्तानिहर्यनः॥अग्निंदूतंपुरोदधेहव्यवाह
 मुपब्रुवे॥देवां आसादयादिह॥उत्रेवृहंतो अर्चयः समिधानस्यदीदिवः॥अग्नेष्कुक्रासऽर्शु

सम२

३७ ते॥ उपत्वा जुहोः घृताचीर्यंतु हय्यत॥ अग्नेह व्याजुषस्वनः॥ ३६॥ मंडं होतारमुत्विजं चित्र
भानुं विभावसुम्॥ अग्निमीळे सउश्रवत्॥ प्रत्ने होतारमीज्यं जुष्टमग्निं कविक्रतुम्॥ अध्वरा
णामभिप्रियम्॥ जुषाणो अगिरस्तमे माहव्यान्यानुषकू॥ अग्नेयज्ञं नय रुतुथा॥ समिधान
उसंत्य शुक्रं शोच इहाऽवह॥ चिकित्वा देव्यं जनं॥ विप्रं होतारमुद्रुहं धूमकेतुं विभावसुम्॥ यज्ञानां
केतुमीमहे॥ ३७॥ अग्ने निपादि नुस्त्वं प्रतिष्ठा देवरीषतः॥ भिंधि देवः सहस्रत॥ अग्निः प्रत्ने
नमनं नाशुं भानस्तन्वं स्वाम्॥ कविर्विप्रेणावावधे॥ ऊजो निपात माहवेऽग्निं पावकशोचिषं॥
अस्मिन्यज्ञे स धुरे॥ स नो मित्रमहस्त्वमग्ने शुक्रेण शोचिषा॥ देवे रासस्तिवर्दिषि॥ यो अग्निं ३८

तन्वा ३२ मे देवं मतीः स पृथेति ॥ तस्माद् ही दय द्रु ॥ ३८ ॥ अग्निर्मूर्धादिवः ककुत्सतिः द
धिव्या अयं ॥ अपां रेतां सिजि न्वति ॥ ३९ ॥ नदग्निश्रुचयस्तव श्रुक्राभ्राजंत ईरुते ॥ तव ज्योती
ष्वर्चयः ॥ ईरुषे वा र्यस्य हि दात्रस्याग्निस्वर्पतिः ॥ स्तोता स्यांत वशर्मणि ॥ त्वामग्निम
नी विष्वा स्त्वां हि चंति चिंतिभिः ॥ त्वां वर्धतु नो गिरः ॥ अदब्धस्य स्वधावतो दूतस्य रे १
तः सदा ॥ अग्निः सरव्यं वृषा महे ॥ ४० ॥ अग्निः श्रुचि व्रततमः श्रुचिर्विप्रः श्रुचिः कविः ॥
श्रुचीरो चत आहुतः ॥ ४१ ॥ जलत्वाधीतयो मम गिरो वर्धतु विश्वहा ॥ अग्ने सरव्यस्य बोधि
नः ॥ यदग्ने स्याम हं त्वं त्ववा धा स्याम हं ॥ स्युष्टे स त्याद् दृष्टिः ॥ वसुर्वसु पतिर्हि

कमस्येग्नैविभावेसुः॥स्यामतेसुमतावपि॥अग्नेधृतव्रतार्थतेसमुद्रायेवसिंधवः॥
मिशेवाश्रासद्वरेते॥४०॥युवानंविस्पतिंकविंविश्वादेपुरुवेपसं॥अग्निंश्रुंभामिमन्म
भिः॥यज्ञानांरथ्येवयंतिगमजंभायवीळवे॥स्तोमेरियेसाग्नयो॥अयमग्नेत्वेअपिजरि
ताभूतुसंत्य॥तस्मेपावकमृळय॥धीरोह्यस्यक्षसद्विजानजामृविःसदो॥अग्नेदीद
यसिधवि॥पुगग्नेदुरितेभ्यःपुगमृध्रेभ्यःकवे॥प्रणायुर्वसोतिर॥४१॥आध्यायेअ
ग्निमिधृतैरुह्यांतिबर्हिगनुषक॥येषामिंदोयुवासरवा॥बृहन्निदिअरुषांभुरिशस्तद
धुःस्वरुः॥येषा०॥अयुधुधुधावतश्चरआजतिस्त्वमिः॥येषा०॥आबुंदेवत्रहादे

ज्ञातः दृष्टुं द्विमातरं ॥ कश्चुग्राः के ह श्रयिवरे ॥ प्रतित्वाश्वसीवदक्षिरावप्सो नयोधिषत ॥
 यस्ते शत्रुत्वमाचके ॥ ४२ ॥ उत्तत्वं मघवं दृष्टुं यस्ते वष्टिववक्षितत ॥ यद्दीकयासि वीकृतत ॥
 यदाजिंयात्याजिह्वदिंदुः स्वश्रुयुक्प ॥ रथीतमोरथीनां ॥ विषुविश्वाऽअभियुजोवज्जिन्वि
 ष्वग्यथावह ॥ भवानः सुश्रवस्तमः ॥ अस्माकंसुरथीयुरऽइंदुः कयोतुसातये ॥ नयंधूर्वतिधू
 र्तेयः ॥ वज्यामतेपरिद्विषोऽरंतिशक्रदुवने ॥ गमेनेदिंदुगोमते ॥ ४३ ॥ शनेश्चिद्यंतोऽ
 अद्विषोऽश्वावंतः शतग्विनः ॥ विवक्षणाअनेहसः ॥ उर्ध्वोहितेदिवेदिवेसहस्रासुन
 ताशुता ॥ जरितभ्योविमंहते ॥ विद्माहित्वाधनं जयमिंदुदृष्टुं चिदाकृतं ॥ आदुरि

२९ पांयथागयम्॥ककुहं चित्वा कवे मंदंतु धृष्टु विंदवः॥आत्वा पुण्यं यदीमहे॥यस्तेरेवां अदाशु
 रिः प्रममर्षमघत्रये॥तस्य नो वेद आभर॥४४॥इमं उवा विचक्षते सर्वाय इंदु सोमिनः॥
 पुष्टावतो यथा पशुं॥उत त्वाऽवधिरं वयं श्रुत्कणं सितं मृतये॥दूरादिह हवामहे॥यद्युश्रूयाऽ
 इमं हवंदु मर्षं च क्रियाऽउत॥भवे रापि नोऽअंतमः॥यच्चिदितेऽअपि व्यथिर्जगन्वा सोऽअम
 न्महि॥गोदाऽइदि उबो धिनः॥आत्वा रंभं न जिब्रयोररुभा शो वसस्पते॥उरुमसित्वा सध
 स्रऽआ॥४५॥स्तोत्रमिंद्राय गायत पुरु नृम्याय सत्त्वेन॥न किर्यं वृष्वते युधि॥अभित्वा वृष
 भा सुते सुतं सृजामि पीतये॥तुं पाव्यं शुही मदा॥माला मूराऽअविष्य वो मोपहस्वान आदभं नू॥ ३९

माकं ब्रह्मद्विषोवनः॥ इह त्वा गोपरीण सामुहे मंदंतुराधसे॥ सरो गौरो यथा पिब॥ या
 वृत्रहा परावति स नानवाचचुच्युवे॥ तासं सत्सु प्रवोचत॥ ४६॥ अपि बल्कद्रुवः सुतं मिंदः
 सहस्रबाह्वे॥ अत्रादेदिष्टपौंस्य॥ सत्यंततुर्वशे यदो विदो नोऽ अक्रवाय्यम्॥ व्यान इतुर्वणे
 शमि॥ तरणिं वोजनानां त्रदं वाजस्य गोमतः॥ समानमुप्रशंसिषम्॥ ऋभुक्षणां नवर्त्तव
 उक्थेष्टु तुभ्यावृधम्॥ इंदुं सोमे सचासुते॥ यः कृतदिद्वियो न्यत्रिशोकाय निरिष्टथुं॥ गोभ्यो
 गातुं निरेतवे॥ ४७॥ यदधिषे मनुस्य सिमंदानः प्रदियक्षसि॥ मातत्करिं रमृळय॥ दुभ्रं चिद्धि
 लावतः कृतं शृण्वे अधिक्षमि॥ जिगात्विं उते मनः॥ तवेदुताः सुकीर्तयोऽ सन्नुत प्रशस्तयः॥ यदि

इमं लयासिनः॥ मानं कंस्मिन्नागसिमादयोरुत त्रिषु॥ वधीर्माश्रुभूरिषु॥ विनयाहि त्वा
 वत उग्रादभिप्रभंगिणः॥ दुस्मादुहृतीषहः॥ ४९॥ मासख्युः शूनमाविंदे मापुत्रस्य प्रवृत्तसो॥
 आवत्तुतुते मनः॥ कोनुमर्या अमिथितुः सरवासरवायमब्रवीत्॥ जहाको अस्मदीषते॥ एवारे
 वषभासुतेऽसिन्वभूयवयः॥ खघ्नीवनिवताचरन्तु॥ आतएतावद्युजाहरीगभ्योसुमद्रथा॥
 यदीब्रह्मभ्युद्ददः॥ भिंधिविभ्राअपद्विषः परिवाधोजुहोमधः॥ वसुस्यांहंतदाभर॥ य
 दीळाविंदुयतिष्ठरेयत्परीनेपराभतं॥ वसुस्यांह०॥ यस्यतेविश्वमातुवोभूरेदुतास्यवे
 दति॥ वसुस्यांहंतदाभर॥ ४९॥ इतिशामेदाम्नायेषछाष्टकेतृतीयोऽध्यायः समाप्तः॥

हरिः ॐ ॥ त्वावतः पुरुषसोवयमिंद्रप्रणेतः ॥ स्मसिंस्तदहरीणाम् ॥ त्वांहिसत्यमद्विवोवि
नदातारमिषाम् ॥ विभ्रदातारं रयीणाम् ॥ आयस्यते महिमानं शतमूले शतक्रतो ॥ गीर्तिर्गुणंति
कारवः ॥ सुनीथोघासमत्योऽयं मरुतोयमर्यमा ॥ मित्रः पांत्यदुहः ॥ दधानो गोमदध्वं वत्सुवीर्य
मादित्यजुत एधते ॥ सदा राया पुरुस्पृहा ॥ ९ ॥ तमिंद्रदानमीमदेशवसानमभीर्वम ॥ ईशानं
राय ईमहे ॥ तस्मिन्हिसंत्युतयो विश्वाऽश्वभीरवः सचा ॥ तमावहंतु सक्षयः पुरुषसुमदाय हर
यः सुतम् ॥ यस्ते मदो वरेण्यो य ईदृशं हंत मः ॥ यऽजाद दिः स्वर्गनीभिर्यः पतना सुदुष्टरः ॥ यो दु
ष्टरो विश्ववारश्च वाय्यो वाजेष्वस्ति त रुता ॥ स नः शविष्ठसवनावसोगादिगुमेम गोमतिव्रजे ॥

गच्छोद्युपोयथापुराऽश्वयोतरथया॥वरिवस्यमहामह॥२॥नहितेश्वरराधसोतंविंदामिसत्रा॥
 दशस्यानोमधवन्नुचिददिवोधियोवाजेभिराविथ॥यऽरुधश्रावयत्सखाविश्वेत्सवेदजनिमा
 पुरुदुतः॥तंविश्वेमानुषायुगेदं हवन्तेतविषंयुतस्त्रुचः॥सनोवाजेधवितापुरुवसुःपुरःस्था
 तामधवाहत्रहाभुवत्॥अभिवोवीरमंधसोमदेषुगायगिरामहाविचेतसम॥इदंनामश्रु
 त्यंशाकिनंवचोयथा॥ददारेष्वास्तन्वेददिर्वसुर्ददिर्वाजेषुपुरुदूतवाजिनम॥नूनमथ॥३॥
 विश्वेषामिरज्यंतवसूनांसासक्तं संचिदस्यवर्षसः॥रूपयतो नूनमित्यथ॥महःसुवोऽअर ४९
 मिषेस्तवामहेमीवुषेअरंगमायजगमये॥यज्ञेभिर्गर्भिर्विश्वमनुषांमरुतामियक्षसिगाये

त्वानमसागिरा ॥ ये पातयन्ते अज्मनिर्गिराणां सुभिरेवाम् ॥ यज्ञं महिषणीनां सुमन्तुविषणीनां
 प्राध्वरे ॥ प्रभुं गंदुर्भतीनामिंद्रशविष्ठाऽनर ॥ रयिमस्मभ्यं युज्यं चोदयन्मते ज्येष्ठं चोदयन्मते ॥ सनि
 तः सुसैनितरुग्रचित्रचेतिष्ठसूत ॥ प्रासहोसम्राट्सहस्रिंसहंतं भुज्युं वाजेषु पूर्वम् ॥ ४ ॥ आ
 स एतु य ईवदां अदेवः पूर्वेमादेदे ॥ यथाचिद्वशो अभ्यः दधुश्रवसिकानीते ॥ स्याद्युष्यादेदे ॥ व
 ष्ठिंसहस्राऽभ्यस्याऽयुतासनमुष्ट्रानां विशतिंशता ॥ दशस्यावीनां शतादशचरुषीणां द
 शगवांसहस्रा ॥ दशस्यीवाऽक्षधद्रयो वीतवारास आशवः ॥ मथ्रानेमिं निर्वहतुः ॥ दानासः
 दधुश्रवसः कानीतस्य सुराधसः ॥ रथं हिरण्ययंददन्महिषः सूरिरभूद्विषमकृतश्रवः ॥

४२ आनोवायोमहेतनेयाहिमखायपाजसे॥वयंहितेचलुमाभूरिदावनेसुद्यश्चिनाहिदावने॥५॥
 योअश्वेभिर्वहतेवस्तुउस्मास्त्रिःसप्तसप्ततीनां॥एभिःसोमैभिःसोमसुद्धिःसोमपादानाय
 शुक्रपूतपाः॥योमइमंचिदुत्तमाऽमदश्चित्रंदावने॥अरद्वेअक्षेनहृषेसुल्लत्वेनिसुल्लत्वेरायसुक्र
 तुः॥उत्तथ्येइवपुषियःस्यराबुतवायोद्युतस्माः॥अश्वेधितंरजेधितंशुनेधितंप्राज्मतदिदं
 नुतत॥अधप्रियमिषिरायषष्टिसदस्त्राऽसनम्॥अश्वानामिनवृक्षाः॥गावोनयूथमुपयं
 तिवध्रयुपमार्यतिवध्रयः॥अधयच्चारथेगणेशुतमुद्गांअचिक्रदत्त॥अधश्चिन्नेषुविंशतिं
 शता॥शतंदासेवल्बूथेविप्रस्तुरुहंआददे॥तेतेवायविमेजनामदंतीउगोपामदंतिदेव

४२

गोपाः॥ अधस्यायोषणामहीप्रतीचीवशमभ्यम्॥ अधिकवक्ताविनीयते॥६॥ महिवोमहता
 मवोवरुणमित्रदाश्रुवे॥ यमादित्याअभिद्रुहोरक्षथानेमधंनेशदनेहसोवउत्तरयः सुउत्तरयो
 वउत्तरयः॥ विदादेवाअधानामादित्यासोअपाकृतिम्॥ पक्षावयो यथोपरिव्यस्मेशर्मयष
 ताऽनेहसोव॥ व्यस्मेअधिशर्मतत्पक्षावयोनयंतन॥ विश्वानि विश्ववेदसोवरुथ्यामना
 महेऽनेहसोव॥ यस्माअरासतक्षयंजीवातुंचप्रचेतसः॥ मनोर्विश्वस्यघेदिमआदित्याराय
 ईशतेऽनेहसोव॥ परिणोवणजंनधादुर्गाणिरथोयथा॥ स्यामेदिंस्यशर्मण्यादित्यानामु
 ताऽवस्यनेहसो॥७॥ परिहृतेदनाजनोयुष्मादन्नस्यवायति॥ देवाअदभ्रमाशवोयमादि

४३ त्याऽअहेतनाऽनेहसोव०॥ नतंति मंचनत्यजो नद्रा सदमितंगुरु॥ यस्मां शुशर्मसप्रथआदि
 त्यासो अराध्वमनेहसो०॥ युष्मे देवा अपि मसियुध्यंत इव वर्मसु॥ यूयं न हो न ए न सो यूयम
 भूदुरुष्यताऽनेहसोव०॥ अदितिर्न उरुष्यत्वदितिः शर्मयच्छतु॥ माता मित्रस्य रेवतोऽर्थ
 णो वरुणस्य चाऽनेहसो०॥ यद्देवाः शर्म शरणं यद्भुद्रं यदनातुरं॥ त्रिधा तु यद्दुरुष्यं शतद
 स्मा सुवियंतानाऽनेहसो०॥ ८॥ आदित्या अवहिरस्यताऽधिकूलं दिवस्पशः॥ सुतीर्थमव
 तो यथाऽनुनो नेषथा सुगमनेहसो०॥ नेह भुद्रं रक्षस्वि नेनावये नोपयाउत॥ गवे च भुद्रं धेन ४३
 वे वीराय च श्रवस्य तेऽनेहसो०॥ यदा विर्यं दपी च्यं शुदेवा सो अस्ति दुष्कृतम्॥ त्रितेतद्विश्वमा

स्याः आरे असमदधातनाऽनेहसो॥ यच्च गोषु दुष्यं यच्चाऽस्मेदुहितर्दिवः॥ त्रितायतदिभावयो
 स्यायपरावदाऽनेहसो॥ निष्कंवाघालुणावतेस्त्रजंवादुहितर्दिवः॥ त्रितेदुष्यं सर्वमाह्येपरि
 दम्नस्यनेहसोव॥ १॥ तदन्नायतदपसेतं भुगमुपसेदुष्ये॥ त्रितायचद्वितायचोषोदुष्यं व
 दाऽनेहसो॥ यथाकलांयथान्राफंयथरुणं संनयामसि॥ एवादुष्यं सर्वमाह्येसंनयामस्य
 नेहसोव॥ अजेषाद्याऽसनामचाऽभूमानागशोवयम्॥ उषोयस्मादुष्यादभेषापतदुष्य
 त्वनेहसोव॥ १९॥ स्वादोरभक्षिवयसःसुमेधाः स्वाध्यावरिवोविन्नरस्य॥ विश्वेयंदेवाउतमर्त्या
 सोमधुब्रुवंतोअनिसंचरंति॥ अंतश्च प्रागाअदितिर्नवास्यवयाताहरुसोदेवस्य॥ इंदुविंद

स्य सरव्यं जुधाणः श्रोणीवधुरमनुराय रुध्याः ॥ अपां सोमममृतं ॥ अन्मः ॥ गन्मज्योतिरविदा
 मदेवान् ॥ किं नूनमस्मान् कृणवदरातिः किमु धूर्तिरमृतमस्यै स्य ॥ शन्नो भवत्तदप्रापीत इंदो
 पितेव सोमसूनवे सुशेवः ॥ सखेव सरव्यं उरुशंसधीरः प्रणः आयुर्जीवसे सोमतारीः ॥ इमे
 मापीता यशसः उरुष्यवोरथं नभावः समनाह पर्वसु ॥ तेभारक्षंतु विस्त्रसश्च रित्रादुतमास्त्रा
 माद्यवयं त्विंदवः ॥ ९९ ॥ अग्निं नमामि थितं संदिदीपः प्रचक्षय कृणु हिवस्य सोमः ॥ अथाहिते
 मदप्रासो मम न्येरेवां इव प्रचरापुष्टि मय्य ॥ इषिरेणते मनसा सुतस्य उक्षीमहि पित्र्ये स्येवरा
 यः ॥ सोमराजन्प्रण आयुं चितारी रहानी वसूर्यो वासराणि ॥ सोमराजन्मृज्जयानः स्वस्ति ४४

तवस्मसि व्रत्या इस्तस्य विद्मि ॥ अलेर्त्ति दक्षं जतमन्युर्दिशे मानो अर्थो अनुकामं परादाः ॥ त्वं हि नस्त
न्वः सोमणे पागात्रे गात्रे निषसत्थान् चक्ष्वाः ॥ यज्ञे वयं प्रमिनामव्रतानि स नो मळमुष स्वादेव व
स्यः ॥ रुद्रदरेण सरथ्या सचेययो मानविष्ये इय्यश्च पीतः ॥ अयं यः सोमो न्यधा यस्मे तस्मा इदं
प्रतिरमे म्यायुः ॥ १२ ॥ अपत्या अस्तुरनिश अमी वानिरत्र संतमिषी चिरं भेषुः ॥ आसो मो अ
स्मां अरुहद्दिहाया अगमयत्र प्रतिरत आयुः ॥ यो न इदुः पितरो ह्यसु पीतोऽमर्त्यो मर्त्यो आवि
वेश ॥ तस्मै सोमाय हविषा विधेम मळीके अस्य सुमतो स्याम ॥ त्वं सोम पितृभिः संविदानेन
द्यावापृथिवी आततं थ ॥ तस्मै त इदो हविषा विधेम वयं स्याम पतयोरयीषाम् ॥ आतारो देवा

४५ अधिवोचतानोमानोनिदार्द्रशतमोतजल्पिः॥वयंसोमस्यविश्वदप्रियासःसुवीशसोविदथमाव
देम॥त्वंनःसोमविश्वतोवयोधास्त्वंस्वर्विदाविशानृचक्षाः॥त्वंनइंदुतिभिःसजोषाःपादिप
श्वातादुतवापुरस्तात्॥९२॥अभिप्रवःसुराधसमिंदमर्वयथाविदे॥योजरितभ्योमघवापु
रूवसुःसहस्रेणेवशिस्तिति॥शतानीकेवप्रजिगातिधृष्टुयादंतिहत्राणिदाश्रुवे॥गिरेरिव
प्ररसाऽअस्यपिचिरेदत्राणिपुरुभोजसः॥आत्वासुतासइंदवोमदायइंदुगिर्वणः॥आपो
नवजिन्नन्वोक्यं९सरःपृणंतिभूरराधसे॥अनेहसंप्रतरणंविवक्ष्णंमध्वःस्वादिसमीपि ४५
व॥आयथामंदसानःकिरासिनःप्रक्षुडेवत्सनाधुषत्॥आनःस्तोममुपद्रुवदियानोऽअ

श्वोनसोत्तमिः॥यन्तेस्वधावत्स्वदयन्ति धेनवश्चकण्वेषुरातयः॥१४॥नुग्रंनवीरंनमसोपसेदि
 मविभूतिमक्षितावसुम्॥उडीववज्जिन्नवतोनसिंचतेक्षवंतीउधीतयः॥यच्चनूनंयद्ययज्ञेय
 द्वापथिव्यामधि॥अतो नोयज्ञमाशुभिर्महेमतउग्रउग्रेमिरागहि॥अजिरासोहरयोयेतआश
 वोवाताद्वप्रसृष्टिणः॥येभिरपत्यंमनुषःपरीयसेयेभिर्विश्वंस्वर्दृशे॥एतावतस्तर्हमहश्चसु
 मस्यगोमतः॥यथाप्रावोमधवन्मेध्यातिथिंयथानीपातिथिंधने॥यथाकण्वेमधवन्त्रसदस्य
 वियथापक्वेदश्वजे॥यथागोशैर्यैःअसन्नोर्हजिश्चनीडगोमद्विरण्यवत्॥१५॥प्रसुश्रुतंसु
 राधसमर्चाशक्रमनिर्हये॥यःसुन्वतेस्तुवतेकाम्यंवसुसहस्रेणोवमंहते॥शतानीकाहेतयो

४६ अस्य दुष्टराजं स्थसमिषोमहीः॥ गिरिर्नक्षुजामधवत्सुपिन्वते यदी सुताऽअमंदिषुः॥ यदी
 सुता स इंदवोऽभिप्रियममंदिषुः॥ आपो न धायि सवनं म आवसो दुद्यादवोपदाश्रुषे॥ अनेह
 संबो हवमानमूतये मध्वः क्षरं तिधीतयः॥ आत्वा वसो हवमाना स इंदव उपस्तोत्रेषु दधिरे॥
 आनः सोमे स्वध्वर इत्यानो अत्योनतो नृते॥ यंते सदा वत्स्वदंति गूर्तयः पौरे छंदय से हवं म॥
 ॥ १६ ॥ प्रवीरमुग्रं विविचिंधनस्ततं विभूतिं राधसो महः॥ उड्विवज्जिन्नवतो वसुत्वना सदा पी
 पेथदाश्रुषे॥ यच्च नूनं परावति यदाष्टयि व्यां दिवि॥ युजान इंदुह रि निर्महे मत रुध रुषे भिराग
 हि॥ रथिरा सो हरयो येते अस्त्रिधञ्जो वातस्य पिप्रति॥ येभिर्निदस्युं मनुषो निघोषयो ये

४६

त्रिस्वः परीयसे ॥ एतावतस्तेवसो विद्यामश्रुनव्यसः ॥ यथा प्रावर्तशंकल्ये धने यथा वशंदशत्रजे ॥
 यथा कण्वेमघवन्मेधे अध्वरेदीर्घनीधेदमूनसि ॥ यथा गेशये असिधासो अद्रिवो मयि गोत्रं ह
 रिश्रियम् ॥ १७ ॥ यथा मनोसां वरेणो सोममिंद्रा पिवः सुतं ॥ नीपातिथो मघवन्मेध्यातिथो पुष्टि
 गोश्रुष्टिगोसरा ॥ पार्षदाणः प्रस्कण्वं समसादयश्चर्या नं जिब्रिमुद्रितम् ॥ सदस्राण्यसिधास
 न्नावा मविस्त्वोतोदस्यवेवकः ॥ यउक्थेभिर्नविंधते चिकिद्यः रुषिचोदनः ॥ इतं मध्वावदनव्य
 स्यामत्यविष्यंतं नभोजसे ॥ यस्माऽश्रकंसप्तशीर्षाणामानुचुस्त्रिधातुमुतमेपदे ॥ स लिङ्मा
 विश्वाभुवनानि चिक्रदुदादिज्जनिहृषोऽस्यम् ॥ योनोदाता वसूनामिंद्रंतं दूमहेवयं ॥ विद्याह्य

स्पसुमतिं नवीयसीगुमेमंगोमतिव्रजे ॥ १८ ॥ यस्मै त्वं वसादानाय शिक्षसि स रायस्यो वमश्रुते ॥ तं
 त्वावयं मधवं निंदुगिर्वयाः सुतावंतो हवामहे ॥ कदाचन स्तरीरसिनेंद्रसश्च सिदाश्रुये ॥ उपोषं नु मघवन्
 यद्नुते दानं देवस्य हव्यते ॥ प्रयोन नक्षे अभ्योजसा क्रिविं वधैः भुञ्जन्निघोषयं न ॥ यदेदस्तं भीत्ययं न
 मंदिवमादिज्जनिह पार्थिवः ॥ यस्याऽयं विश्व आर्यो दासः श्रेवधिपा अरिः ॥ तिरश्चिदयं रुशमे पवीरवि ४७
 तुभ्येत्सा अज्यते रुयिः ॥ तुरण्यवो मधुमंतं हतश्रुतं विप्रासो अर्कमान् ननुः ॥ अस्मै रयिः पप्रथे व ह्यं
 रवोऽस्मै सुवानास दंदवः ॥ १९ ॥ यथा मनो विवस्वतिसोमं शक्राऽपि बः सुतं ॥ यथा त्रिते छंदं दुनु
 जोषस्यायोमादयसे सचा ॥ एषध्रे मे ध्येमातुरिश्च नीदु सुवाने अमंदथाः ॥ यथा सोमं दश शिप्रे दशो

प्येस्युमरश्माहजूनसि॥ यउ कथाकेवलदधेयः सोमं धृषितापिवत्॥ यः सोमं विष्णु रज्जिणि पदावि
 चक्रमउपमित्रस्य धर्मभिः॥ यस्य त्वमिंदुस्तो मेधुचाकनो वाजे वाजिं छतक्रतो॥ तं त्वावयं सुदुघा
 मि वगो दुहो जुहूमसि श्रवस्य वः॥ यो नो दाता स नः पितामहं उग्र ईशानकृत॥ अयामं नुग्रो मघ
 वापुरुस्वसुर्गो रश्मवस्य प्रदातु नः॥ २०॥ यस्मै त्वं वसो दानाय मंहसे सरायस्यो धमि न्वति॥ वसूयवो व
 सुपतिं शतक्रतुं स्तोमे सिं उहवामहे॥ कदाचन प्रयुषस्यु भे निपासि जन्मनी॥ तुरीयादित्य हवनं
 त इंद्रियमा तस्यावमृतं दिवि॥ यस्मै त्वं मघवन्निंदगिर्वणः शिष्टो शिष्टसि दाश्रुषे॥ अस्मा
 कं गिरुत सुष्टुतिं वसो कण्ववध्रुणु धीहवमू॥ अस्ता विमन्मपूर्व्यं ब्रह्मेन्द्राय वोचत॥ पूर्वर्क

४८ तस्य बहतीर नृषतस्तोतुर्मेधा अस्तुत ॥ समिंदोरायो बहतीर धूनुत संक्षोणी समुसूर्यमू ॥ सं
 शुक्रासः शुचयुः संगवाशिरुः सोमा इंदुम मंदिषुः ॥ २१ ॥ उपमंत्वा मघोनां ज्येष्ठं च वषभाणामू ॥
 पूर्भिन्नमं मधवन्निंदगोविदमीशानं राय इमदे ॥ यः आयुं कुत्स मतिथिं वमर्दयो वा वधानो दिवे
 दिवे ॥ तं त्वा वयं दह्यंश्च शतक्रतुं वा जयंतो हवामहे ॥ आ नो विश्वेषां रसं मध्वः सिंचं त्वद्रयः ॥
 ये परावति सुचिरे जने धाये अर्वावती देवः ॥ विश्वा देवांसि जहि चावचा कृधि विश्वे सन्वत्वा
 वसु ॥ शीघ्रेषु चित्रे मदिरा सो अश्वो यत्रा सोमस्य तं पसि ॥ २२ ॥ इंदुनेदीयऽएदिहि मितमे ४८
 धानि कृतिभिः ॥ आशंतमशंतमाभिरभिष्टिभिरास्वापे स्वापिभिः ॥ आजितुरं सत्यं तिं विश्व

चर्षणिं ह्यधिप्रजास्वाभुगं ॥ प्रसूतिराशचीभिर्येति उक्थिनः ॥ क्रतुपुनत आनुषक ॥ यस्तेसाधिष्ठोऽवसे
 तेस्यामभुरेषुते ॥ वयं होत्राभिरुत देवहूतिभिः ससवांसोमनामहे ॥ अहं हिते हरिवो ब्रह्मवाजयुरा
 जिंयाभिरुत देवहूतिभिः ॥ त्वामिदेवतममेसमभ्युर्गयुर्गयेमथीनाम् ॥ २३ ॥ एतत्तद्विद्वीर्यं गीर्भिर्ग
 णांतिकावः ॥ तेस्तोभंत ऊर्जमावन्दुतश्चुतपोरासोनक्षंधीतिभिः ॥ नक्षंतद्विद्वीर्यं गीर्भिर्ग
 सुतेषु मंदसे ॥ यथासंवर्तेऽमदोयथाक्षरा एवासेमद्विद्वीर्यं गीर्भिर्ग
 तनोपनः ॥ वसवोरुद्रा अवसेन आगमंश्च ण्वंतु मरुतो हवम ॥ पूषा विष्णुर्देवतं मे सरस्वत्यवंतु स
 ससिंधवः ॥ आपो वातः पर्वतासावनस्यतिः शृणोतु एथिर्वीहव ॥ २४ ॥ यदिद्विद्वीर्यं गीर्भिर्ग

नमधवत्रम॥तेननोबोधिसधमाद्योवृधेभगोदानायवृत्रहंन॥आजिपतेनयतेत्वमिद्विनोवाज
 आवक्षिसुक्रतो॥वीतीहोत्रामिरुतदेववीतिनिःससवांसोविभृष्विरे॥संतिह्य३र्यआशिषदं
 दूआयुर्जनानाम्॥अस्मान्नक्षस्वमधवन्नुपावसेधुक्षस्वपिपुषीमिषं॥वयंतदंडस्तोमेमिर्वि
 धेमत्वमस्माकंशतक्रतो॥महिस्थूरंशरायंशधोअक्रयंप्रस्कण्वायनितोशय॥२५॥भूरीदिंद
 स्यवीर्यं३यख्यमभ्यायति॥शधस्तेदस्यवेवक॥शतंश्वेतासउक्षणेदिवितारोनरोचंते॥मक्षा
 दिवंनतस्तभुः॥शतंवेणूच्यतंभुनःशतंचर्माणिम्लातानि॥शतंमेबल्वजस्तुकाऽअरुषी ४९
 णांचतुःशतं॥सुदेवास्तकाणवायनावयोवयोविचरंतः॥अम्बासोनचंक्रमत॥आदितासस्य

चकिरुन्नानूनस्यमदिश्रवः॥श्यावीरतिधुसन्पथश्चक्षुषाचनसंनरो॥२६॥प्रतितेदस्यवेवकराधो
अदश्यद्रयं॥धोर्नप्रथिनाशवः॥दशमर्ह्यपोतकृतःसहस्रादस्यवेवकः॥नित्याद्रियोअमंहत॥
शतंमेगदर्भानांशतमूर्णावतीनाम्॥शतंदासांअतिस्त्रजः॥तत्रोऽअपिप्राणीयतपूतकृताये
व्यक्ता॥अश्वानामिन्नयुथ्याम्॥अचेत्यग्निश्चिकितुर्ह्यवाइससुमदुथः॥अग्निःशुक्लेणशोचि
षाहृत्सूरोअरोचतदिविसूर्योअरोचत॥२७॥युवंदेवाकृतुनापूर्वेणयुक्कारथेनतविषंयज
त्रा॥आगच्छतंनासत्याशचीभिरिदंततीयंसवनं पिबाथः॥युवांदेवास्त्रयःएकादशासःस
त्याःसत्यस्यददृशेपुरस्तात्॥अस्माकंयज्ञंसवनंजुषाणापातंसोममश्विनादीधृग्नी॥पना

५० अंतदश्विनाकृतं वां वृषभो दिवोरजसः पृथिव्याः ॥ सदसंशंसा उतयेग विहो सर्वा इत्तां उपया
तापिबध्ये ॥ अयं वां भागो निहितो यजत्रे मा गिरो ना सत्यो पयातम् ॥ पिबतं सोमं मधुमंतमसो
प्रदाश्वांसमवतंशचीभिः ॥ २८ ॥ यमृत्विजो बहुधा कल्पयंतः सचेतसो यज्ञमिमं वदंति ॥ योऽअ
नूवानो ब्राह्मणो युक्तं आसीत्कास्त्रिंशयजमानस्य संवित् ॥ एक एवाग्निर्बहुधा समिद्ध एकः
सूर्यो विश्वमनु प्रभूतः ॥ एके वोषाः सर्वमिदं विनात्येकं वा इदं विबभूव सर्वम् ॥ ज्योतिष्मंतं के
तुमंतं त्रिचक्रं सुखं रथं सुषदं भूरिवारं ॥ चित्रामघायस्य योगे धिजज्ञेतं वां हुवे अतिरिक्तं पिब
ध्ये ॥ २९ ॥ इमानि वां सागधेयानि सि स्रतः इंडावरुणा प्रमहे सुतेषु वां ॥ यज्ञे यज्ञे ह सवना नु

यत्तु यत्सु न्वते यजमानाय त्रिदशतः ॥ निःषिध्वरी रोषधीराप आस्ता मिंद्रावरुणा मदिमानमात्र
 त ॥ यासि स्रतूरजसः पारे अधनो ययोः शत्रुर्न किरा देव ओदते ॥ सत्यं तदिंद्रावरुणा कुरुस्य
 वां मध्व ऊर्मिंदु दते सप्तवाणीः ॥ ताभिर्दाश्वांसमवतं शुभस्यतीयो वामदब्धो अभिपाति चित्ति
 निः ॥ घृतपुषः सोम्या जीरदानवः सप्तस्वसारः सदनरुतस्य ॥ यादवामिंद्रावरुणा घृतश्रुतस्ता
 मिर्धतं यजमानाय त्रिदशतम् ॥ ३७ ॥ अवाचाममदते सोमगाय सत्यं त्वेषाभ्यां मदिमानमिंद्रि
 यम् ॥ अस्मान्निर्विद्रावरुणा घृतश्रुतस्त्रिभिः साक्षेभिर्वतं शुभस्यती ॥ इंद्रावरुणा यदृषिभ्यो
 मनीषां वाचो मुतिं श्रुतमदत्तमग्ने ॥ यानि स्थानान्यसृजंत धीरा यज्ञंत चानास्तपसाऽभ्यपश्यं ॥

५९ इन्द्रावरुणासोमनुसमदत्तं रायस्योषं यजमानेषु धनम् ॥ प्रजापुष्टिं भूतिमस्मा सुधत्तं दीर्घायुत्वाय प्रति
 रतं न आयुः ॥ १२५ ॥ अग्न आयाह्यग्निभिर्होतारं त्वारुणीमहे ॥ आत्वा मनकुप्रयता हविष्मती यजिष्ठं
 बर्हिषा सदे ॥ अष्टा हित्वा सहस्रं सूनोऽङ्गिरः सुचश्चरुं त्यध्वरे ॥ उज्जो निपातं घृतकेशमीमहे
 ग्निं यज्ञेषु पूर्य ॥ अग्ने कविर्वेधा असि होता पावक यक्ष्यः ॥ मन्द्रो यजिष्ठोऽध्वरेष्विज्यो विप्रेभिः
 शुक्रमन्मभिः ॥ अद्रोधमावदोशतो यविष्य देवां अजस्रवीतये ॥ अभिप्रयांसि सुधितवि सोम
 हि मंदस्य धीतिभिर्हितः ॥ त्वमिह प्रथमस्यग्नेनातर्ह्यतस्कविः ॥ त्वां विप्रासः समिधानदी दिव
 आविश संति वेधसः ॥ १२६ ॥ शोचो शोचिष्ठदी दिहिविशो मयो रास्वस्तोत्रे महां असि ॥ देवानां श

मृन्ममसंतुसूरयः शत्रूषाहः स्वग्रयः ॥ यथाचिद्भूमतसमग्रे संजूर्वसिक्षमि ॥ एवादहमित्रमहो
 यो अस्मधुर्दुर्मन्माकभवेनति ॥ मानोमर्तोयरिपवेरक्षस्विनेमाघशंसायरीरघः ॥ अस्त्रेचद्रि
 सरणिभिर्यविष्यशिबेभिः पाहिपायुभिः ॥ पाहिनोअग्रएकयापास्वुश्तद्वितीयया ॥ पाहिगीर्भि
 स्तिसृभिरुज्जोपतेपाहिचतसृभिर्वसो ॥ पाहिनिम्बस्माद्रक्षसोअराव्यः प्रस्मवाजेषुनोव ॥ त्वामि
 द्विनेदिष्टं देवतातय आपित्रक्षामहेवृधे ॥ ३३ ॥ आनोअग्रेवयोवृधंरयिंपावकशंस्य ॥ रास्वाचनउप
 मातेपुस्तस्पृहंसनीतीस्वयशसरं ॥ येनवंसामपृतनासुशर्द्धतसरंतोअर्यआदिशः ॥ सत्यनोव
 र्द्धप्रयसाशचीवसोजिन्वाधियोवसुविदः ॥ शिशानोवृषभोयथाग्निः भृंगेदविचत ॥ तिग्माअ

५२
 स्यहनवोनप्रतिघृषेसुजंभः सहसोयहः॥नहितेअग्रेवृषभप्रतिघृषेजंभासोयद्वितिघृसे॥सः
 लन्नोहोतःसुहुतंहविष्टुचितंस्वानोवार्यापुरु॥शेषेवनेषुमात्रोःसंतामर्तासद्वते॥अतंद्रोहव्या
 वहसिहविष्टुतत्रादिदेवेषुराजसि॥३४॥सप्तहोतारस्तमिदीलतेत्वाग्रेसुसजमहयं॥भिनत्स्य
 द्रितपसाविशोचिषाप्राग्रेतिषजनांअति॥अग्निमग्निंवेअग्निगुंहवेमवक्तवर्हिषः॥अग्निंहित
 प्रयसराभवतीष्वाहोतारंचर्षणीनां॥केतेनशर्मैस्सचतेसुषामण्येनुभ्यंचिकित्तेना॥इषण्ययो
 नपुस्तरूपमाभरवाजंनेदिषमूतये॥अग्नेजरितर्विरपतिस्तेपानोदेवरक्षसः॥अप्रोषिवान्महपतिर्महांअ
 सिदिक्स्यायुर्दुरोणयुः॥मानोरक्षआवेशीदाघृणीवसोमायातुर्यानुमावतां॥परोगयूत्यनिरामपक्षुधमग्नेः

सेधरक्षस्त्रिनः॥३५॥ उभयं भृणवच्चनद्वंद्वो अर्वागिद्वचः॥ सत्राच्यामघवा सोमपीतयेधियात्रविष्ट आगम
त॥ तं हि स्वराजं वृषभंतमोजसेधिषणे निष्टतक्षतुः॥ उतोपमानां प्रथमो निषीदसि सोमकामं हिते मनः॥ आ
वृषस्वपुरुवसो सुतस्येन्द्रांधसः॥ विष्माहिलो हरिवः दत्सु सोमसि मह्यं विदुधृषणिं॥ अत्रा मिसत्यमघवं
तथेदसदिंद्रकत्वायथावशः॥ सनेमवाजंतवशिषिन्नवसामक्षचिद्यंतो अद्विवः॥ राग्युधुशचीपतद्रं
द्विविष्वाभिरुतिभिः॥ नगं न हित्वा यशसंवसुविदमनुश्चरचरामसि॥३६॥ पौरो अश्वस्य पुरुलुद्रवामस्यु
त्सो देव हिरण्ययः॥ न किर्दिदानं परिमर्दिषत्वेयधृद्यामितदाभर॥ तं ह्ये हिचेरवेविदाभगंवसुत्रये॥ उद्वा
वृषस्वमघवना विष्टयुतदिंद्राश्वमिष्टये॥ तं पुरुसहस्राणि शूतानि च यूथादानाय महसे॥ आपुरंदरुचं

५३ कृमविप्रवचसुऽदुङ्गायंतोऽवसे ॥ अविप्रोवायदविधद्विप्रोवेदुतेवचः ॥ सप्रममंदत्वायाशत
 कृतोप्राचामन्योऽअहंसन ॥ उग्रबाहुर्मक्षकृत्वापुरंदरोयदिमेष्टणवध्वम ॥ वसूयवोवसुप
 तिंशतकेतुंस्तोमेविंदुहवामहे ॥ ३७ ॥ नपापासोमनामहेनारायासोनजल्हवः ॥ यदिन्वि
 दुंष्टवणंसचासुतेसखायंकृणवामहे ॥ उग्रंयुयुज्मएतनोसुसासहिमृणकोतिमदाभ्यं ॥
 वेदाभमंचित्सनितारथीतमोवाजिनंयमिदूनशत ॥ यतदुंभयामहेततो नोअभयंकृधि ॥
 मधवंच्छुग्धितवतन्नउत्तिष्ठिर्विद्विषोविमधोजिहि ॥ त्वंहिराधस्यतेराधसोमहः क्षयस्या
 सिविधतः ॥ तंत्वावयंमधवन्निंदुगिर्वणः सुतावंतोहवामहे ॥ इंदुःस्पृष्टुतहत्रहापरस्यानो

५३

वेरेण्यः॥सनोरक्षिषच्चरमंसमध्यमंसपुश्चात्पातुनःपुरः॥३८॥त्वंनःपश्चादधुरादुतरा
त्पुरद्वन्द्वनिपाहिविश्वतः॥आरेअस्मत्कणुहिदेव्यंभयमाहेतीरदेवीः॥अद्याद्याश्वः
श्वद्वन्द्वत्रास्वपरेचनः॥विश्वोचनोजरित्वत्सत्यतेअहादिवानक्तंचरक्षिषः॥अमंगीशू
रोमचवातुवीमधुःसंमिश्रलोवीर्योयुक्॥उभातेबाहूवधणात्तत्रतोनिषावज्जमिमिक्ष
तुः॥३९॥प्रोअस्माउपस्तुतिंभरतायजुजोषति॥उक्थेरिंदुस्यमाहिनंरयोवर्धतिसोमिनो
भद्राद्वन्द्वस्यगतयः॥अयुजोअसमोन्मिरेकःहृष्टीरयास्यः॥पूर्वभरतिप्रवावधेविश्वाना
तान्योजसाभद्रा॥अहितेनचिदर्वताजीरदानुःसिषासति॥प्रवाच्यमिंदुतत्रववीर्या

५४ णिकरिष्यतो भुद्रा ॥ आयाहिरुणा वा मत इंदुव्रत्ताणि वर्धना ॥ ये निःशुविषराकनो भु
 द्मिदश्रवस्यते भुद्रा ॥ धृषतश्चिद्वपनमनः कृणोर्षीद्वयत्वम् ॥ तीव्रेः सोमेः सपर्यतो नमो
 निःप्रतिभूषतो भुद्रा ॥ अर्वचष्टरुचीषमोऽवतां इव मानुषः ॥ जुष्टीदक्षस्य सोमिनः स
 र्वायं कृणुते युजं भुद्रा ॥ ४० ॥ विश्वेत इंदुवीर्यं देवा अनुकृतुं ददुः ॥ भुवो विश्वस्य गोपतिः
 पुरुष्टुत भुद्रा ॥ गृणे तदिदं ते शर्व उपमं देवता तये ॥ यद्वसिष्ठमो जसा शची पते भुद्रा ॥
 समनेव वपुष्यतः कृणवमानुषायुगा ॥ विदेत दिंदुश्चेत नमर्धश्रुतो भुद्रा ॥ उज्जातमि
 उत्तेशव उत्त्वा मुत्र वक्रतुम् ॥ भूरिगो भूरिवाह धुर्मर्धवंत कृशर्मणि भुद्रा ॥ अहंचत्वं च व्रह्म

^{वि२}
 संमुज्यावसुनिभ्युआ॥ अरातीवाचिददिवोऽनुमोभूरमंसतेमद्राः॥ सत्यमिद्रातुतंवयमि
 दंस्तवामनानृतं॥ महोऽसुन्वतोवधोभूरित्योतीसुन्वतोमद्राद्रंदस्यरातयः॥ ४९॥ सप्त
 योमहानावेनः क्रतुभिरानजे॥ यस्यदारा मनुष्यितादेवेषु धियंआनजे॥ दिवोमानंनो
 तदंकोमष्टषासोअदयः॥ उक्थावस्तंशंस्या॥ सविदोअंगिरोभ्यद्रंदोगाअरणोदप॥
 सुषेतदस्यपौंस्यं॥ सप्रतुथाकविबृधद्रंदोवाकस्यवक्षसिः॥ भिबोअर्कस्यहोमन्य
 मत्रागंतवसे॥ आदुनुतअनुक्रतुस्वाहावरस्ययत्यवः॥ आत्रमर्काअनृषतेद्रं
 गोत्रस्यदावने॥ द्रंदेविश्वानि वीर्याकृतानिकर्तानिच॥ यमर्काअधुरंविदुः॥ ४२॥

५५ यस्यां च जन्यया विरोदुघोषा अस्तुत ॥ अस्तुता दुर्हणा विपोऽथोभित्तस्य सशयः ॥ इय
 मुतेऽनुनुतिश्च लुपेता निपोऽस्या ॥ प्रावश्चक्रस्य वर्तनि ॥ अस्य वृद्धो व्योदन उरु क्रमिष्ट
 जीवसे ॥ यव न पश्च आदे ॥ तदधाना अवस्य वीयुषाभिर्दक्षपितरः ॥ स्याम मरुत्वतो वृधे ॥
 बल्लितियाय धाम्न रुक्मिः भूरनो नुमः ॥ जेषा मे द्रुतय युजा ॥ अस्मे रुद्रा मे हना पर्वता सो
 द्रुहत्ये भरुह तो स जोषाः ॥ यः शंसते स्तुवते धारिपजऽद्रुज्येष्ठा अस्माँ अवतु देवाः ॥ ४३ ॥
 उत्ता मे दंतु स्तोमाः कृणु धराधो अद्रिवः ॥ अव ब्रह्म दिषे जिहि ॥ पदा पणी ररा धसो नि बाध ५५
 स्वम हौँ अ सि ॥ न हित्वा कश्चुन प्रति ॥ त्वमी शिषे सुताना मिंदुत्व म सुताना म ॥ त्वं राजा जनानां ॥

एहि प्रेहि क्षयो दिव्या ३ दिव्या घोषं च वर्षणीनां ॥ अनेष्टणा सिरोदसी ॥ त्यं चित्पर्वतं गिरिं शतवतं सहस्रि
 णाम् ॥ विस्तोत न्योरुरो जिथ ॥ वयमुत्वा दिवा सुते वयं न क्रंद्वामहे ॥ अस्माकं काममाष्टण ॥ ४४ ॥
 क १ स्य वषभो युवा तु विग्रीवो अनानतः ॥ ब्रह्मा कस्तं संपर्यति ॥ कस्य स्थित् सर्वनं वषा जुजुषां अवगच्छ
 ति ॥ इंदुं कउ सिदा चके ॥ कंते दाना अमृशत वृत्रहं सुवीर्या ॥ उक्थे कउ सिदंतमः ॥ अयं ते मानुषे ज
 ने सोमः पूरुषु सूयते ॥ तस्ये हि प्रदुवा पिब ॥ अयं ते शार्थ्य गावति सुषोमाया मधिप्रियः ॥ आज ३ की
 ये मदिंतमः ॥ तमघराधसे मदे चारुं मदाय दृषये ॥ एही मिंदुदुवा पिब ॥ ४५ ॥ यदिदु प्रागपा गुदुझ
 म्वा दूयसे नृभिः ॥ आया हितूर्य मां शुभिः ॥ यद्वा प्रस्रवणे दिवो मादया से स्वर्णरे ॥ यद्वा समुद्रे अंध

५६ सः॥ आत्मा गीर्तिर्महासुखं दुवेगा मिव भोजसे॥ इंदुसोमस्य पीतये॥ आत इंदुमहिमानं हरयो देवते महः॥
 रथे वहंतु बिभ्रतः॥ इंदुगणीषउस्तुषेमहं उग्र ईशानकृत॥ एहि नः सुतं पिब॥ सुतावतस्त्वावयं प्रथमं
 तोहवामहे॥ इदं नो बहिरासदे॥ ४६॥ यच्चिद्विश्वतामसीदुसाधारणस्तं॥ तं त्वावयं हवामहे॥ इ
 दं ते सोम्यं मधुक्षुन्नदिभिर्नरः॥ जुषाण इंदुतस्त्रिब॥ विश्वाऽअस्यो विपश्चितोऽतिरथ्यस्तूयमा ग
 हि॥ अस्मेधेहि श्रवो बृहत्॥ दाता मेष्टषतीनां राजा हिरण्यवीनां॥ मा देवा मघवारिषत्॥ सह
 स्नेष्टषतीनामधिश्चंद्रबृहस्पृथु॥ शुक्रं हिरण्युमादेदे॥ न पातो दुर्गहस्य मे सहस्रेण सुराधसः॥ ५६
 श्रवो देवे धकृत॥ ४७॥ तरो निर्वो विददसु मिंदं सबाधुतये॥ बृहद्गार्ग्यतः सुत सोमि अधुरे

हुवे भरं न कारिणं ॥ नयंदुध्रावरं तेन स्थिरा मुरो मदं सुशि प्रमं धंसः ॥ यः आहृत्या शशमानाय सुन्वते दा
 ताजरित्र उक्थं ॥ यः शुक्रो मृक्षो अभ्यो यो वा कीजो हिरण्ययः ॥ सः कुर्वस्य रेजयत्यपावृति मिंदो गव्य
 स्य वृत्रहा ॥ निश्वातं चिद्यः पुरुसंभृतं वसूदिदं पतिदा मुषे ॥ वज्री सुशि प्रोदर्यं च इत्करं दिदुः कृत्वा
 यथा वशात् ॥ यद्वा वंथं पुरुदुत पुरा चिच्छूरनृणां ॥ वयंतत्र इंदुसंभरामसि यज्ञमुक्थं तुरवचः ॥ ४८ ॥
 सचा सोमेषु पुरुदूतवज्रिवो मदो यद्युक्ष सोमपाः ॥ त्वमिद्विब्रह्म कृते काम्यं वसुदेष्टुः सुन्वते भुवः ॥
 वयमेन मिदाह्योपीपेमे हवज्रिणं ॥ तस्माज्जअद्य समना सुतं भराऽनूनं भूषत श्रुते ॥ वृकश्चिद
 स्य वारणा उरामथिरा वयुनेषु भूषति ॥ सेमं नस्तोमं जुजुषाण आगं हीदु प्रचित्रया धिया ॥ कदून्व ९

५७ स्यात्कृतमिंद्रस्याऽस्ति पोंस्यं ॥ केनोनुकं शोभते नन शुश्रुवे जनुषः परिवृत्रहा ॥ कदूमहोरधृष्टा अस्य तवि
 धीः कदुवृत्रघ्नो अस्तुतं ॥ इंदो विश्वान्ने कनाटां अहर्दृश उत कलापणी रति ॥ ४९ ॥ वयं धाते अपूर्वे इ
 ब्रह्माणि वृत्रहं नृ ॥ पुरुतमासः पुरुहूतवज्रिवो भूतिं न प्रभं रामसि ॥ पूर्वी श्रिद्धि त्वे तु विकूर्मिन्नाश सोद
 र्वत इंदो तयः ॥ तिरश्चिदर्थः सवना वसोगहिश विष्णु धिमे हवां ॥ वयं धाते त्वे इंदु विप्रा अपिष्मसि ॥
 न हित्व दन्यः पुरुहूतकश्च नमघं वन्नस्ति मर्दिता ॥ त्वं नो अस्या अमते रूतश्चुधो भिन्नो रवस्य धि ॥
 त्वं न जूती तव चित्रया धिया शिक्षोश्चिष्म गतु वित् ॥ सो मुद्दः सुतो अस्तु कलयो मा विभीतन ॥ ५०
 अपेदे षध्वस्मायति स्वयं धेवो अपायति ॥ ५१ ॥ त्यान्नुश्रुत्रियां अर्वज दित्या न्याचिषामहे ॥ सुम

ळीकांऽअभिष्टये॥ मित्रो नोऽत्यंतं हतिं वरुणाः पर्वदर्थ्यमा॥ आदित्या सो यथा विदुः॥ तेषां हि त्रि
मुख्यं वरुणं मस्तिदाश्रुषे॥ आदित्यानां मरुतं हते॥ महिषो महता मवो वरुणमित्राऽयं मंन॥ अ
वां स्थावृणी महे॥ जीवानो अभिधेतनाऽदित्यासः पुरा हथात्॥ कंठस्थं हवनं श्रुतः॥ ५३॥ यद्
आंताय सुन्वते वरुणं मस्ति यच्छुर्दिः॥ तेना नो अधिवोचत॥ अस्ति देवा अंहो रुर्वस्ति रत्नमना
गसः॥ आदित्या अद्भुते न सः॥ मानः सेतुः सिधेदयं महे वृणास्तु न स्पृरि॥ इंदु इद्वि श्रुतो वरुण॥
मानो मृचारि पूणां वृजिनानां विष्यवः॥ देवा अभिप्र मृक्षत॥ उत त्वा महिते मह्यं दंदे व्युपब्रु
वे॥ सुमृळीकां मभिष्टये॥ ५४॥ पर्विदीने गभीर आं उग्र पुत्रे जिघांसतः॥ मा किंस्तो कस्य नोरिषे

५८ त॥ अने हो न उरु व्रज उरु चि वि प्रस त्वे ॥ हृ धितो काय जीवसे ॥ ये भूर्धानिः क्षितीनामदब्धासः स्व
यशसः ॥ व्रतारुंते अद्भुतः ॥ तेन आस्रो वृकाणा मादित्या सोमो च त ॥ स्तेनं वद्ध मिवा दिते ॥ अयो
षुण्डयं शरूरा दित्या अपदुर्मतिः ॥ असमेदत्वज ध्रुवी ॥ ५३ ॥ शश्वद्विवः सुदानव आदित्या नृतिभिर्व
यं ॥ पुरा नूनं वभुज्महे ॥ शश्वंतं हि प्रचेतसः प्रतियंतं चिदेनसः ॥ देवाः कणुथ जीवसे ॥ तत्सुनो नव्यं स
न्यस आदित्या यनुमो च ति ॥ बंधा द्धु मिवा दिते ॥ नास्माकं मस्तित त्वर आदित्या सो अति संदे ॥
यूयमस्मभ्यं मळत ॥ मानो हेति विवस्वत आदित्याः कृत्रिमाशरुः ॥ पुरानुजर सो वधीत् ॥ विषुदे ५८
यो व्यंहति मादित्या सो विसंहितं ॥ विष्मि विवृह तारुपः ॥ ५४ ॥ इति षष्ठाष्टके चतुर्थोऽध्यायः समाप्तः ॥ श्री ॥

हरिः ॐ ॥ आत्मारथं यथोत्तये सुप्ताय वत्तयामसि ॥ तु विकृर्मि मृतीष ह मिंदुश विष्णु सस्यते ॥
तु विशुभतु विकृतो नृची वो विश्वयामते ॥ आप प्राथम हित्व ना ॥ यस्य ते मदिना महः परिज्मायं
तमीयतुः ॥ हस्तावज्जं हिरण्ययम् ॥ विश्वानरस्य वस्यति मनानतस्य शर्वसः ॥ एवैश्वचर्वणी
नामूती दुवेरथानां ॥ अनिष्टये सदा वधं स्वमश्नेषु यं नरः ॥ नानाहवत उतये ॥ १॥ परोमात्रम
चीषम मिंदुमुयं सुरार्धमम् ॥ ईशानं चिदसूनाम् ॥ तंतु मिद्रार्धमह इंदु चोदामि पीतये ॥ यः
पूयामि नुष्टु तिमीशं कृष्टीनां नृतुः ॥ नयस्यते शवसानसख्यमानं शुभमर्त्यः ॥ न किः शवांसि
तेन शत ॥ त्वोता सस्वायुजाः पूषु सूर्ये महद्वनम् ॥ जयेम ह सुवेज्जिवः ॥ तं त्वोयज्ञे भिराम

५९ हेतुं गीर्भिर्गिर्विणस्तम ॥ इन्द्रयथाविदाविथुवाजेषु पुरुमाय्यम् ॥ २ ॥ यस्य ते स्वादु सरयं स्वादी प्रणीतिरदि
 वः ॥ यज्ञो वितंतसाय्यः ॥ उरुणस्तन्वे इतनेऽनु रुक्षयायनस्कधि ॥ उरुणो यंधिजीवसे ॥ उरुं नभ्यऽउ
 रुं गवऽउरुं रथायुपंथां ॥ देववीतिं मनामहे ॥ उपमाषड्वा दानरुः सोमस्य हर्ष्या ॥ तिष्ठंति स्वादुरात
 यः ॥ रुज्रा विंदोत आर्ददेहरी रुक्षस्य सूनवि ॥ आश्वमेधस्य रोहिता ॥ ३ ॥ सुरथा आतिथिग्वेस्व
 भीश्रं राक्षे ॥ आश्वमेधे सुपेशसः ॥ षष्ठश्वा आतिथिग्वर्द्धो ते वधू मतः ॥ स चोपूतकृतो सनं ॥ ऐ
 षु चेतदृषण्वत्यंतर्ज्जेष्वरुषी ॥ स्वभीशुः कशावती ॥ नयुषे वाजबंधवो निनित्सुश्च नमर्त्यः ॥ अ ५९
 वृथमधिदीधरत ॥ ४ ॥ प्रप्रवस्त्रिष्टुभमिषं मंदहीरायेदवे ॥ धियावो मेधसातये पुरंध्या विवासति ॥

नदं वः अर्दतीनां नदं यो युवतीनां ॥ पतिरो अर्घ्यानां धेनूनां मिषु ध्यसि ॥ ता अर्घ्यस्य सूरदोहसः सोमं
श्रीणां लिप्यन्तः ॥ जन्मं देवानां विश्वं विधातो नृने दिवः ॥ अभिप्रगोपतिं गिरेंद्रमर्चयथा विदे ॥ स्तू-
नुं सत्यस्य सत्यं ति नू ॥ आदरेयः स सृजिरेऽरुषीरधिबर्हिषि ॥ यत्राऽभिसंनवा महे ॥ ५ ॥ इन्द्राय
गाव आशिर्दुदुके वज्रिणे मधु ॥ यत्सीमुपकुरे विदत् ॥ उद्यद्भ्रस्ये विष्टपंगदमिंद्रं शुगन्वदि ॥
मध्वः पीत्वा स चेव हि त्रिः सप्त सख्युः पदे ॥ अर्चतु प्राऽर्चतु प्रिय मेधा सो अर्चत ॥ अर्चतु पुत्रकाऽ
उत पुरं न धृष्टु चत ॥ अर्चतु स्वराति गगरी गोधा परि स निष्पात ॥ पिंगा परि च निष्कद दिंद्राय
ब्रह्मोद्यतम् ॥ आयसर्तत्येन्यः सुदुघाऽअर्चतु पस्फुरः ॥ अपस्फुरं गतायत सोममिंद्राय पात

६० वे॥ ६॥ अथादिंदो अपादिग्निर्विश्वे देवा अमत्सत ॥ वरुणा इदिह क्षयत्र मापो अभ्यनूषत वत्सं संशिव
 रीरिव ॥ सुदेवो असिवरुणयस्यते सप्तसिंधवः ॥ अनुक्षरं तिकाकुदं सूभ्यं सुषिरामिव ॥ यो
 अतीरि फाणायुसुयुक्तां उपदाशुर्वे ॥ तकोनेता तदिह पुरुषमायो अमुच्यत ॥ अतीदुशक्रब्ध
 तः इंदो विश्वा अतिदिषः ॥ तिनकुनी न अद नं पच्यमानं पुरोगिरा ॥ अर्भको न कुमारकोऽधि
 तिष्ठन्न वंरथे ॥ सपेक्ष न हिषं मृगं पित्रे मात्रे विभुं कर्तुं ॥ आतसुशिप्रदं पतेरथं तिष्ठादिरुण्ययं ॥
 अधद्युक्षं सचेव हि सुहस्रं पादमरुषं स्वस्ति गामनिह सम ॥ तं घे मिथ्यानमस्विन उपस्वराज मा
 सते ॥ अथ विदस्य सुधितं यदेतव आवृत्तयं तिदावने ॥ अनुप्रत्नस्यो कसः प्रियमेधा सऽए

धाम् ॥ पूर्वा मनु प्रयतिं वृत्तं बर्हिषो हित प्रयसः आशत ॥ ७ ॥ यो राजा चर्वणीनां याता रथे नि
 रधिगुः ॥ विश्वासांत रुता दत्तं नानां ज्येष्ठो यो वृत्रहा गणे ॥ इदं तं शुभं न पुरुहन्मुन्नवसेयस्य
 द्दिता विधर्तारि ॥ हस्तो यवजः प्रतिधा यिदं शतो मंदो दिवे न सूर्यः ॥ न किं कर्म णानश
 द्यश्चकार सदा वधम् ॥ इदं न ये ज्ञेर्विश्वं गूर्वमन्वे समर्धं धृष्टुं जि सं ॥ अथाक्वमुग्रं दत्त
 ना सुसा सहिं यस्मिन्महीरु रुजयः ॥ संधेन वो जायमाने अनोन बुध्यावः क्षामा अनोन
 बुः ॥ यथा वदं दत्तं शतं शतं भूमी रुतस्युः ॥ नत्वा वज्रिन्सहस्रं सूर्या अनुन जातमहरो दसी
 ॥ ८ ॥ आप प्राथम हिना वक्ष्या वषन्विश्वाश विधुश वसा ॥ अस्मां अत्र मघवनो मति ब्रजे

सि१

६३ वज्रं विना निरुतिः ॥ न सीमदेव आपदिषंदीर्घायो मर्त्यः ॥ एतं गवा विध एतं शायु योजते हरीं
द्रोयु योजते ॥ तं वो महो महाय्य मिंद्रं दानाय सक्षणिं ॥ योगाधेषु यऽआरणेषु हव्यो वा जेषस्ति
हव्यः ॥ उदूषु गोवसो महो मन्त्राश्च शरराधसे ॥ उदूषु महे मघवन्मघत्रयऽउर्दिदुश्रवसे महो ॥
त्वं न इंद्रं हतं युस्त्वा निदो नितं पसि ॥ मध्येव सिधतु विनं भ्यो वो निर्दिता संनिश्चथो हथे ॥
॥ ९ ॥ अन्यत्र तममानुषमयं ज्वानुमदेव युम् ॥ अवस्यः सरवा दुधुवीत पर्वतः सुघ्नाय दस्युं प
र्वतः ॥ त्वं न इंद्रा सां हस्ते रा विषदा वने ॥ धानानां न संगं भाया स्म युर्दिः संगं भाया स्म युः ॥
सखायः क्रतुमिषत कथाराधामशूरस्य ॥ उपस्तुतिं भोजः सूरियो अक्रयः ॥ भूरिभिः सम

६३

दः ऋषिभिर्बर्हिर्भद्रिः क्तविष्यसे ॥ यदित्यमेकमेकमिच्छरवत्सान्धराददः ॥ कर्णगृह्यामधवा
 शौरदेव्योवत्सं नस्त्रिभ्य आनयत् ॥ अजांसूरिर्नधातवे ॥ १९० ॥ त्वंने अग्नेमहोभिः पादिविश्च
 स्याऽअरातेः ॥ उत्तद्विषोमर्त्यस्य ॥ नहिमन्युः पोरुषेय ईशो हिवः प्रियजात ॥ त्वमिदं सिक्षपा
 वान् ॥ स नो विश्वे निदेवै निरुज्जो निपाद्गुडोवे ॥ रयिंदेहिविश्चवारं ॥ नतमग्ने अरातयो म
 त्र्ययुवंतरायः ॥ यं त्रायसिदाश्वांसं ॥ यं त्वं विप्रमेधसातावग्ने हि नो विधनाय ॥ सतवोती गोषु
 गंता ॥ १९१ ॥ त्वं रयिं पुरुवीरमग्ने दाशुषे मर्ताय ॥ प्रणोनयवस्यो अश्व ॥ उरुष्याणो मापरादा
 अधायते जातवेदः ॥ दुराध्ये मर्ताय ॥ अग्ने मा किं देवस्य रातिमदेवो युयोत ॥ त्वमीशि

६२ वेवसूनाम् ॥ स नो वस्व उपमास्य ज्जो निपा न्मा हि नस्य ॥ सखेव सो ज रित भ्यः ॥ अथानः शिरो
 विषं गिरो यंतु दर्शितं ॥ अथायज्ञो सो नमसा पुरुषसु पुरुषशु स्तमृतये ॥ १२ ॥ अग्निं सूनुं सह
 सो जात वेद संधानाय वार्याणाम् ॥ दिता यो भूद मतो मर्त्ये धा होता मंदत मो विशि ॥ अग्निं
 वो देव यज्य याऽग्निं प्रयत्य ध्वरे ॥ अग्निं धीषु प्रथम मग्नि मर्वत्यग्निं क्षेत्राय साधसे ॥ अग्नि रि
 षां सरथ्ये ददातु नर्दशो यो वार्याणां ॥ अग्निं तो केत नये शश्वदी महेव सु संतत नूपा म् ॥ अग्नि
 मी लि ध्वाऽवसे गाथो मिः शीर शो विषं ॥ अग्निं राये पुरुमी व्द श्रुतं नरोऽग्निं सुदी तये धु दिः ॥ ६२
 अग्निं देवो यो तु वे नो गृणी मस्यग्निं शं योश्च दातवे ॥ विश्वा सु विश्वं विते बृहव्यो भुवद्स्तु र्हषूणां ॥ १३

हविष्कण्ठधुमागमदध्वर्युर्वनतेपुनः॥विद्वँअस्यप्रशासनं॥नितिगममभ्यंभुंसीदुद्धोतामुना
 वधि॥जुषाणोअस्यसरथ्यं॥अंतरिच्छंतितंजनेरुद्रंपरोमनीषयो॥गृभ्यंतिजिह्वयाससं॥जा
 म्यतीतपेधनुर्वयोधाअरुहद्वनं॥दृषदंजिह्वयाऽवधीत्॥चरंन्वत्सोरुशान्निहनिदातारुनविं
 दते॥वेतिस्तोतवअंब्यं॥१४॥उतोन्वस्ययन्महदश्वोवद्योजनंरुहत्॥दामारथस्यददशो॥दुहंति
 सहेकामुपदापंचसजतः॥तीर्थेसिंधोरधिसुरे॥आदशानिर्विवस्वतइंद्रःकोशमचुच्यवीत्॥
 खेदयात्रिवृतादिवः॥परित्रिधातुरध्वरंजूषीरेतिनवीयसी॥मध्वाहोतारोअंजते॥सिंचंतिनम
 सा॥वतमुच्चोचक्रंपरिजमानं॥नीचीनवारमक्षितं॥१५॥अभ्यारुमिदद्रयोनिषिकंपुष्करेमधु॥अ

६३ वतस्येविसर्जने॥गावनपावतावतंमहीयज्ञस्यरक्षुदा॥उनाकर्णोहिरण्यया॥आसुतेसिंचतप्रियं
 रोदस्योरमिश्रियं॥रसादधीतवृषभं॥तेजोनतस्वमोक्यं॥संवत्सासोनमातृनिः॥मिथोनसंत
 जामिनिः॥उपस्त्रक्केषुवप्रातःकृण्वतेधरुणंदिवि॥इडेअग्नानमःस्वः॥१६॥अधुंक्षसिष्युषी
 मिषमूर्जसप्तपदीमुरिः॥सूर्यस्यसप्तारश्मिनिः॥सोमस्यमित्रावरुणोदितसूरआर्ददे॥त
 दातुरस्यभेषजं॥उतोन्वस्ययस्यदंर्ह्यतस्यनिधान्य॥परिद्यांजिह्वयातनत्र॥१७॥उदीराथा
 मतायतेयुंजाथामश्विनारथं॥अंतिषड्भूतुशामवः॥निमिषश्चिज्जवीयसारथेनायातमश्वि
 ना॥अंति॥उपस्त्रणीतमत्रयेहिमेनघर्ममश्विना॥अंति॥कुहस्थःकुहजमथुःकुहयेने

वपेतथुः॥अंति॥यदद्यकहिकहिंविष्णुश्रुयातमिमंदर्वम॥अंति॥१८॥अश्विनायामुहूर्तमा
 नेदिष्ठंयाम्याप्य॥अंति॥अर्वतमत्रयेगृहंकेणुतंयुवमश्विना॥अंति॥वरेथेअग्निमातपोवद
 वतेल्लवत्रये॥अंति॥प्रसप्तवधिराशसाधारामग्नेरशयत॥अंति॥इहागतंवषण्वसूश्रुणुतं
 मइमंदर्व॥अंति॥१९॥किमिदंवांपुराणवज्जरतोरिवशस्यते॥अंति॥समानंवांसजात्यंसमा
 नोबंधुरश्विना॥अंति॥योवांरजांस्यश्विनारथोविधातिरोदसी॥अंति॥आनोगव्येभिरश्वैःसह
 स्वरूपगच्छतं॥अंति॥मानोगव्येभिरश्वैःसहस्त्रेभिरतिरिच्यतं॥अंति॥अरुणपुरुषाऽअभूद
 कज्योतिर्हृतावरी॥अंति॥अश्विनासुविचाकेशहृक्षंपरशुमांश्च॥अंति॥पुरंनष्टंवासज

६४ रुच्छया वा धितो विना ॥ अंति ० ॥ २० ॥ विशो विशो वो अति थिं वा जयंतः पुरुषियं ॥ अग्निं वो दुर्यवचः
 स्तुषेष्पस्य मन्त्राभिः ॥ यं जना सो हविषां तो मित्रं न सर्पिरा सुति ॥ प्रशंसंति प्रशस्तिभिः ॥ पन्यांसं
 जात वेदसंयो देवता ल्युघता ॥ हव्या न्ये रय दि वि ॥ आ गन्म हव्र हंतं मुज्येष्म मग्नि मानवं ॥ यस्य
 श्रुत वा हृदन्ता क्षेऽनं किर धते ॥ अमृतं जात वेदसंति रक्षमांसि दर्शतं ॥ घृता देव नमी श्रुः
 ॥ २१ ॥ स बाधो यं जना इमे र्गिं हव्ये मि शीळते ॥ जुहाना सो यत स्तुचः ॥ इयं ते नयसी मतिरग्नेऽ
 अधाय्य स्मदा ॥ मंडु सुजात सुक्रतोऽमूर दस्माऽतिथे ॥ सति अग्ने शंत मा च निष्ठा भवतु प्रिया ॥
 तथा वर्धस्व सुष्टुतः ॥ सा धुमे धुमि नी हृद दुपो पुश्रव सिश्रवः ॥ दधीत वत्र तूर्यै ॥ अश्व मिहं रथ प्रा ॥ ६४

त्वेषमिदं न सत्यं ति ॥ यस्य अवा सितूर्वथ पन्यं पन्यं च कुरुयः ॥ २२ ॥ यं त्वा गो पर्वनो गिरा च निष्ठदग्नेऽ
 अंगिरः ॥ स पावक शुधुर्हवा ॥ यं त्वा जना सुईळते सुबाधो वाजसातये ॥ सबो धिवृत्रतूर्ये ॥ अहं दुवा
 न आर्क्षे श्रुतर्वणि मदस्युति ॥ शर्द्धी स विस्तुका विनां मृक्षाशुर्धार्चतुर्णां ॥ मां च त्वार आशवः शविष्ठ
 स्यद्रविलवः ॥ सुरथा सो अमिप्रयो वक्षन्व यो न तुभ्यं ॥ सत्यमिह महेन दिपरुल्लवदेदिशं ॥ ने मा पो
 अश्वदातरः शविष्ठादस्ति मर्त्यः ॥ २३ ॥ युक्षा हि देवदूत मां अश्वां अग्नेरथी रिव ॥ निहोता पूर्यः सदः ॥ उ
 तनो देवदेवां अष्टावोचो विदुर्हवः ॥ अदिश्वा वार्थ्या लुधि ॥ त्वं हयर्ध विष्य सहसः सूनवा हुत ॥ कृता वा
 यक्षियो भुवः ॥ अथ मग्निः सहस्रिणो वाजस्यश्रुतिनस्यति ॥ मूर्धा कवीरयीणां ॥ तं ने मिमृभवो यथाऽ

६५ नमस्वसहतिभिः॥नेदीयोयज्ञमंगिरः॥२४॥तस्मै नूनमभिर्घवेवावाविरूपनित्यया॥वलेवोदस्वसुहुतिं॥क
 मुषिदस्यसेनयाग्नेरपाकचक्षुसः॥पुष्पिङ्गोर्षुस्तरामहे॥मानोदेवानांविशःप्रक्ष्मातीरिवोस्त्राः॥कृश
 न्नासुरध्याः॥मानःसमस्यदुच्छुःपरिद्वेषोऽश्रुतिः॥नुमिर्निनावुमावधीत॥नमस्तेअग्न्य
 ज्ञेयगुणंतिदेवकृद्दयः॥अमेरुमित्रमर्दय॥२५॥कुवित्सुनोगविष्टयेऽग्नेसंवेषिषोरयिं॥उरुल्लदुरुणा
 स्तुधि॥मानोअस्मिन्महाधुनेपरावभारिभृद्यथा॥संवर्गं संरयिंजेय॥अन्यमस्माद्वियाद्वयमग्नेसि
 षत्कुदुष्टुना॥वर्द्धनोअमेवस्त्ववः॥यस्याजुषन्नमस्विनःशमीमर्दुर्मखस्यवा॥तंघेदग्निर्वधाऽवेति॥
 परस्याअधिसंवतोर्वरांअभ्यातर॥यत्राहमस्मितांजव॥विष्माहितेपुरावयमग्नेपितुयेथावसः॥

अर्धाति सुस्नमी महे ॥ २६ ॥ इमं नु मायिनं दुवदं दुमीना न मोक्षसा ॥ मरुत्वं तं न हं जसे ॥ अयमिंदो मरु
 त्सखा विवृत्रस्यो भिनश्चिरः ॥ वज्रेण शतपर्वणा ॥ बाहू धानो मरुत्सखिंदो विवृत्रमेरयत् ॥ सृजन्समुद्रि
 यो अपः ॥ अयं ह्येन वा दृढं स्वमरुत्वं ताजितं ॥ इंद्रेण सोमपीतये ॥ मरुत्वं तं सृजि विष्णोर्न संच तं विरश्वा
 नो ॥ इंदुं गीभिर्हवामहे ॥ इंदुं प्रलेन मन्मना मरुत्वं तं हवामहे ॥ अस्य सोमस्य पीतये ॥ २७ ॥ मरुत्वा इंदुमी
 दूः पिबा सोमं शतक्रतो ॥ अस्मि न्यक्षे पुरुहुत ॥ तुभ्ये दिंदु मरुत्वं तं सुताः सोमो सो अदिवः ॥ हृदा हृथं
 तं वक्थिनः ॥ पिबे दिंदु मरुत्सखा सुतं सोमं दिविष्टिषु ॥ वज्रं शिशो न ओजसा ॥ उत्तिष्ठं नो जसा
 सह पीत्वा शिशे अवेपथः ॥ सोममिंदु च मरुत्सुतं ॥ अनुत्तारो दसी तु मे क्रक्ष माण मरुयेतां ॥ इंदुयदं

६६ स्युहाऽभवः॥ वाचमुष्टापदीमहंनवसक्तिमतस्यश्री॥ इन्द्रासरितुन्वंममे॥ २८॥ जज्ञानोनुशतकृतुर्वि
 पृच्छदितिमातरं॥ कः पुत्राः केहंशृण्वरे॥ आदीशवस्येब्रवीदोर्णवाभर्महीश्रुवं॥ तेपुत्रसंतुनिहुरः॥
 समित्रान्वृत्रहाऽरिवदत्वेअुरांश्चरेवेदेया॥ प्रवृद्धोदस्युहाऽभवत्॥ एकयाप्रतिधाऽपिबत्साकंसरा
 सित्रिशतं॥ इन्द्रः सोमस्यकाणुका॥ अभिर्गधुर्वमेतृणादबुधेषु रजः स्वा॥ इन्द्रोब्रह्मभ्युद्बुधे॥ २९॥ नि
 राविध्यद्विरिभ्युऽआधारयत्पुक्कमोदनं॥ इन्द्रोबुंदंस्वाततं॥ शतव्रधुश्चुस्तवसहस्रपर्णैकइत्॥ यमिं
 दुचक्रुषेयुजं॥ तेनस्तोतभ्यआभेरुतभ्यो नारिभ्यो अत्रवे॥ सद्योजातज्ञमुष्मिर॥ एताच्योत्तानितेह
 तावर्षिषानिपरीणसा॥ लुदावीधुधारयः॥ विश्वेताविष्णुराभरुदुरुक्रमस्त्वेवितः॥ शतमहिषा-क्षी

६६

रपाकमोदनं वराहमिंद्रः एमुषम् ॥ तुविहंतं सुकृतं सुमयंधनुः साधुर्बुद्धो हिरण्ययः ॥ उभाते
 बाहूरण्या सुसंस्कृतः शूद्रपेचिददूधधो ॥ ३० ॥ पुरोळाशानो अंधसुऽइंद्रसहस्रमाभर ॥
 शतांचशूरगोनाम् ॥ आनोभरुयजनंगामश्वमभ्यजनं ॥ सचा मुना हिरण्यया ॥ उतनः कर्ण
 शोभना पुरुषो धृष्टवाक्षर ॥ त्वं हि शृण्वेषेव सो ॥ नकी वृधु कइंद्रतेन सुधान सुदाउत ॥ ना
 न्यस्त्वच्छूरवाघतः ॥ नकी मिंद्रो निकर्तवे न शक्रः परिशक्रवे ॥ विश्वं शृणोति पश्यति ॥ ३१ ॥ सम
 न्युमर्त्यानामर्द्धो निचिकीषते ॥ पुरा निदश्चिकीषते ॥ कत्वत्पूर्णमुदरं तुरस्यो स्तिविधतः ॥ वृत्र
 घ्नः सोमपात्रः ॥ त्वेव सूनि संगता विश्वा च सोम सोमगा ॥ सुदात्वपरिहृता ॥ त्वामिध्वयुर्ममुकातो ग

६७ अहिरण्ययुः॥ त्वामश्चयुरेयते॥ तवेदिद्राहमाशसाहसोदात्रेचनार्ददे॥ दिनस्येवामधवात्संभृतस्य
 वापूद्वियवस्यकाशिनो॥ ३२॥ अयंकुलुरगनीतोविश्वजिदुद्दिदित्सोमः॥ रुषिर्विप्रःकाव्येन॥ अभ्यू
 र्गोतियंनग्नंभियक्तिविश्वंयशुरं॥ प्रेमधिःस्थुनिःश्रोणोभूत॥ त्वंसोमतनूकद्रोदेषोभ्योन्यकृत
 भ्यः॥ वुरुयंतासिवरूथं॥ त्वंचित्तीतवदक्षैर्दिवआपृथिव्यार्जुजीविन॥ यावीरघस्यचिदेषः॥ अर्थि
 नोयंतिचेदर्थंगद्यानिदुदुषौरातिं॥ वृज्युस्तप्यतःकामा॥ ३३॥ विदद्यत्पूर्व्यनष्टमुदीमतायुमीरय
 त्॥ प्रेमायुस्तारीदतीर्णो॥ सुशोबो नोमच्छयाकुरदक्षकैरवातः॥ भवानःसोमशंददे॥ मानःसोमसं
 वीविजोमाविर्वाभियथाराजंन॥ मानोहार्दित्तिवावधीः॥ अवयस्तेसुधस्तेदेवानांदुर्मतीरीक्षे॥ ६७

तुर

राजन्पद्भिः सेधुमीदुः अप्सिधः सेध ॥ ३४ ॥ न ह्येन्यं वृत्ताकरं मर्तिता रंशत क्रतो ॥ त्वं न इन्द्र म
 ष्य ॥ योनः शश्वत्पुराऽविथामधोवाजसातये ॥ स त्वं न इन्द्र म ष्य ॥ किमंगरध्रचोदनः सुन्वा
 नस्याऽवितेदसि ॥ कुविस्त्विन्द्रणः शकः ॥ इन्द्रप्रणोरथमवपश्चाच्चित्संतमदिवः ॥ पुरस्तादेनं
 मेक्षधि ॥ हंतो नु किमाससे प्रथमं नोरथं क्षधि ॥ उपमं वाजयुश्रवः ॥ ३५ ॥ अवा नो वाजयुं रथं सु
 करं ते किमित्परि ॥ अस्मान्सुजिग्युषेक्षधि ॥ इन्द्रहृद्यस्वपूरसि भद्रात एति निष्कृतं ॥ इयं धीर्नु
 त्रियावती ॥ मासीमवद्य आभागुवश्काष्ठाहितंधनं ॥ अपाहं काजरुत्नयः ॥ तुरीयं नामय
 क्षिर्ययदाकरस्तदुश्मसि ॥ आदित्यतिर्नञ्जहसे ॥ अवीहधहो अमृता अमदीदेकधूर्देवाउतया

श्रुदेवीः॥ तस्माऽनुशयः कणुत प्रवृत्तं प्रातर्मक्षुधिया वसुर्जगम्यात् ॥ ३६ ॥ आतून
 इंदुक्षुमंतं चित्रं आभं सं गृभाय ॥ महाहस्ती दुक्षिणेन ॥ विष्णाहित्वा तु विकृमिंतु विदे छंतु वा
 मधं ॥ तु विमात्रमवोभिः ॥ न हित्वा शूरदेवानमर्हो सिद्धिं संतं ॥ भीमं नगां वारयंतं ॥ एतो चिंदुं स्तवा
 मेरा नं वस्वराजं ॥ नराधसामधिषन्नः ॥ प्रस्तोष दुपगा सिधु वृत्ता मगीयमानं ॥ अभिराधसालु
 गुरत् ॥ ३७ ॥ आनो भरुदक्षिणेनाभि संयेन प्रमृत्ता ॥ इंदुमानो वसो निर्भीक ॥ उपक्रमस्वाऽभरधुषताध
 छोजनानां ॥ अदाशूरस्य वेदः ॥ इंदुयत्रनुते अस्ति राजो विप्रेभिः स नितः ॥ अस्माभिः सुतं सनुहि ॥
 मधो जुर्वति वाजा अस्मभ्यं विश्वश्रुं दुः ॥ वरो अमक्षुर्जते ॥ ३८ ॥ इति षष्ठा एके पंचमोऽध्यायः समाप्तः ॥

हरिः ॐ ३म् ॥ आ प्र इ व प रा व तो ऽर्वा व त श्व व त्र ह न् ॥ म ध्वः प्रति प्र भ र्म णि ॥ ती त्राः सो मा स आ ग हि सु ता
 सो मा द यि स्त वः ॥ पि वा द दृ ग्य थो चि वे ॥ इ षा म द स्वा दु ते ऽ रं व रा य म न्य वे ॥ नु व त्र इं डु रं ह दे ॥ आ त्व श त्र
 वा ग हि त्पु ३ क्था नि च ह य से ॥ उ प मे रो चु ने दि वः ॥ तु न्या य म दि मिः सु तो गो तिः श्री तो म दाय कं ॥ अ सो
 म इं ड ह य ते ॥ १ ॥ इं ड श्रु धि सु मे ह व म स्मे सु त स्य गो म तः ॥ वि पी तिं ट सि म श्रु हि ॥ य इं ड च म से धा सो म
 श्र मू षु ते सु तः ॥ पि वे द स्य त्व मी शि वे ॥ यो ऽ अ श्रु चं ड मा इ व सो म श्र मू षु द द रो ॥ पि वे द ० ॥ यं ते श्ये नः
 प दा भ र त्रि रो रु जां श्य स्य तं ॥ पि वे द ० ॥ २ ॥ दे वा ना मि द वो म ह त्र दा वृ णी म ह व यं ॥ वृ षा म स्म भ्य मू त ये ॥
 ते नः सं तु यु जः स दा व रु णो मि त्रौ अ र्थ्य मा ॥ वृ धा स श्रु प्र चेत सः ॥ अ ति नो वि ष्पि ता पु रु नो भि र पो न

६९ पर्वथा ॥ यूयमृतस्य रथः ॥ वामं नो अस्त्वयमन्वा मंवरुणाशंस्यं ॥ वामं ह्यो वृणीमहे ॥ वामस्य हि प्रचेतसः
 ईशाना सो रिशदसः ॥ नेमादित्या अघस्य यत्नः ॥ वयमिदः सुदानवः क्षियंतो यांतो ॥ अध्वन्ना ॥ दे
 वा वृधाय हूमहे ॥ अधिन इद्रेयां विष्णोः सजात्यानां ॥ इतामरुतो अश्विना ॥ प्रभातु त्वं सुदानवोऽध
 दितो समान्या ॥ मातुर्गर्भं नरामहे ॥ यूयं हिष्ठा सुदानव इद्रेया अग्निर्धवः ॥ अधो विद्वत ब्रुवे ॥
 ॥ ४ ॥ प्रेषं वो अतिथिंस्तुषे मित्रमिव प्रियम् ॥ अग्निं रथं न वेधं ॥ कविमिव प्रचेतसं यं देवा सो अधदि
 ता ॥ निमत्यै धादधुः ॥ त्वयं विषदाश्रुषो नटः ॥ पाहि शृणु धीगिरः ॥ रक्षो लोकमुत स नो ॥ कथां ते अ
 नेऽंगिर उज्जै निपादुपस्तुतिं ॥ वराय देवमुन्यवे ॥ दाशैमुकस्य मनसा यज्ञस्य सहसो य हो ॥ कदुवा

चइदंनमः॥५॥अधात्वंदिनुस्करोविश्वाःअस्मभ्यंसुक्ष्मितीः॥वाज्रद्विषासो गिरः॥कस्यनूनंपरी
षासो धियो जिन्वसिदंपते॥गोषोतायस्यते गिरः॥तंमर्जयंतसुक्रतुपुरोयावानमाजिषु॥स्वेषुक्ष
येषुवाजिनं॥क्षेतिक्षेमैभिःसाधुभिर्नकिर्यध्वंतिहंतियः॥अग्नेसुवीरिर्धते॥६॥आमेहवंनास
त्याऽश्विनागर्धतंयुवं॥मध्वःसोमस्यपीतये॥इमंमेस्तोममश्विनेमंमेशृणुतंहवं॥मध्वःसो॥
अयंवांलक्ष्मोअश्विनाहवतेवाजिनीवसू॥मध्वःसो॥शृणुतंजरितुहवंलक्ष्मस्यस्तुवतो नरा॥म
ध्वःसो॥शृद्दिर्यंतमदाभ्यंविप्रायस्तुवतेनरा॥मध्वःसो॥७॥गर्धतंदाशुषोमहमिथास्तुव
तोअश्विना॥मध्वःसो॥युंजाथांरासभंरथेवीर्दुगेवषण्वसू॥मध्वःसो॥त्रिवंधुरेणत्रिवृतारथेना

७० यातमश्विना ॥ मधुः सो ॥ नृमे गिरो नासत्याऽश्विना प्राऽवतं युवं ॥ मधुः सो ॥ ८ ॥ नृभादिदुस्त्रा निधजा
 मयो भुवो नादक्षं स्थवच सो बभूवथुः ॥ तावां विश्वको हवते तनू रुथे मानो विथो हं सरथा भुमो चतं ॥
 कथानूनं वां विमना उपस्तवधुवं धिर्यं ददथुर्वस्य इदृये ॥ तावां ॥ युवं दिष्मा पुरुभुजे ममेधुतुं विष्ठा
 घेददथुर्वस्य इदृये ॥ तावां ॥ उत त्यं वीरं धेनसामर्जी पिणं दूरे चित्संतमवसेहवामहे ॥ यस्य स्वादि
 धासुमतिः पितुर्यथा मानो विथो हं ॥ ९ ॥ ऋते न देवः स विता शमायत ऋतस्य शृंगं मुर्विया विषप्रथे ॥
 ऋतं सा साहमहि चित्संतन्यतो मानो विथो ॥ १० ॥ धुम्नी वां स्तोमो अश्विना क्रि विनसे कऽ आगतं ॥ ७०
 मधुः सुतस्य सदि विप्रियो न रापातं गौरा विवेरिणे ॥ पिबतं धुर्ममधुमंतमश्विनाऽवहिः सीदतं नरा ॥

तामेदसानामनुषोदुरोणानिपातंवेदसावयः॥३॥आवांविश्वामिरुतिभिःप्रियमेधाश्रुषत॥ता
 वृत्तिर्थातमुपवृक्तबर्हिषोजुष्टंयज्ञंदिर्विष्टिषु॥पिबतंसोममधुमंतमश्विनाऽबर्हिःसीदतंसुमत्त॥
 तावोवृधानाउपसुष्टुतिं दिवोगंतंगौराविवेरिणं॥आनूनयातमश्विनाऽश्वेभिःप्रुषितशुभिः॥
 दस्राहिरण्यवर्तनीशुनस्पतीपातंसोममृतावृधा॥वयंहिवांहवामदेविपन्यवोविप्रासोवाजसा
 तये॥तावल्गादस्रापुरुदंससाधियाऽश्विनाश्रुष्ट्याऽगतं॥५॥तंवोदसममृतीषहंवसोमदान
 मंधसः॥अनिवृत्तंसंनस्वसरेषुधेनवइंद्रगीर्भिर्नवामदे॥द्युक्षंसुदानुतविषीभिरावृतंगिरिनपु
 रुनोजसं॥क्षुमंतंवाजंशुतिनंसहस्रिणंमृक्षुगोमंतमीमहे॥नर्वावृहंतोअद्रयोवरंतइंद्रवी

७१

कवः॥ यद्विस्ससिस्तुवतेमावतेवसुनकिष्टदामिनातिते॥ योद्धाऽसि कत्वाशवसोतदंसनाविश्व
जाताऽभिमज्जनो॥ आत्वाऽयमर्कऽनुतयेववर्तेतियंगोतमाऽअजीजनंनू॥ प्रहिरिरिक्षञ्जसा
दिवोऽअंतेभ्यस्परि॥ नत्वाविव्याचुरजऽदुपाथिवमनुचधाववक्षिथ॥ नकिःपरिष्टिर्मधवन्मुघ
स्यतेयद्वाशुर्वेदशस्यसि॥ अस्माकंबोधुचर्थस्यचोदितामंहिष्ठावाजसातये॥ ११॥ हृदिंदुय
गायतुमरुतोवच्रहंतमं॥ येनज्योतिरजनयंततावधौदेवंदेवायुजागृवि॥ अपाऽधमदुमिशस्ती
रशस्तिहाऽथेदुमन्याऽभवत्॥ देवास्तऽदुसुरव्यार्ययेमिरेहहृद्वानोमरुदुण॥ प्रवुऽदुदुय
हृतेमरुतोब्रह्माऽचेत॥ वच्रहंतनिवच्रहातकतुर्वज्रेयाशुतपर्वणा॥ अभिप्रभरुदुवृताधु

७१

षन्मनःश्रवश्चित्रेजसदृहत्॥अर्धेत्वापोजवसाविमातरोहनोवृत्रंजयास्वः॥यज्जायेथाअपूर्यमघ
 वन्दृत्रहत्याय॥तत्सथिवीमप्रथयस्तदस्तभ्नाउतद्यां॥तत्रैयज्ञोअजायततदुर्कउतदस्कृतिः॥
 तद्विश्वमभिभूरसियज्जातंयच्चुजंत्वं॥आमासुपक्षमेरयआसूर्यरोहयोदिवि॥धर्मनसामंत
 पतासुवृत्तिर्जुष्टं गिर्वणसेवृहत्॥१२॥आनोविश्वाभुदव्यदंष्ट्रःसमसुभूषतु॥उपब्रह्माणि
 सर्वनानिवृत्रहापरमज्याःऋचीषमः॥त्वंदाताप्रथमोगार्धसामस्यसिसत्यः॥इष्टानुकृता॥तुविद्युन्मस्ययु
 ज्याः॥हृणीमहेपुत्रस्यशर्वसोमहः॥ब्रह्मातः॥इन्द्रगिर्वणः॥क्रियंतेः॥अनतिदुता॥इमाजुषस्वहव्यंश्वयोज
 नेः॥दुयातेः॥अममहि॥त्वंहिसत्योमघवंननानतोवृत्राभूरिन्पुंजसे॥तत्वंशविष्टवज्रहरत्तदाशु

येऽर्वाचंरयिमा कृधि॥ त्वमिंदुयशाऽस्युज्जीषीश्वरसम्पते॥ त्वं वृत्राणि हंस्य प्रतीन्येकऽद्दनुजा
 चर्षणीधृता॥ नमुत्तान्नमसुरप्रचेतसं राधोभागमिवेऽमहे॥ महीवृक्षत्रिःशरणातऽद्दुप्रते सुम्ना
 नोऽश्वनवंत्॥ १३॥ कन्या देवारवायुतीसो मम पि सुताऽविदत्॥ अस्तं भरंत्य ब्रवीदिंद्राय सुनवेत्वाश
 काय सुनवेत्वा॥ असौ यऽरिष्वीरको गृहं गृहं विचाकशत्॥ इमं जं तं सुतं विबधाना वंतं करं विष्णो
 मपु पवंत मु स्थिनं॥ आचनत्वा चि कित्सा मो धि च नत्वानेऽमसि॥ शनैरिव शानु के रि वेंद्रियेंद्रो परि
 खव॥ कुविष्क कं कु विक्क रं कु विन्नो वस्य सुस्करत्॥ कुवित्यति द्विषो यती रिं दुया संगमा महे॥ इमा
 नि चोणि विष्णो ता नो दुविरो ह्य॥ शिरस्ततस्योऽर्वगमा दिदं मऽउपोदरे॥ असौ च यानऽनुर्वगा दि

मां तन्वं १ मर्म ॥ अथोततस्य यच्छिरः सर्वातारो मृगा लक्षि ॥ खेरथस्य खेः नसः खेयुगस्य शत क्रतो ॥ अपा
 ला भिंदुत्रिः प्लुत्य कणोः सूर्यत्वचं ॥ १४ ॥ पांत मावोऽंधसुऽइंद्रमभिप्रगोयत ॥ विश्वासाहं शत क्रतुं मं
 हिष्ठं च वर्षणीनां ॥ पुरुदूतं पुरुदुतं गाथान्यं १ सनश्रुतं ॥ इंद्रुतिब्रवीत न ॥ इंद्रुइन्द्रो मदानां दाता वाजो
 नां नृतुः ॥ महां अमिहो यमत्र ॥ अपादुशिष्यं धंसः सुदक्षस्य प्रहोषिणः ॥ इंद्रो रिंद्रो यवा शिरः ॥ तं म्व
 मिप्रार्चते इंद्रो सोमस्य पीतये ॥ तदिध्यस्य वर्धनं ॥ १५ ॥ अस्य पीत्वा मदानां देवो देवस्यो जेसा ॥ विश्वा
 मिभुवना भुवत् ॥ त्यमुवः सत्रासाहं विश्वा सुगीर्धारितं ॥ आच्यो विषस्युतये ॥ युधमं संतमनर्वाणं सो
 मपा मर्न पच्युतं ॥ नरं मवार्य क्रतुम् ॥ शिक्षा पादं दुराय ॥ अपुरुविद्वांश्च वीषम ॥ अर्वा नुः पार्यधने ॥ अ

७३ तश्चिदिंद्रयाउपायादिशतवाजया। इषासहस्रवाजया॥१६॥ अयामुधीवतोधियोर्वीहिःशक्रगोद
 रे॥ जयेमहत्सुर्वजिवः॥ वयमुत्ताशतक्रतोमावोनयवसेक्षा॥ उक्थेर्वुरणायामसि॥ विश्वाहिर्मर्त्यत्वं
 नाऽनुकामाशतक्रतो॥ अगन्मवजिन्नाशसः॥ त्वेसुपुत्रशवसोऽवृत्रन्कामकातयः॥ नत्वामिं
 द्रातिरिच्यते॥ सनोवृषन्सनिष्ठयासंधोरथाद्रुविन्वा॥ धियाजर्वीहृपुपुंरंध्या॥१७॥ यस्तेनूनंशत
 क्रतविंद्र्युन्निर्तमोमदः॥ तेननूनंमदमदेः॥ यस्तेचित्रश्रवस्तमोयः॥ इंद्रवृत्रहंतमः॥ यः॥ अजो
 दातमोमदः॥ विद्वाहियस्तेऽद्रिवस्त्वादत्रःसत्यसोमपाः॥ विश्वासुदसमलृष्टिषु॥ इंद्रायमर्दने७३
 सुतंपरिहोभंतुनोगिरः॥ अर्कमर्चतुकारवः॥ यस्मिन्विश्वाऽअधिश्चियोरणातिसप्तसंसदः॥ इंद्रं

सुतेहवामहे ॥ १८ ॥ त्रिकंदुकेषु चेतनं देवासो यज्ञमन्तत ॥ तमिदं चेतुनो गिरः ॥ आत्वा विशुं त्विंदवः
समुद्रमिव सिंधवः ॥ नत्वा मिंद्रातिरिच्यते ॥ विध्य कथं महिना वृषभुक्षं सोमस्य जागृवे ॥ यद्दं द्रुजठ
रेषुते ॥ अरंतं द्रुकुक्षये सोमो भवतु वृत्रहं नृ ॥ अरुंधामभ्युदं देवः ॥ अरुमश्वयि गायति श्रुतकक्षोऽअ
रंगवे ॥ अरुमिंद्रस्य धाम्ने ॥ अरुहिष्मा सुतेषु णः सोमेषिंद्रभूषसि ॥ अरंतेश क्रदा वने ॥ १९ ॥ पुरा
कात्रा चिददिवस्त्वां नक्षंत नो गिरः ॥ अरंगमामते वयं ॥ एवाह्य सिंवीरयुरेवाश्रुतस्थिरः ॥ एवा
तेराध्यमनः ॥ एवारातिस्तुवीमघु विश्वेभिर्धायिधातुभिः ॥ अधो चिदिंद्रमे सचा ॥ मोषु ब्रह्मेव तंद्रु
युर्भुवो वा जानां पते ॥ मत्स्वा सुतस्य गोमतः ॥ मानं द्रुद्रुभ्याश्चिदशुः सूरौ श्रुतु धार्यमनू ॥ त्वा युजा

वने मृतम् ॥ त्वये दिं दुयुजा वयं पतिबुवी महिस्पृधः ॥ त्वमस्माकं तव स्मसि ॥ त्वामिदित्ताय वोऽनुना
 नुवतु अशान् ॥ सर्वायि इंदुकारवः ॥ २० ॥ उद्दुदुसि श्रुता मघं वषु भं नयोऽपसं ॥ अस्तार मे वि सूर्ये ॥
 नवयो नवतिं पुरो विभे दुवा द्वे जसा ॥ अहिं च वृत्रहाऽवधीत ॥ सनु इंदुः शिवः सर्वाऽश्वा वज्रो मध
 वमत् ॥ उरुधारे वदो हते ॥ यदुद्यक च्च वृत्रहं नुदगाऽभि सूर्ये ॥ सर्वं तदिंदु ते वज्रो ॥ यद्वा प्रवृद्ध सत्यते
 नमसा इति मन्यसे ॥ उतो तत्सत्यमिह व ॥ २१ ॥ यिसो मासः परावति ये अवीवति सुन्विरे ॥ सर्वं स्तां
 इंदु गच्छसि ॥ तमिंदुं वाजया मसि महे वृत्राय हंतव ॥ सर्ववा वषु भो भुवन् ॥ इंदुः सदा मने कृतऽग्रा
 जिष्ठः समदेहितः ॥ धुम्नी त्रिलोकी ससोम्यः ॥ गिरा वज्रो न संभृतः सर्वं लो अनपच्युतः ॥ वृक्षः

ऋषोऽस्ततः॥ दुर्गेचिन्नः सुगं कधि गणानऽइंद्रगिर्वणः॥ त्वंचमघवन्वशः॥ २२॥ यस्य
 तेन चिदादिशूनमिनेति स्वराज्यं॥ नंदोवोनाऽधिगुर्जनः॥ अधीतेऽप्रति कुतंदेवी शुभा
 सपर्यतः॥ उमे सुशि प्रोदसी॥ त्वमेतदधारयः कृच्छासुरोहिणीषुच॥ परुच्छीषुरुशत्ययः॥
 विथदहेरधत्विषोविश्वेदेवासाऽऽक्रमुः॥ विदन्मृगस्यतांऽऽमः॥ आहुमेनिवरोभुवहृत्रहा
 ऽदिष्टपौंस्यं॥ अजातशत्रुरस्ततः॥ २३॥ श्रुतं वीरत्रहंतं प्रशार्धं चर्यणीनां॥ आशुषे राधसे
 महे॥ अयाधियाचंगय्यापुरुषा मन्पुरुषुत॥ यतो मे सोमऽऽऽभवः॥ बोधिर्भनाऽइंद्र
 स्तुनो हृत्रहाभूर्या सुतिः॥ शृणोतुशुक्रऽऽशिषं॥ कयात्वं नऽबुत्याऽभिप्रसदसेवयं नू॥ क

७५ यास्तोतभ्यः आभर ॥ कस्य वषासुते सचानियुत्वा नृषभोरणात् ॥ वृत्रहा सोमपीतये ॥ २४ ॥ अभीषुण
 स्त्वरयिर्मंदसानः सहस्रिणां ॥ प्रयता बोधिदाश्रुवे ॥ पत्नीवतः सुताश्मज्जुशंतोयंति वीतये ॥ अपांज
 ग्मिर्निचुपुषाः ॥ दुष्टाहोत्रा असहृते द्रुधासो अध्वरे ॥ अष्टावपटथमोजसा ॥ इहत्यासंधमाद्याह
 राहिरण्यकेश्या ॥ वोढ्यामुभिप्रयोहितं ॥ तुभ्यं सोमाः सुताश्मेस्तीर्णवर्हिर्विभावसो ॥ स्तोतभ्यः इंदुमा
 वद ॥ २५ ॥ आतेदक्षं विरोचनादधद्रुता विदाश्रुवे ॥ स्तोतभ्यः इंदुमर्चत ॥ आतेदधामं द्वियमुक्था
 विश्वाशतक्रतो ॥ स्तोतभ्यः इंदुमृळ्य ॥ भुद्रं भद्रं न आभरेयमूर्जं शतक्रतो ॥ यदिद्रुमृळ्यासिनः ॥ ७५
 सनो विश्वान्या उरसुविता निशतक्रतो ॥ यदिद्रुमृळ्यामिहं तमसुतावंतो हवामहे ॥ यदिद्रुमृळ्या ॥ २६ ॥

उपनो हरिभिः सुतं याहि मदानां धते ॥ उपनो ॥ द्विताये च ब्रह्मन्तमो विदुः इंद्रुः शतक्रतुः ॥ उपनो ॥
 त्वं हि ब्रह्मनेषां पाता सोमो नामसि ॥ उपनो ॥ इंद्रुः दुषेद दातुनः क्रमुक्ष्णाम्भुंरयिं ॥ वाजीददा
 तुवाजिनं ॥ २७ ॥ गोर्धेयति मरुतां श्रवस्युर्माता मघानां ॥ युक्तावद्भीरथानां ॥ यस्यो देवाः उपस्थे वृता
 विश्वे धारयन्ति ॥ सूर्यामासा दृशे कं ॥ तत्सुनो विश्वेऽर्च्यः आसदा गृणंति कारवः ॥ मरुतः सोमं पीतये ॥
 अस्ति सोमोऽर्च्यं सुतः पिवंत्यस्य मरुतः ॥ उत्तस्वराजोऽश्विना ॥ पिवन्ति मित्रोऽर्च्यं मातना पूतस्य व
 क्ष्णः ॥ त्रिवधस्य जावतः ॥ उत्तो न्वस्य जोषमां इंद्रुः सुतस्य गोमतः ॥ प्रातर्हर्ते वमत्सति ॥ २८ ॥ कदत्वि
 षंत सूर्यस्तिरः आपः ॥ इव सिधः ॥ अर्च्यं तिष्ठत दक्षसः ॥ कद्रोऽर्च्यं महानां देवानां मघो हणे ॥ तन्ना

७६ चदस्मर्वर्चसां॥आयेविश्वापार्थिवानिपुप्रथन्नोचुनादिवः॥मरुतःसोमपीतये॥त्यान्नुपूतदक्षसोदिवो
 वोमरुतोदुवे॥अस्यसोमस्यपीतये॥त्यान्नुयेविरोदसीतस्तुमरुतोदुवे॥अस्यसोम॥त्यन्नुमारु
 तंगुणं गिरिषां वृषणंदुवे॥अस्यसोम॥२॥आत्वागिरोरथीरिवाऽसुःसुतेर्षुगिर्वणः॥अमित्वासम
 नूषतेद्रवत्संनमातरः॥आत्वाशुक्राञ्चुच्युःसुतासोऽद्रुगिर्वणः॥पिबात्वस्यां धंसद्रुविश्वा
 सुतेहितं॥पिबासोममदायकमिंद्रयेनाऽमृतंसुतं॥त्वंहिशर्वतीनांपतीराजोविशामसि॥श्रु
 धीहवतिरुश्वाद्रुयस्त्वामपूर्यति॥सुवीर्यस्यगोमतोरायस्पृद्धिमदांअसि॥द्रुयस्तेनवायसी
 गिरिमंद्रामजीजनत॥चिकित्तिर्मनसंधियंप्रत्नामृतस्यपिप्युषीम्॥२॥तमुष्टवामयंगिरुद्रु

मुक्था निवाहधुः॥ पुरुषस्य स्येपोऽस्या सिखा संतो वना मदे॥ एतो निंदुं स्तवाम शुद्धं शुद्धे न साम्ना॥
 शुद्धे रुक्म्येर्विधां संशुद्धं आशीर्वाम मत्तु॥ इंदुं शुद्धे न आगे दिशुद्धः शुद्धा मिरुतिभिः॥ शुद्धो र
 यिं निधारय शुद्धो मं मद्दि सोम्यः॥ इंदुं शुद्धे हिने गृथिं शुद्धो रत्ना निदा शुर्वे॥ शुद्धो वृत्राणि जिघ्र
 से शुद्धो राजं सिखा ससि॥ २९॥ अस्मा शुद्धा सः आतिरुतया ममिंद्रिय नक्तमूर्म्याः सुवाचः॥ अ
 स्माऽआपो मातरः सप्ततस्थुर्न न्यस्त राय सिंधवः सुपाराः॥ अतिविद्धा विथुरेणा चिदस्त्रात्रिः सप्त
 सानुसंहिता गिरिणां॥ नत देवो न मर्त्यस्तुतुर्याद्या निप्रवृद्धो वृषभश्चकार॥ इंदुं स्य वज्रं आय
 सो निमिश्रुऽइंदुं स्य बाको भूयिष्ठमोजः॥ अशीर्वं निंदुं स्य क्रतवो निरेकऽआसने वंतु श्रुत्या उप

के॥ मन्येत्वायुश्चियंयद्रिजानांमन्येत्वाच्यवन्नमच्युतानां॥मन्येत्वासत्त्वनामिंद्रकेतुंमन्येत्वाहवमं च
 र्षणीनां॥आयद्वज्रंवाहोरिंदुधत्सेमदुच्युतमह्येदंतवाऽन॥प्रपर्वताऽअनवंतुप्रगावःप्रब्रह्माणाऽ
 अभिनश्तुऽद्वंद्वं॥३२॥तमुष्टवाभयऽइमाज्जानविश्वजातान्यवराण्यस्मात्॥इंद्रेणमित्रं
 क्षिप्रिषेमगीर्भिरुपोनमोक्षिर्वषमंविशेम॥वृत्रस्येत्वाश्वसंथादीषमाणाविश्वेदेवाऽअजद्रुये
 सर्वायः॥मरुद्रिंरिंदुसुर्यंतेऽअस्त्वथेमाविश्वःहतनाजयासि॥त्रिःषष्टिरत्वामरुतोवावधा
 नाऽउत्राऽइवराशयोयद्रियोसः॥उपत्वेमःकुचिनोभागधेयंशुष्मंतऽएनाहविषाविधेम॥ति
 गममायुधंमरुतामनीकंकस्तऽइंदुप्रतिवज्रंदधर्ष॥अनायुधासोऽअसुराऽअदेवाश्चक्रेणतांऽअ

पवपक्रजीषिन् ॥ महः उग्रायतवसे सुवृत्तिं प्रेरय शिवतमाय पश्वः ॥ गिर्वीहसे गिरः इन्द्राय पूर्व
 धेहितं न्वेकुविदुंगं वेदत ॥ ३३ ॥ उक्थवाहसे विभ्वेमनीषां दुष्णानपारमीरयानुदीनां ॥ निस्पृश धिया
 तन्विश्रुतस्य जुष्टतरस्य कुविदुंगं वेदत ॥ तद्विदिद्विद्युत्तः इन्द्रो जुजो वत्सुहि सुष्टुतिं नमसाः विवास ॥
 उपभूषजरितुर्मा स्वर्णयः श्रावया वाचं कुविदुंगं वेदत ॥ अर्चदुःशो अंशुमनीमतिष्ठदियानः हृच्छाद
 शभिः सहसैः ॥ आवृत्तमिन्दुः शच्याधमंतमपस्नेहिता नृमणा अधत् ॥ दुष्मपश्यं विषुणे चरतमुप
 दुरे नद्यो अंशुमत्याः ॥ नभो नक्षत्रमवतस्त्रिवांसमिष्यामिवो वृषणो युध्यताऽजो ॥ अर्चदुःशो अं
 शुमत्या उपस्थेऽधारयत्तन्वंति त्रिषाणः ॥ विशोऽअर्देवीरभ्याश्चरंतीर्दहस्यति नायुजेन्द्रः ससाहे ॥ ३४ ॥

त्वं हस्यस्स सभ्यो जायमानोऽशत्रुभ्योऽभवः शत्रुरिन्द्र॥ गूळे धावा पथिवी अन्वविंदो विभुमस्यो भुवनेभ्योर
 मंधाः॥ त्वं हस्यदप्रतिमानमोजोवज्रेणावजिं धुषितो जघंथ॥ त्वं शुक्लस्यावातिरोवर्धत्रे स्त्वंगाऽइंद्रश्च्येद
 विंदः॥ त्वं हस्यद्वेषमचर्षणीनां धुनो हत्राणां तविषो बभूथ॥ त्वं सिंधूं ररत्त जस्तस्तमानां त्वमपो अजयो दास
 पत्नीः॥ स सुकतूरवितायः सुतेषु त्रमन्युर्योऽहं वरेवान्॥ यः एकऽहं नर्येषां सिकतां स वत्र ह्यप्रतीऽद
 न्यमाहुः॥ स वत्र हेंदुश्चर्षणीधत्तं सुष्टुत्या हव्यं दुवेम॥ स प्रावितामघवानोऽधिवक्ता स वाजस्यश्रवस्य
 स्यदाता॥ स वत्र हेंदुऽक्रमुक्षाः सद्यो जज्ञानो हव्यो बभूव॥ कृण्वन् पर्वासि नर्यां पुरुषा सोमो न पीतो हव्यः स
 रिविभ्यः॥ ३५॥ याऽइंद्रमुजऽआभरुः स्वर्गोऽअसुरेभ्यः॥ स्तोतारुमि नमघवं न स्पवर्धयं ये च त्वेव न्न व हिषिः॥

यमिंद्रदधिषेत्वमश्वंगांसागमव्ययं॥यजमानेसुन्वतिदक्षिणावतितस्मिन्नर्धेदिमापणो॥यइंद्रसस्यत्रतोऽ
 नुधापमदेवयुः॥स्वेष्टएवैर्मुमुरुत्योर्ध्वंरयिंसनुतर्धेदितंततः॥यच्छक्रासिपरावतिमर्दवोवतिवृत्रहं॥अ
 तस्त्वाग्निर्धुगदिंद्रकेशिभिःसुतावांआविवासति॥यद्दसिरोचनेदिवःसमुद्रस्याधिविहृषि॥यस्यार्थि
 वेसर्दनेवृत्रहन्तमयदंतंरिद्धुआगहि॥३६॥सनःसोमेषुसोमपाःसुतेषुशवसस्पते॥मादयस्वराधसा
 सुन्ततावतेंद्रशयापरीणसा॥मानेइंद्रपरवृणभुवानःसधमाद्यः॥त्वंनउत्तीत्वमिन्नप्राप्यमानः
 इंद्रपरवृणक्॥अस्मेइंद्रसचासुतेनिर्षदापीतयेमधु॥लुधीजरित्रेमघवन्नवोमददस्मेइंद्रसचासु
 ते॥नत्वादेवासंआशतनमर्त्यसोऽअदिवः॥विश्वजातानिशर्वसाऽभिभूरसिनत्वादेवासंआश

७९ त॥ विश्वाः पतना अभिभूतं नरं सज्जस्ततस्तु विंदुं जनुश्च राजसे॥ कत्वा वरिष्ठं वरं आमुर्मुतो यमो जिघं
 तव संतरुस्विनं॥ ७९॥ समीरे भासो अस्वरुनिंदुं सोमस्य पीतये॥ सर्पतिं यदीदृधे दृतव्रतो ह्योजसा समू
 तिभिः॥ नेमिनं मंति चक्षुसा मेघं विप्राः अभिस्वरा॥ सुदीतयो वो अद्रुहोऽपि कर्णेतरुस्विनः समूकभिः॥ त
 मिंदुं जोहवीमिमुधवानमुग्रं सत्रादधानमप्रति कुतं शर्वांसि॥ मंदिषोगीर्तिराचयुज्जियो ववर्त्तशुयेनो
 विश्वा सुपथा कपोतुवज्जी॥ त्वं पुरंदं चिकिदेना व्योजसा शविष शक्रनाशयध्ये॥ त्वद्विश्वा निभुवना निव
 जिन्धा वारिजेते पृथिवी च मीषा॥ तन्मं शतमिंदुं शूरचित्रपात्वनवज्जिन्दुरितातिपथिभूरि॥ कदरं दंडराय आ
 दंशस्ये विश्वस्य सह्याय्यस्य राजेन॥ ८०॥ इति शाकलसंहितायां षष्ठादके षष्ठोऽध्यायः समाप्तः॥ श्री॥

हरिः ॐ नमः ॥ इन्द्राय सामगायत विप्राय वृहते वृहत् ॥ धर्मकृते विपश्चिते पनस्यवे ॥ त्वमिन्द्राऽभिभूरसित्वं
 सूर्यमरोचयः ॥ विश्वकर्मा विश्वदेवो महान् असि ॥ विभ्राज ज्योतिषा स्वर्गघोरो नन्दिवः ॥ देवास्तदं
 दुसरव्याय येमिरे ॥ एन्द्रनो गधिप्रियः सेनाजिदगोह्यः ॥ गिरिर्न विश्वतस्तृथुः पतिर्दिवः ॥ अभिहि स
 त्यसोमपाश्वनेव भूधरोदसी ॥ इन्द्रासि सुन्वतो वृधः पतिर्दिवः ॥ त्वं हि शश्वतीनामिन्द्रं दत्ता पुरामसि ॥
 हन्ता दस्योर्मनोवृधः पतिर्दिवः ॥ १ ॥ अधाहीद्रुगिर्वण उपत्वा कामान्महः संस्तुजमहे ॥ उदेव यत उद
 न्तिः ॥ वार्णत्वाय व्याभिर्वर्धंति सूरब्रह्माणि ॥ वावृध्वांसंचिदद्विवोदिवे दिवे ॥ युजन्ति हरिश्च विरस्य गा
 र्थयोरोरथ उरुयुगे ॥ इन्द्रवाहा वचोयुजा ॥ त्वं न इन्द्रा मरुं ॐ जो नृणां शतक्रतो विचर्वणे ॥ आवीरं

तना बहं॥ त्वं हि नः पिता वंसात्वं माता शतक्रतो बभूव विथ॥ अर्धाति सुमन्ममीमहे॥ त्वां शुभ्रि न्युरुहूत
 वाजयंतु मुपब्रुवैशतक्रतो॥ स नो रास सुवीर्यी॥ २॥ त्वामिदा ह्येनरोऽपीप्यन्वज्जि-
 स्तोमवाहसा मिह शुभ्रपुत्रस्वर्मागहि॥ मत्स्वा सुशिप्रहरि वस्तदीमहे त्वेऽभूवति वेधसः॥ तव
 श्रवांर्युपमान्युक्थ्या सुते विंदुगिर्वणः॥ आयंतद्रवसूर्यं विश्वेदिंद्रस्य भक्षत॥ वसूनि जाते जनमा
 नः॥ ओजसा प्रतिभां न दीधिम॥ अनर्शरातिं वसुदा मुपस्तुहि मद्राः॥ इंद्रस्य रातयः॥ सोऽस्य का
 मं विधतो नरोऽयति मनो दा नार्थ बोदयं न॥ त्वमिंद्र प्रहृतिं विमि विश्वाः॥ असि स्पधः॥ अशस्ति
 राजनि ता विश्वतूरसित्वं तूर्यं तरुष्यत॥ अर्नुतु शुभ्रं तुरयं तमीयतुः॥ क्षोणी शिशुं न मातरा॥ वि

श्वास्तेऽस्य धः श्वथयंतमन्यवेवृत्रं यद्विदुर्त्वीसि ॥ इतउतीवोऽज्जरं प्रहेतारमप्रदितं ॥ आशुजेतारं हेता
 रं रथीतममत्तुर्वेतुग्रावधौ ॥ इक्षुर्त्वारमनिष्कृतंसहस्कृतं श्रुतमूर्तिं श्रुतकृतं ॥ समानमिंद्रमवसेह
 वामदेवसेवानं वसूजुवं ॥ २ ॥ अयंतं एमितु न्वोपुरस्ताद्विश्वेदेवाऽअनिर्मायंति पश्चात् ॥ यदामह्यं
 दीर्घरोभागमिंद्राऽदिमया कृणवो वीर्याणि ॥ दधामिते मधुनो नृक्षमये हितस्ते भागः सुतोऽअ
 स्तु सोमः ॥ असश्च त्वंदक्षिणातः सरवामेऽधा वृत्राणि जघना वभूवि ॥ प्रमुस्तो मंभिरतवाजयंतं
 द्रायसत्यं यदिसत्यमस्ति ॥ नेंद्रोऽजस्तीति नेमउत्वं ॥ आह कर्दददशूकमभिष्टवाम ॥ अयमस्मिज
 रितः पश्य मे हविश्चो जातान्यभ्यस्मि मुक्ता ॥ ऋतस्य माप्रदिशो वद्वयं स्याददिरो नुर्वनाददरीमि ॥ आ

८३ यन्मावेनाऽअरुहं नृत्तस्यैकमासीनं हर्यतस्य हृष्टे ॥ मनश्चिन्मेहृद आ प्रत्यवोचदचिक्कदन्धिभुमं
तः सखायः ॥ विश्वे ज्ञाते सर्वनेषु प्रवाच्यायाचुक्थे मधवनिन्दसुन्वते ॥ पारवितं यत्पुरुसंभृतं व
स्वपाऽवृणोः शरभायुर्बुधिविबन्धवे ॥ ४ ॥ प्रनूनं धावता पथङ्गे हयोवोऽअवावरीत् ॥ निषीदत्रस्य मर्म
त णिक्कज्जमिन्दो अपीपत् ॥ मनोजिवा अयमान आयसी मतरत्पुरा ॥ दिवं सुपर्णा गत्वा य सोमं वज्रिणा
जगत् ॥ समुद्रे अंतः शयत उक्षाक्कज्जो अनीवृतः ॥ नरं त्यक्ते संयतः पुरः प्रस्रवणाबुलिं ॥ यदा
ग्वहं त्यविचेतना निराष्ट्र देवानां निषसाद मंडा ॥ चतस्र उज्जुदुदुहे पयांसिक्क सिदस्याः परुमं ८३
जगाम ॥ देवी वार्चम जनयंत देवास्तां विश्वरूपाः पशवो वदंति ॥ सानो मंडेष मूर्जुदुहाना धेनुर्वा

ग॒स्मानु॒प॒सु॒ष्टु॒ते॒तु॒॥ स॒खे॒वि॒ष्टो॒वि॒तरं॒वि॒क्रम॒स्व॒द्यो॒दे॒हि॒लो॒कं॒व॒ज्रा॒य॒वि॒क्ष॒से॒॥ द॒ना॒व॒च॒त्रं॒रि॒ण॒चा॒व॒सिं
धू॒नि॒द्र॒स्य॒यंतु॒प्र॒सु॒वे॒वि॒श्र॒ष्टाः॒॥ ५॥ अ॒र्ध॒गि॒त्या॒स॒म॒र्त्यः॒ श॒श॒मे॒दे॒व॒त॒तये॒॥ यो॒नू॒नं॒मि॒त्रा॒व॒रु॒णा॒व॒भि
ष्ट॒य॒आ॒च॒क्रे॒ह॒व्य॒दा॒तये॒॥ व॒र्षि॒ष्ठ॒क्ष॒त्रा॒ऽउ॒रु॒च॒क्ष॒सा॒न॒रा॒जा॒ना॒दी॒र्घ॒श्रु॒त्रं॒मा॒॥ ता॒वा॒दु॒ता॒न॒दं॒स॒ना
इ॒थ॒र्य॒तः॒सा॒कं॒सू॒र्य॒स्य॒र॒क्षि॒म॒निः॒॥ अ॒यो॒र्वा॒मि॒त्रा॒व॒रु॒णा॒जि॒रो॒दू॒तो॒ऽअ॒द्र॒व॒त्॒॥ अ॒र्यः॒श्री॒र्षो॒म॒दे॒र॒घुः॒॥
न॒यः॒सुं॒ष्टु॒न॒पु॒न॒र्ह॒वी॒ति॒वे॒न॒सं॒वा॒दा॒य॒र॒म॒ते॒॥ त॒स्मा॒न्ना॒ऽअ॒र्ध॒स॒म॒र्ते॒रु॒रु॒ष्य॒तं॒बा॒हु॒भ्यां॒न॒उ॒रु
ष्य॒तं॒॥ प्र॒मि॒त्रा॒य॒प्रा॒र्य॒णो॒सं॒व॒र्ध॒म॒ता॒व॒सो॒॥ व॒रु॒थ्यं॒व॒रु॒णो॒ष्णं॒धुं॒व॒चः॒स्तो॒त्रं॒रा॒ज॒सु॒गा॒य॒त॒॥
॥ ६॥ ते॒हि॒न्वि॒रे॒ऽअ॒रु॒णं॒जे॒न्यं॒व॒स्वे॒कं॒पु॒त्रं॒ति॒सृ॒णां॒॥ ते॒धा॒मा॒न्य॒म॒ता॒म॒र्त्या॒ना॒म॒द॒व्या॒ऽअ॒भि॒च॒क्ष

ते॥ आमेवचांस्युद्यताद्युमत्तमानिकर्त्तव्य॥ उभायातेनासत्यासुजोषसाप्रतिहव्यानिर्वीतये॥ रा
 तिंयदोमरक्षसंहवामहेयुवाभ्यांयाजिनीवसू॥ प्राचीहोत्रांप्रतिरंतावितंनरागृथानाजमर्दग्नि
 ना॥ आनोयुहंदिविस्तरंवायोयाहिसुमन्मभिः॥ अंतःपवित्रेऽनुपरिश्रीणानोऽनुःयंशुक्रोऽअ
 यामिते॥ वेत्यधुर्धुःपृथिमीरजिष्ठेःप्रतिहव्यानिर्वीतये॥ अधानियुतःऽनुवर्यस्यनःपिबश्रुचिंसोमं
 गवाशिरं॥ ७॥ वणमहांऽअसिसूर्यवळादित्यमहांऽअसि॥ महस्तेसुतोमहिमापनस्यंतःऽहुदेवम
 हांऽअसि॥ बहूसूर्यश्रवसासुहांऽअसिसुत्रादेवमहांऽअसि॥ मन्त्रादेवानामसूर्यःपुरोहितोविभु
 ज्योतिरदाभ्यं॥ इयंयानीच्युकिंणीरूपांरोहिण्याकृता॥ चित्रेवप्रत्यदर्श्यायुत्यंरुतदुमसुबाहुषु॥

प्रज हतिरसोऽत्यायमीयुर्न्याश्रकमभितोविविश्रे॥ हृदइतस्तेभुवनिधंतःपर्वमानोहरितः
 आविवेश॥ मातारुद्राणांदुहितवसूनांस्वसाऽदित्यानाममृतस्यनाभिः॥ प्रनुवोचचिकितुषु
 जनायुमागामनागामदितिवधिष्ट॥ वृक्षोविदंवाचमुदीरयतीविश्वामिधीनिरुपतिष्ठमानां॥
 देवीदेवेभ्यःपर्ययुषीगामामाऽवक्तुमर्योदिभ्रचेताः॥ ८॥ स्वमग्नेहृदद्वयोदधासिदेवदाशुर्वे॥ क
 विर्गृहपतिर्युवा॥ सनऽईळानयासहदेवांअग्नेदुवस्युवा॥ चिकिदिभानुवावह॥ स्वयादस्त्रिधुजा
 वयंचोदिष्टेनयविष्ट्य॥ अभिषोवाजसातये॥ ओर्वभृगुवक्षुचिमन्नवानुवदादुवे॥ अग्निंसमुद्र
 वासिसं॥ दुवेवातस्वनंकविपुर्जन्यक्रंदुंसहः॥ अग्निंसमुद्र॥ ९॥ आसुवंसवितुर्यथाभगस्येवभु

जिंदुवे ॥ अग्निं स मुदु ॥ अग्निं वो वृधंत मधुराणां पुरुत्तमं ॥ अष्टानमे स हस्वते ॥ अयं यथानऽ
 आभुव त्वेष्टा रूपे वृतक्ष्या ॥ अस्य क्रत्वा यज्ञे स्वतः ॥ अयं विश्वाऽअभि श्रियोऽग्निर्देवेषु पत्यते ॥
 आवाजे रूपं नो गमत् ॥ विश्वेषा मिह स्तुहि होतृणां यज्ञस्तमं ॥ अग्निं यज्ञेषु हव्यं ॥ ९० ॥ श्रीरं पो व क
 शो विष्णुं ज्येष्ठो यो दमेष्वा ॥ दीदार्य दीर्घं शुत्तमः ॥ तमर्वं तं न सो न सिंगं ॥ हि विप्रशुष्मिणो ॥ मि
 त्रं नया तयज्जनं ॥ उपत्वा जामयोगिरो देदिशती ह विष्कतः ॥ वायोरनीकेऽअस्ति रं न ॥ यस्य त्रिधा त्व
 वृतं बृहस्त्वा वसीदिनं ॥ आपश्चिन्निदधा पदं ॥ पदं देवस्य मीळुषो ना दृष्टा भिरुतिभिः ॥ भद्रास्त
 र्यं देवोऽपदक ॥ अ ९१ ॥ अग्ने हतस्य धीतिभिस्तपानो देवशो विष्वा ॥ आ देवान्क्षियक्षिच ॥ तं त्वोऽजनं

तमातरः कविंदेवासोऽग्निरः॥ हव्यवाहममर्त्यः॥ प्रचेतसंत्वाकवेऽग्निदूतं वरेण्यं॥ हव्यवाहं नि
 वेदिरे॥ नहिमेऽस्त्यघ्नानस्वधितिर्वनन्वति॥ अथैतादृशमिति॥ यदग्नेकानिकानिचिदा
 तेदास्तृणिदुष्मसि॥ ताजुषस्वयविष्ठ्य॥ यदस्युपजिह्विकायदुम्ना अतिसर्वेति॥ सर्वतदस्तुते
 दूतं॥ अग्निमिंधीनोमनसाधियंसचेतमर्त्यः॥ अग्निमीधेविवस्वभिः॥ १२॥ अदग्निं मातुविज्ञ
 मोयस्मिन्त्रतान्यादधुः॥ उपोषुजातमार्यस्यवर्धनमग्निं नक्षंतनोगिरः॥ प्रदेवोदासोऽग्निर्दे
 वाऽऽघ्नानममना॥ अनुमातरं दृशिवी विवावतेतस्तेनाकस्यसानवि॥ यस्मादेजंतकुरुय
 अर्हत्यानि कृण्वतः॥ सहस्रसां मेधसाताविवृताऽग्निंधीभिः संपर्यत॥ प्रयंरुयेनिनीष

८४ सिमत्रोयिस्तेवसोदाशोत्त॥सवीरंधत्रेअग्निउक्थशंसिनंत्सनासहस्रपोषिणं॥सदृक्वेत्तिदभित्तण
 त्रिवाजमर्वतासधत्रेअक्षितिश्रवः॥त्वेदेवत्रासदोपुरुवसोविश्वावासानिधीमहि॥१२॥योवि
 श्वाद्यतेवसुहोतामंदोजनानां॥मधोर्नपात्रोप्रथमान्यस्मैप्रस्तोमायंत्यग्नये॥अश्वंनगीनि
 रथ्यंसुदानवोममृज्यतेदेवयवः॥उतेतोकेतनयेदस्मविरपतेपर्विराधोमघोनां॥प्रमंदिष्यायगा
 यतः॥रुतावैवदृतेशुक्ररोचिषे॥उपस्तुतासोअग्नये॥आवसतेमुघवावीरवद्यशःसमिद्धोद्युम्या
 कृतः॥कुविन्नोअस्यसुमतिर्नवीयस्यष्ठावाजेभिरागमत्॥प्रेषमुप्रियाणांस्तुह्यासावातिथिं॥ ८४
 अग्निंरथानांयम॥१४॥उदितायोनिदितावेदितावसायक्षियोववर्त्तति॥दुष्टरायस्यप्रवणेनोर्म

सोधियावाजं सिवासतः॥ मानो हृणीता मतिश्चिर्वसुरग्निः पुरुप्रशस्त एवः॥ यः सुहोता स्वध्वरः॥
 मोते रिषन्ये अशोक्ति निर्वसो ग्ने के निश्चिदेवैः॥ कीरिश्चिद्विस्वामी दृष्टो यशतर्ह्यः स्वध्वरः॥ आ
 ग्नेया हि मरुत्सखा रुदेभिः सोमपीतये॥ सोमं य्योऽपि सुष्टु तिमादयस्व स्वर्णरे॥ १५॥ इत्यष्टमं उच्छं॥
 स्वादिष्ठया मदिष्ठया पर्वस्व सोमधारया॥ इन्द्रो यपातवे सुतः॥ रक्षो हा विश्वं च र्षणि रभियो निभयो
 हतं॥ इन्द्रो सध सुमासे दत्त॥ वरिवो धातमो भवमं हिष्ठो वृहत्तमः॥ पर्विराधो मघो नां॥ अभ्यर्च
 महानां देवानां वीति मंधसा॥ अभिवाजं मुत श्रवः॥ त्वामश्वाचं रामसितदिदर्थं दिवे दिवे॥ इन्द्रो ले
 न आशंसः॥ १६॥ पुनातिते परिश्रुतं सोमं सूर्यस्य दुहिता॥ वारं ण शश्वता तना॥ तमी मण्वीः

८५ समुद्ये आगृभ्यां तियो वणो दशः ॥ स्वसारः पार्थे दिवि ॥ तमीहि न्यंत्य युवोधमति वाकुरं हति ॥ त्रिधा
 तु वारुणं मधु ॥ अभीशममध्या उत्तश्रीणां तिधे नवः शिशुः ॥ सोममिंद्रो यपातवे ॥ अस्ये दिंद्रो मदे
 धा विश्वो वृत्राणि जिघ्रते ॥ शूरो मघा च मंहते ॥ १७७ ॥ पर्वस्वदेव वीरति पवित्रं सोमुरं ह्या ॥ इंद्रमिंद्रो
 वृषा विशः ॥ आवच्यस्व मदिशरो वृषे दोघुन्त वत्तमः ॥ आयो निधर्णसिः सदः ॥ अधुश्च तप्रियं
 मधुधारा सुतस्ये वेधसः ॥ अपो वसिष्ठ सुक्रतुः ॥ महांतं त्वामहीरन्वापो अर्षति सिंधवः ॥ य
 द्वाभिर्वासा यिष्यसे ॥ समुद्रो अशुमा मजे विष्टं भोधरुणो दिवः ॥ सोमः पवित्रे अस्मयुः ॥ १७८ ॥
 अचिक्रददृषा हरिर्महान्ति त्रोनदर्शतः ॥ संसूर्येण रोचते ॥ गिरसा इदं जसा मम ज्यते ॥ ८५

अपरस्युवः॥याभिर्मदोयशुंभसे॥तत्त्वामदायुहृषयः॥उलोककृत्नुमीमहे॥तवप्रज्ञस्तयोमहीः॥
 अस्मभ्यमिंदुविंदुयुर्मधः॥पवस्वधारया॥पर्जन्योवृष्टिमांऽद्व॥गोधाऽद्वंदोनृधाऽअस्यश्वसावा
 जसाऽउत॥आत्मायज्ञस्यपूर्यः॥१९॥एषदेवोअमर्त्यः॥पृथ्वीरिवदीयति॥अभिद्रोणान्यासदं॥ए
 षदेवोविपाकृतोऽतिहृशंसिधावति॥पर्वमानोऽअदीभ्यः॥एषदेवोविपुन्युभिः॥पर्वमानअतायुभिः॥
 हरिर्वाजायमृज्यते॥एषविश्वानिवायार्शुरायंनिवसत्त्वभिः॥पर्वमानःसिधासति॥एषदेवोरथयति
 पर्वमानोदग्गस्यति॥आविष्कृणातिवग्नुं॥२०॥एषविषैरुभिर्हृतोऽपोदेवोविगाहते॥दधुदत्तानिदा
 शुषे॥एषदिवंविधावतितिरोरजांसिधारया॥पर्वमानःकनिःकदत्॥एषदिवंयासरतिरोरजांस्यस्य

तः॥ पर्वमानः स्वधुरः॥ एष प्रत्ने न जन्मना देवो देवेभ्यः सुतः॥ हरिः पवित्रे अर्चति॥ एष उ स्य पुरुव्रतो ज
 क्षानो जनयं निर्घः॥ धारया पर्वते सुतः॥ २९॥ सना च सोमजे विचु पर्वमानमहि श्रवः॥ अथानो वस्य सरु
 धि॥ सना ज्योतिः सना स्वर्विश्वा च सोमसो भगा॥ अथानो॥ सना दक्ष सुत क्रतु मर्ष सोम मधो जहि॥
 अथानो॥ पवीतारः पुनीत न सोम मिंद्राय पातवे॥ अथानो॥ तं सूर्ये न आभे जत व क्रत्वा तवोतिभिः॥
 अथानो॥ ३०॥ तव क्रत्वा तवोतिभिर्ज्योत्स्ये मसूर्ये॥ अथानो॥ अभ्यर्ष स्वायुध सोम द्विबर्ह संरयिं॥ ८६
 अथानो॥ अभ्यर्षुर्कीने पच्युतो रयिं स मसुसा सहिः॥ अथानो॥ तं यज्ञे रवी व धुन्य व मान विधर्म
 ति॥ अथानो॥ रयिं नश्चित्र मश्चि न मिंदो विश्वा युगा भर॥ अथानो वस्य सरु धि॥ ३१॥ समिद्धो

विश्वतस्पतिः पर्वमानो विराजति ॥ प्रीणन्वषाक निऋदत् ॥ तनून्तपास्वमानः शृंगे शिशानो अ
र्षति ॥ अंतर्दिक्षेण रादजत् ॥ इच्छेन्यः पर्वमानो रयिर्विराजति शुमान् ॥ मधोर्धाराभिरोजसा ॥ ब
र्हिः प्राचीनमोजसा पर्वमानः स्तृणान्दरिः ॥ देवेषु देव ईयते ॥ उदात्तेर्जिह्वते बृहद्गारे दिवी हि
रुण्ययीः ॥ पर्वमानेन सुहृताः ॥ २४ ॥ सुश्रित्वे बृहती मदी पर्वमानो वषण्यति ॥ नक्रोषासान
दर्शते ॥ उभा देवान् चक्षसा होतारो देवो हुवे ॥ पर्वमानः इन्द्रो वषा ॥ भारती पर्वमानस्य सरस्व
ती का मदी ॥ इमं नो यज्ञमागमन्ति सो देवीः सुपेशसः ॥ त्वष्टारमयुजांगोपां पुरोयावानि मादुवे ॥
इंदुरिन्द्रो वषा हरिः पर्वमानः प्रजापतिः ॥ वनस्पति पर्वमान मध्वा समञ्जि वधारया ॥ सहस्रं वल्गुं

८७ हरितं प्राजमानं हिरण्यं ॥ विश्वे देवाः स्वाहा कृतिं पवमानस्यागतं ॥ वायुर्हृदस्पतिः सूर्यो ग्निर्दि
 दः सजोषसः ॥ २५ ॥ मंद्रया सोमधारया वृषा पवस्व देवयुः ॥ अथो वारिषस्मयुः ॥ अभित्यं मद्यं म
 दमिंद विंद इति क्षर ॥ अभिवाजिनो अर्वतः ॥ अभित्यं पूर्यं मदं सुवानो अर्व पवित्र आ ॥ अभिवा
 जमुतश्रवः ॥ अनुद्रुषा स इंदव आपो न प्रवता सरं न ॥ पुनाना इंदुमाशत ॥ यमस्य मिव वाजिनं म
 जंतियो वणो दश ॥ वने क्रीळंतु मस्य विं ॥ २६ ॥ तं गोभिर्हर्षणं रसं मदीयं देववीतये ॥ सुतं नरो य
 य संसृज ॥ देवो देवा यधार्येन्द्रो पवते सुतः ॥ पयो यदस्य पीपयत् ॥ आत्मा यज्ञस्य रंह्यो सुधायाः ८७
 पवते सुतः ॥ प्रलं निपाति कार्यं ॥ एवा पुनान इंदुयुर्मदं मदिष्वीतये ॥ गुह्यं चिदधिष्वे गिरः ॥ २७ ॥

असृग्मिंदवः पथाधर्मेन तस्य सुश्रियः ॥ विद्वानां अस्य योजनं ॥ प्रधारा मध्वो अग्नियो महीरुपो विगा
हते ॥ हविर्द्विष्णुवंधः ॥ प्रयुजो वाचो अग्नियो वषावचक्रदहने ॥ सध्मा निसत्यो अध्वरः ॥ परियत्का
व्याकविर्नृणां वसानो अर्षति ॥ स्वर्वाजी सिषासति ॥ पवमानो अभिस्थधो विशोराजे वसीदति ॥
यदी मृण्वंति वेधसः ॥ २८ ॥ अथो वारु परिप्रियो हरिर्वनेषु सीदति ॥ रेभो वनुष्यते मती ॥ सवायुमिं
द्रमश्विनो साकं मदेन गच्छति ॥ रणायो अस्य धर्मेभिः ॥ आमित्रावरुणा भगं मध्वः पवंतः ऊर्मयः ॥ वि
द्वानां अस्य शक्मभिः ॥ अस्मभ्यं रोदसीरयिं मध्वो वाजस्य सातये ॥ श्रवो वसूति संजितं ॥ २९ ॥ एते
सोमा अभिप्रियमिंद्रस्य कामं मक्षरं नृ ॥ वर्धतो अस्य वीर्यं ॥ पुनानासंश्च मूषदो गच्छंतो वायुमश्वि

८८ ना॥ ते नो धांतु सुवीर्यं॥ इंदुस्य सोमसार्धसे पुनानो हार्दि चोदय॥ रुतस्य यो निमासद॥ मजं तित्वा दश
 ह्यपो हि च तिसप्तधीतयः॥ अनुविप्रा अमादिषुः॥ देवेभ्यस्त्वामदाय कं संजानमति मेध्यः॥ संगो मि
 र्वा स्यामसि॥ १२०॥ पुनानः कलत्रो धावस्त्राण्य रुधो हविः॥ परिगव्या न्यव्यत॥ मघोन आपवस्य नो
 जहिविश्वा अपदिषः॥ इंदो सखायमा विभ्रा॥ वृष्टिं दिवः परिस्रवधुमं दृथिव्या अधि॥ सहोनः सोमघ
 त्सुधाः॥ नृचक्ष संत्वा वयमिंद्रपीतं स्वर्विदं॥ नृक्षीमदि प्रजामिषम्॥ १२१॥ परिप्रिया दिवः कविर्वयां
 सिनस्यो हितः॥ सुरानो यातिक विक्रंतुः॥ प्रप्रक्षयाय पन्यसे जनाय जुष्टो अद्रुहे॥ वीत्यै र्वच निषया॥
 मसूनुर्मातरा शुचिर्जातो जाते अरोचयत्॥ महान्मही रूता वधा॥ सप्तसप्तधीतिभिर्हितो नद्यो अजि

नवदुहः॥ याऽएकमक्षिवावधुः॥ ताऽअभिसंतमस्ततंमहेयुवान्मादधुः॥ इंदुमि
दुतवव्रते॥ २२॥ अभिवक्त्रिरमर्त्यः सप्तपश्यतिवावहिः॥ किर्विदेवीरतर्पयत्॥
अवाकल्पेषुनःपुमस्तमांसिसोमयोध्या॥ तानिपुनानजंघनः॥ नूनव्यसेन
वीयसेसूक्तार्थसाधयापथः॥ प्रनवद्रोचयारुचः॥ पवमानमहिश्रवोगाम
श्वंरासिर्वीरवत्॥ सनामेधांसनास्वः॥ २३॥ प्रस्वानासोरथाऽइवाऽर्वतो न
श्रवस्यवः॥ सोमासोरायेऽअक्रमुः॥ हिन्वानासोरथाऽइवदधन्विरेगभस्त्योः॥
॥ भरसःकारिणामिव॥ राजानोनप्रशस्तिभिःसोमासोगोभिरंजते॥ यज्ञो

न स स धात निः ॥ प वि सु वा ना सः इ दे वो म दाय ब र्द णा गिरा ॥ सु ताः अ र्धं ति धार या ॥
 आ पा ना सो वि व र्ध ते ज न न तः उ ष सो न ग मू ॥ सू राः अ ष्वं वि त न्व ते ॥ ३४ ॥ अ प
 दा स म ती नां प्र त्नाः अ ष्वं ति क्ता र वः ॥ वृ क्षो हर स आ य वः ॥ स मी ची ना सः आ
 स ते हो ता रः स स्र जा म यः ॥ प द मे क स्य पि व्र तः ॥ ना ना ना नि नः आ द द च क्षु श्रि
 त्स्त्र ये स चा ॥ क वे र प त्य मा दु हे ॥ अ नि प्रि या दि व स्य द म ध्व र्यु नि गु हा हि त मू ॥ सू रः
 प श्य ति च क्षु सा ॥ ३५ ॥ उ पाः स्मे गाय ता न रः प र्व मा ना ये द वे ॥ अ नि दे वाः इ य क्ष
 ते ॥ अ नि ते म धु ना प योऽथ र्वा णोऽअ शि श्र युः ॥ दे वं दे वा य दे व यु ॥ स नः प व स्व शं

गवे शंजनाय शमवर्ते ॥ शंराज नो बधीभ्यः ॥ बभ्रवे नुश्चतवसेऽरुणाय दिवि स्पृशे ॥ सो
माय गाथमर्चत ॥ हस्तच्युते निरदिनिः सुतंसो मंपुनीतन ॥ मध्रावाधावतामधु ॥ ३६ ॥ न
मसे दुर्पसी दत्तदधे दनि श्रीणीतन ॥ इंदुमिंद्रे दधातन ॥ अमित्रहा विचर्षणिः पर्वस्वसो
मशंगवे ॥ देवेभ्यो अनुकामकृत ॥ इंद्राय सोमपातवे मदाय परिधिच्यसे ॥ मनश्चिन्ननस
स्यतिः ॥ पर्वमानसुवीर्यैरयिंसोमरिरीहिनः ॥ इंदुविंद्रेण नोयुजा ॥ ३७ ॥ सोमाऽअ
स्यमिंदेवः सुताऽऽतस्य सादने ॥ इंद्राय मधुमशमाः ॥ अभिविप्राऽअनूषत
गवो वत्सं नमातरः ॥ इंदुसोमस्य पीतये ॥ मदच्युस्तेति सादने सिंधोरुर्माविप

९० श्रितः॥ सोमो गोरिऽअधि श्रितः॥ दिवो ना भो विचक्षुः णोऽव्यो वारे महीयते॥ सोमो
यः सुकृतुः कविः॥ यः सोमः कलशेष्ठाऽअंतः पवित्रऽआहितः॥ तमिंदुः परिष
स्वजे॥ ३८॥ प्रवाचुमिंदुरिष्यति समुद्रस्याऽधिविष्टपि॥ जिन्वन्कोशं मधुश्रुत
म्॥ नित्यस्तोत्रो वनस्य तिधुना मंतः सबर्द्धः॥ दिन्वानो भानुषा युगा॥ अ
भिप्रिया दिवस्पदा सोमो दिन्वानोऽअर्षति॥ विप्रस्य धारया कविः॥ आपवमा
नधारय रयिं सहस्रवर्चसम्॥ अस्मेऽइहो स्वाभुवम्॥ ३९॥ ॥ इति ऋग्वेदा ९०
भाष्ये शाकलसंहितायां षष्ठाऽष्टके सप्तमोऽध्यायः समाप्तः॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥

हरिः ॐ ॥ सोमः पुनानोऽर्घति सहस्रधारोऽत्यविः ॥ वायो रिंदस्य निष्कृतम् ॥ पर्वमानमवस्थ
वो विप्रमभिप्रगायत ॥ सुधापां देववीतये ॥ पर्वते वाजसातये सोमाः सहस्रपाजसः ॥ गृणाना देववी
तये ॥ उत नो वाजसातये पवस्व हृदतीरिषः ॥ शुमदिंदो सुवीर्यम् ॥ तेनः सहस्रिणं रयिं पर्वतामासु
वीर्यम् ॥ सुवाना देवास इंदवः ॥ १ ॥ अत्यादित्या नानहेतुनिरस्यं वाजसातये ॥ विवारमव्यमा
शवः ॥ वाश्राऽर्घतींदवोऽभिवत्सं न धेनवः ॥ दधन्विरे गनुस्त्योः ॥ जुष्ट इंदुयमत्सरः पर्वमान
कनिकदत्त ॥ विश्वाऽपद्विषो जहि ॥ अपध्नतोऽरराव्याः पर्वमानाः स्वर्दशः ॥ यो नावृतस्य सी
दत ॥ २ ॥ परिप्राऽसिष्यदकुविः सिंधोरुर्मावधि श्रितः ॥ कारं बिभ्रत्पुरुष्यहं ॥ गिरायदीसबंध

९९ वः पंचव्राताऽपस्यवः॥परिष्कृण्वंति धर्षसिं॥आदस्य शुभिणोरसे विश्वे देवाऽअमत्सत॥य
 दी गोभिर्वसायते॥निरिणानो विधावति जहृच्छर्वाणि तान्वा॥अत्रासं जिघ्रते युजा॥नक्षीभि
 र्यो विवस्वतः शुभ्रो न मा मृजे युवा॥गाः हृण्वानो न निर्णिजं॥१॥अति श्रित्तीति रुश्रता गव्या जि
 ग्रात्य ण्व्या॥वग्नुमि यर्त्रियं विदे॥अभि क्षिपः सम गत मर्जयंती रिष स्यति॥एषा गृभ्यात वा
 जिनः॥परि दिव्या नि मर्मरा दिश्वानि सोम पार्थिवा॥वसू निया ह्यस्मयुः॥४॥एष धिया यास्य
 ण्व्या शूरो रथे निराशुभिः॥गच्छन्निंद्रस्य निष्कृतं॥एष पुरु धिया यते बृहते देवता तये॥यत्राऽ
 मतासऽआसते॥एष हितो विनीयते तः शुभ्रावता पथा॥यदीतुं जंति भूर्णयः॥एष शृंगाणि ९९

२ अर्षति॥

दोधुवच्छिरीतेयूथो३ हृषा॥ नृणां दधो नः अजसा॥ एष रुक्मिर्निरीयते वाजीशुभ्रे निरंशुभिः॥ पतिः
सिंधूनां भवं न॥ एष वसूनि पिबुना परुषाय यिः वां अति॥ अवशादेषु गच्छति॥ एतं मजंति मर्ज्यमु
पद्रोणे धायवः॥ प्रचक्राणां महीरिषः॥ एतमुत्पंदशुक्षिपो मजंति सप्तधीतयः॥ स्वायुधं मदि
नमं॥ ५॥ प्रते सोतारः अण्यो३ रसं मदाय दृष्ट्वे॥ सगेनितत्तेतशः॥ कत्वादक्षस्य रथ्यमपो
वसानमंधसा॥ गोषामण्वेषु सश्विम॥ अनतममुदुहरं सोमं पवित्रं आसज॥ पुनी॥ ह्रीं दाय
पातवे॥ प्रपुनानस्य चेतसा सोमः पवित्रे॥ कत्वा सधस्य मासदत्त॥ प्रत्नानमोभि रिंदवः इंदुसो
मा असृक्षत॥ महे३ उराय कारिणः॥ पुनानोरूपे३ अव्यये विश्वा३ अर्षन्त निश्चिथः॥ शूरो न गोषु

तिष्ठति॥ दिवो नसानुपि पृथ्वी धारा सुतस्य वेधसः॥ इथापवित्रेऽर्धति॥ त्वंसोमविपश्चित्तना
 पुनान आयुषु॥ अयो वारं विधावसि॥ ६॥ प्रनिम्नेनेव सिंधवो ध्रुतो ह्यत्राणि भूर्णीयः॥ सोमोऽअ
 रुग्रमाश्रवः॥ अभिसुवाना स इंदो वद ह्यथः पृथिवीमिव॥ इंदुं सोमो सोमो अक्षरं नू॥ अत्यूर्मिर्मत्स
 रो मदुः सोमः पवित्रे अर्धति॥ विध्वं न क्षांसि देवयुः॥ आकलनेषु धावति पवित्रे परिधिच्यते॥ ७॥
 कथेर्यज्ञेषु वर्धते॥ अतित्री सोमरोचनो रोहं न भ्राजते दिवं॥ इच्छन्सूर्यं न चोदयः॥ अभिविप्राऽअ
 नूयत मूर्धन्यज्ञस्य कारवः॥ दधानाश्चक्षुः सिद्धिं॥ तमुत्तावाजिनं नरो धीभिर्विप्रा अवस्यवः॥ मृ
 जंति देवता तये॥ मधो धारा मनुक्षरतीव्रः सधस्तमासदः॥ चारुं क्रुताय पीतये॥ ७॥ परिसुवानो

१५२

१५२

गिरिष्ठाः पवित्रे सोमोऽजक्षाः॥ मर्देषु सर्वधाऽअसि॥ त्वं विप्रस्त्वं कविर्मधुप्रजातमंधसः॥ मर्देषु॥
तव विश्वे सजोष सो देवासः पीतिमाश्नात॥ मर्देषु॥ आयो विश्वा निवार्या वसूनि हस्तयोर्दधे॥ म
र्देषु॥ यऽइमे रोदसी मही संमातरैव दोहते॥ मर्देषु॥ परियो रोदसी उठे सद्यो वाजे निर्यति॥
मर्देषु॥ सशुभी कलशेषा पुनानोऽअचिक्रदत्त॥ मर्देषु॥ ८॥ यत्सोमचित्रमुक्थ्यं दिव्यं पार्थिवं
वसु॥ तं नः पुनाना नर॥ युरं हि स्थः स्वर्पतीऽइंदुश्च सोमगोपती॥ ईशाना पिप्यतं धियः॥ वृ
षा पुनानाऽआयुषुस्तनयन्नधिबर्हिषि॥ हरिः सन्योनिमा सदत्त॥ अवावशंत धीतये विषम
स्याधिरेतसि॥ सूनोर्वत्सस्य मातरः॥ कुविहृष्यंतीभ्यः पुनानो गर्भमादधत्त॥ याः शुक्रंदुह

९३

तेपयः॥उपशिक्षाःपतस्तुषोतियसमाधेदिशुचुषु॥पर्वमानविदारयि॥निशुचौःसोमरक्ष्यं
 निशुभंनिवयस्तिर॥दूरेवासतोअंतिवा॥१॥प्रकविदेववीतयेऽव्योवारैर्निरर्षति॥साक्षा
 न्विश्वाऽअनिर्यधः॥सहिष्माजरितभ्यऽआवाजंगोमंतमिन्वति॥पर्वमानःसहस्त्रिणां॥प
 रिविश्वा निचेतसा मृशसेपवसेमती॥सनःसोमश्रवोविदः॥अभ्यर्षहृद्यशोमघवद्योधु
 वंरयिमू॥इषंस्तोतभ्यऽआभर॥त्वंराजेवसुव्रतोगिरःसोमाविवेशिथ॥पुनानोवद्वेऽअद्भुत॥
 सवक्त्रिस्तुदुष्टरोमृज्यमानोगभस्त्योः॥सोमश्चमृषुसीदिति॥कीळुर्मखोनमंदयुःपवित्रं
 सोमगघसि॥दधस्तोत्रेसुवीर्य॥१०॥एतेधावन्तीद्वःसोमाऽइंद्रायृष्टघयः॥मत्सुरासःस्व

९३

विदः॥ प्रवृण्वंतो अ न्नि युजः सुषये वरिवो विदः॥ स्वयंस्तोत्रे वयस्कृतः॥ वृथा क्रीळंत इंदवः सुध
सुमभ्येक मित्॥ सिंधो रूसा व्यक्षरन्॥ एते विश्वानि वार्या पर्वमाना स आश्रत॥ दितान सप्त
योरर्थे॥ आसिन्निशंगमिंदवो दधाता वेनमादिशे॥ योऽजसमभ्यमरावा॥ क्रुमुन रथ्यं नवं
दधाता केतमादिशे॥ शुक्राः पवध्वमर्णसा॥ एत उत्येऽवीवशुन्का धांवा जिनेऽश्रकृत॥
सतः प्रासा विषुर्मतिम्॥ ११॥ एते सोमा स आश्रवोरथोऽइव प्रवाजिनः॥ सर्गाः सृष्टा अदेवत॥
एते वाता इवोरवः पर्जन्यस्येव वृष्टयः॥ अग्नेरिव भ्रमावृथा॥ एते पूता विपश्चितः सोमा सोद
ध्याशिरः॥ विपाथान् शुर्धियः॥ एते मृष्टाऽअमर्त्याः ससृवां सोनश्रामुः॥ इयं हंतः पथोर

९४ जः॥ एतेष्टुषा निरोदसोर्विप्रयंतो व्यानश्रुः॥ उतेदमुत्र मंरुजः॥ तंतुं तन्वानमुत्र ममनु प्रवतः॥ आ
 शत॥ उतेदमुत्र माय्यं॥ त्वंसोमपणिभ्यः आवसुगया निधारयः॥ ततंतंतुमचिक्रदः॥ ९२॥ सोमा
 अस्यमात्रावोमधोर्मदस्यधारया॥ अभिविश्वानिकाव्या॥ अनुप्रत्नास आयवः पदं नवीयोः
 अक्रमुः॥ रुचेजनंतसूर्यं॥ आपवमाननो नराय्योऽअदाश्रुयोगयं॥ कृधिप्रजावतीरिवः॥ अ
 निसोमास आयवः पवतैमध्वं मदं॥ अभिकोशं मधुश्चुतं॥ सोमो अर्षति धर्ममिदधान इंद्रियं
 रसं॥ सुवीरोऽअनिशस्त्रिपाः॥ इंद्राय सोमपवसे देवेभ्यः सधमाद्यः॥ इंदोवर्जं सिधाससि॥ ९४
 अस्य पीत्वामदाना मिंद्रो वचाण्यप्रति॥ जधानजघनश्चनु॥ ९३॥ प्रसोमा सोऽअधन्विषुः पवमा

नासुऽइंदवः॥ श्रीणानाऽअशुमंजत॥ अभिगावोऽअधन्विषुरापोनप्रवतोयतीः॥ पुनानाऽइंद्रमाश
त॥ प्रपवमानधन्वसिसोमेद्रायुपातवे॥ नृतिर्यतोविनीयसे॥ चंसोमनृमादनःपर्वस्ववर्षणीस
हे॥ सस्त्रियोऽनुमाद्यः॥ इंदोयदद्विभिःसुतःपवित्रंपरिधावसि॥ अरुमिंद्रस्यधास्ते॥ पर्वस्वव
त्रहंतमोक्थेनिरनुमाद्यः॥ शुचिःपावकोऽअद्भुतः॥ शुचिःपावकऽउच्यतेसोमःसुतस्यमध्वः॥
देवावीरिघशंसुहा॥ १४॥ पर्वस्वदक्षसाधनोदेवभ्यःपीतयेदरे॥ मरुद्भ्योवायवेमदः॥ पर्वमान
धियाहितोऽभियोनिंकनिंकदत्त॥ धर्मणावायुमाविश॥ संदेवैःशोभतेवृषाकविर्योनिवधिप्रि
यः॥ वृत्रहादेववीतमः॥ विश्वारूपाण्याविशन्पुनानोयातिहृय्यतः॥ यत्राऽमृतासुऽआसते॥

अरुषोजनयनिरः सोमः पवत आयुषक ॥ इदं गच्छन्क विक्रतुः ॥ आपवस्वमदिन्तमपवित्रं धारया
 कवे ॥ अर्कस्य योनिमासदम् ॥ १५ ॥ तममक्षंतवाजिनमुपस्थे अर्दितेवधि ॥ विप्रसो अण्व्याधिया ॥
 तं गावोऽअन्यनूयत सहस्रधारमक्षितं ॥ इदं धर्तारिमादिवः ॥ तं वेधां मेधयाऽह्यन्यवमानमधि
 यवि ॥ धर्गसिंभूरिधायसं ॥ तमह्यन्तु रिजो धिया संवमानं विवस्वतः ॥ पतिं वाचोऽअहोभ्यम् ॥
 तं सानावधिजामयो हरिं हिन्वंत्यद्रिभिः ॥ हय्यतं भूरिचक्षुसम् ॥ तं त्वा हिन्वंति वेधसः पवमानगि
 राहधम् ॥ इदं विंदाय मत्सरम् ॥ १६ ॥ एष कविरुन्निष्टुतः पवित्रेऽअर्धितो शते ॥ पुनानोघ्नन्नपस्त्रि
 धः ॥ एष इदं वायवे स्वर्जित्परिविच्यते ॥ पवित्रे दक्षसाधनः ॥ एष नृभिर्विनीयते दिवो मूर्धा

वषा सुतः॥ सोमो वनेषु विश्ववित॥ एष गव्युरचिक्रदुत्पर्वमानो हिरण्ययुः॥ इंदुः सत्राजिदरुह
 तः॥ एष सूर्येण हासते पर्वमानोऽधिघवि॥ पवित्रे मत्सरो मदः॥ एष शुष्यसिष्पददंत रिक्षे व
 षा हरिः॥ पुनान इंदुरिंदुमा॥ १७॥ एष वाजी हितो नृभिर्विश्वविन्ननसस्पतिः॥ अयो वारं विधा
 वति॥ एष पवित्रे अक्षरत्सोमो देवेभ्यः सुतः॥ विश्वा धामान्या विहंग्म॥ एष देवः शुभायतेऽधि
 योनाव मर्त्यः॥ वत्र हा देव वीतमः॥ एष वषा कनिः क्रददुशुभिर्जोमि सिर्यतः॥ अभिद्रोणा निधाव
 ति॥ एष सूर्यमरो च युत्पर्वमानो विचर्षणिः॥ विश्वा धामानि विश्ववित॥ एष शुष्यदाभ्यः सोमः पु
 नानो अर्षति॥ देवा वीरघशं सुहा॥ १८॥ प्राऽस्य धामाऽक्षरं नृछः सुतस्योजसा॥ देवाऽऽनुप्र

९६ भूषतः॥सर्पिमृजंतिवेधसौगृणतःकारवोगिरा॥ज्योतिर्जज्ञानमुक्थ्यं॥सुषदासोमतानितपु
 नानायप्रनूवसो॥वद्दीसमुद्रमुक्थ्यं॥विश्वावसूनि संजयन्त्यवस्यसोमधारया॥इनुदेवांसिसध्र
 कू॥रक्षासुनोअररुषःस्वनात्समस्यकस्यचित्॥निदोयत्रमुमुक्षदे॥एंदोपार्थिवंरयिंदिव्यं
 वस्वधारया॥धुमंतंशुष्ममाभर॥१९॥प्रधाराअस्यशुष्मिणोवथापवित्रेअक्षरंन॥पुनानोवा
 चमिष्यति॥इंदुर्दयानःसोतनिर्मृज्यमानःकनिकदत्त॥इयत्रिवग्नुमिंदियं॥आनःशुष्मंन
 षाह्यंवीरवंतंपुरुषेह॥पवस्वसोमधारया॥प्रसोमोअतिधारयापवमानोअसिष्यदत्त॥
 अग्निद्रोणान्यासद॥अशुत्वामधुमत्रमंहरिंदिव्यंदिभिः॥इंदुविंद्रायपीतये॥सुनोताम

धुमत्रमंसोममिंद्रायवज्जिणे ॥ चारुंशर्दयमत्सुरम् ॥ २० ॥ प्रसोमासः स्वाध्याः पर्वमानासो अक्रमुः ॥
 रुयिं कृण्वंति चेत्तनं ॥ दिवस्पृथिव्या अधिभुवंदोद्युम्नवर्धनः ॥ नवावाजानां पतिः ॥ तुभ्यं वाताऽअभिप्रि
 यस्तुभ्यं मर्षंति सिंधवः ॥ सोमवर्द्धंति ते मदः ॥ आप्यायस्व समेतुले विश्वतः सोमवृच्छं ॥ नवावाज
 स्य संगथे ॥ तुभ्यं गावो द्यूतं पयो बभ्रौ दुदुकेऽअक्षितं ॥ वर्षिष्ठेऽअधिसानवि ॥ स्वायुधस्य ते सतो
 भुवनस्य पते वयं ॥ इंदोस रिवत्त्वमुशमसि ॥ २१ ॥ प्रसोमा सोमदच्युतः श्रवसेनो मधोनः ॥ सुता वि
 दधेऽअक्रमुः ॥ आदीव्रितस्य यो वणो हरिं हि न्वत्यद्रिभिः ॥ इंदुमिंद्राय पीतये ॥ आदीहंसो यथा ग
 णं विश्वस्याऽवीवशन्मुतिं ॥ अत्योनगो निरज्यते ॥ नुने सोमा वचा कशन् नृगोनतुक्त्रोऽअर्षसि ॥

२७ सीदं नृतस्य योनिमा॥ अग्निगावोऽनूयत योषा जारनिव प्रियम्॥ अगन्ता जिंयथा हितं॥ अस्मे
 धे दिद्युमद्यशोमघवद्व्यश्च मह्यं च॥ सनिमेधामुतश्रवः॥ २२॥ प्रसोमा सो विपश्चितोऽपानयंत्य
 मयः॥ वनो निमदिषाऽद्व॥ अग्निद्रोणा निबन्धवः शुक्राऽऽतस्य धारया॥ वाजं गोमंतमक्ष
 रं न॥ सुताऽइंद्राय वायवे वरुणाय मरुद्भ्यः॥ सोमा अर्घ्वंति विच्छेवे॥ तिस्रो वाच उदीरते गा
 वो मिमंति धेनवः॥ हरिरेति कनिः क्रदत्॥ अग्निब्रह्मीरनूतय कीर्तस्य मातरः॥ मर्हज्यंते दि
 वः शिश्रुं॥ रायः समुद्रांश्चतुरोऽस्यभ्यं सोम विश्वतः॥ आपवस्व सहस्रिणः॥ २३॥ प्रसुवानो २७
 धारया तनेंदुर्हिन्वानोऽर्घ्वंति॥ रुजद्व्यव्योजसा॥ सुतऽइंद्राय वायवे वरुणाय मरुद्भ्यः॥

सोमोऽअर्षतिविष्णवे॥वृषाणांवृषनिर्घृतंसुन्वतिसोममद्रिभिः॥दुहंतिशक्मनापयः॥भुवत्रि
 तस्यमज्योभिर्वदिंद्रायमत्सरः॥संरूपेरज्यतेहरिः॥अनीमृतस्यविष्टपंदुहतेष्टश्चिमातरः॥
 वारुप्रियतमंदविः॥समेनमद्रुताद्रुमागिरौअर्षतिसुसुतः॥धेनूर्वाश्रोअवीवशात्॥२४॥
 आनःपवस्वधारियापवमानरयिंष्टथुं॥यथाज्योतिर्विदासिनः॥इंद्रोसमुद्रमीश्वर्यपवस्व
 विश्वमेजय॥रायोधर्तानिऽञ्जसा॥त्वयावीरिणावीरवोऽनिष्यामष्टतन्यतः॥क्षुराणोऽअ
 निवार्ये॥प्रवाजमिंदुरिष्यतिसिषासन्वाजसाऽरुषिः॥व्रताविदानऽआयुधा॥तंगीभिर्वा
 चमीश्वर्यंपुनानंवासायामसि॥सोमंजनस्यगोपतिं॥विश्वोयस्यव्रतेजनोदाधारधर्मण

१८ स्पतेः॥ पुनानस्य प्रभूवसोः॥ २५॥ असर्जिरथो यथा पवित्रे वसोः सुतः॥ कार्पान्वाजीन्यक्र
 मीत्॥ सवक्त्रिः सोमजा गृविः पर्वस्वदेववीरति॥ अनिकोशं मधुश्रुतं॥ स नोज्योतीषिपूर्व्यप
 वमानविरोचय॥ क्रत्वेदक्षायिनो हिनु॥ शुभमानः ऋतायुनिर्मज्जमानो गमस्योः॥ पर्वते वा
 सो रेऽअव्यये॥ स विश्वादाश्रुषेव सुमो दिव्यानि पार्थिवा॥ पर्वता मां तरिष्या॥ आदिव स्पृष्टमश्व
 युर्गव्ययुः सोमरोहसि॥ वीरयुः शवसस्पते॥ २६॥ स सुतः पीतये ह वा सोमः पवित्रे अर्षति॥
 २७ णो विघ्नन्क्षीं सिदेवयुः॥ स पवित्रे विचक्षुर्हरिर्षति धर्णसिः॥ अनियोनिं कर्त्तुं क्रदत्॥ स वा
 जीरोचनादिवः पर्वमानो विधावति॥ रिक्षो हा वारमव्ययम्॥ स त्रितस्याऽधिसाने विपर्वमा

नोऽअरोचयत् ॥ जा मिभिः सूर्यैः सह ॥ सर्वत्र हाव धा सुतो वरिवो विद दान्यः ॥ सोमो वा जमि वा सरत् ॥
 स देवः कविनेषितोऽग्निद्रोणा निधावति ॥ इंदुरिंद्राय मुहना ॥ २७ ॥ एष उ स्य वषारथोऽव्यो वारिनि
 र्षति ॥ गच्छन्वा जं सहस्रिणा ॥ एतं त्रितस्य योषणो हरिं हि त्वं त्यदिनिः ॥ इंदुमिंद्राय पीतये ॥ एतं त्यं
 हरितो दर्शमर्ज्यं तेऽपस्युर्वः ॥ या निर्मदाय शुभं उते ॥ एष स्य मानुषी धाव्ये नोन विक्षुसीदति ॥
 गच्छं जारो न योषित ॥ एष स्य मद्योरसोऽवचष्टे दिवः शिशुः ॥ यः इंदुर्वारुमा विशत् ॥ एष स्य पी
 तये सुतो हरि र्षति धर्णसिः ॥ क्रंदन्यो निमुनिप्रियं ॥ २८ ॥ आशुरैर्वहदनाते परिप्रियेण धाम्ना ॥
 यत्र देवाऽइति ब्रवंन् ॥ परिष्कृण्वन्त निष्कृतं जनाय यातं यनिषः ॥ वृष्टिं दिवः परिस्त्रव ॥ सुतः एति

पवित्रः आत्विषिंदधानिः अजसां ॥ विवक्षाणो विरोचयन् ॥ अयं स यो दिवस्पतिरधुयामा पवित्रः
 जा ॥ सिंधोरुर्माश्वक्षरत् ॥ आविवा सन्परावतोऽथो अर्वावतः सुतः ॥ इंद्राय सिच्यते मधु ॥ स
 मीचीनाऽअनूषत ह रिं हि न्वं त्यदिभिः ॥ यो नावृतस्य सीदत ॥ २५ ॥ पुनानो अक्रमीद निविश्वा
 मधो विचर्षणिः ॥ शुभंति विप्रंधीतिभिः ॥ आयो निमरुणो रुद्रमदिंद्रुवषा सुतः ॥ ध्रुवे
 सदसि सीदति ॥ नूनोरयिं महा मिंदोऽसमभ्यं सोम विश्वतः ॥ आपवस्य सहस्रिणाम् ॥ विश्वा
 सोमपवमानधुम्नानीदवा भर ॥ विदाः सहस्रिणीरिषः ॥ सनः पुनान आभररयिं स्तोत्रे
 सुवीर्यम् ॥ जरितुर्वर्द्धया गिरः ॥ पुनान इंदवा भर सोम दिवर्द्ध संरयिम् ॥ वयन्निंदो न शुक्थ

म॥२०॥ प्रयेगावोनभूर्णयस्त्वेषाऽअथासोऽअक्रमुः॥ घ्नंतः कृच्छामपत्त्वचं॥ सुवितस्य
मनामहेऽतिसेतुंदुराथम॥ साक्षांसोदस्युमव्रतम॥ शृण्वेष्टे रिक्स्वनः पर्वमानस्यश्रु
मिणः॥ चरतिविद्युतोदिवि॥ आपवस्वमहीमिषंगोमदिंदोदिरण्यवत्॥ अश्ववद्वज्रव
त्सुतः॥ सपवस्वविवर्षणऽआमहीरोदसीष्टण॥ उषाः सूर्योनिरश्मिभिः॥ परिणः शर्म
यंत्याधारयासोमविश्वतः॥ सरारसेवविष्टपम॥ २१॥ जनयन्त्रोचुनादिवोजनयन्त
स्तुसूर्यम॥ वसानोगाऽअपोहरिः॥ एषप्रत्नेनमन्मनदेवोदेवेभ्यस्पति॥ धारियापव
तसुतः॥ वावधानायुतूर्वयेपवन्तेवाजसातये॥ सोमाः सहस्रपाजसः॥ दुहानः प्रत्ने

१०० मिस्रयः पुवित्रेपरिविच्यते ॥ कंदन्देवांऽअजीजनत ॥ अग्निविश्वानि वाय्याऽग्निदेवांऽऋता
 वधः ॥ सोमः पुनानोऽअर्धति ॥ गोमन्नः सोमवीरवदश्वावदजवत्सुतः ॥ पर्वस्ववदतीरि
 षः ॥ १२ ॥ योऽअत्यऽइव मज्ज्यते गोभिर्मदाय हर्यतः ॥ तंगीर्तिर्वा सयामसि ॥ तन्नो विश्वाऽअ
 वस्युवोगिरः श्रुं भुंति पूर्वथा ॥ इंदुमिंद्राय पीतये ॥ पुनानो याति हर्यतः सोमो गीर्तिः परि
 कृतः ॥ विप्रस्य मेध्याऽतिथेः ॥ पर्वमानविदारयि मृसमभ्यं सोम सुश्रियम् ॥ इंदो सहस्र
 वच्च समू ॥ इंदुरत्यो नवाजस्तत्कनिकंति पुवित्रऽआ ॥ यदक्षारति देवयुः ॥ पर्वस्ववाजसा १००
 तये विप्रस्य गणतो वधे ॥ सोमरास्वसुवीर्यम् ॥ १३ ॥ ॥ इत्युग्वेदाभ्यायेनाकलसंहियां

१०९ षष्ठाऽष्टकेऽष्टमोऽध्याः समाप्तः॥ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ ॥ शके १६९६ वर्षे जय
नामसंवत्सरे उत्तरायणे वसंत ऋतौ फाल्गुने मासे कृष्णपक्षे त्रयोदश्यां सोम्यावाप्तरे तद्दिने
पुरतः कंसमाप्तं कमलवारोपनाम्नाञ्च कस्य सुतेन गोविंदमंदेन लिखितं समाप्तं॥ ७॥
अग्नयेष्टकं टिप्पणीवस्तुब्धदृष्टीरघोमुखः॥ कष्टेन लिखितं ग्रंथं यत्नेन प्रतिपालयेत्॥ १॥
तेलाद्रक्षेज्जलाद्रक्षेद्रक्षेष्टिथिलबंधनात्॥ मूर्खहस्तेन दातव्यमेवं वदति पुरतः के॥ २॥

[OrderDescription]
,CREATED=15.02.20 10:59
,TRANSFERRED=2020/02/15 at 11:21:36
,PAGES=203
,TYPE=STD
,NAME=S0002824
,Book Name=M-2664-TRIGVED SHAKAL SANHITA SHASTAK ASHTAK
,ORDER_TEXT=
,[PAGELIST]
,FILE1=00000001.TIF
,FILE2=00000002.TIF
,FILE3=00000003.TIF

FILE4=00000004.TIF
,FILE5=00000005.TIF
,FILE6=00000006.TIF
,FILE7=00000007.TIF
,FILE8=00000008.TIF
,FILE9=00000009.TIF
,FILE10=00000010.TIF
,FILE11=00000011.TIF
,FILE12=00000012.TIF
,FILE13=00000013.TIF
,FILE14=00000014.TIF
,FILE15=00000015.TIF

FILE16=00000016.TIF
,FILE17=00000017.TIF
,FILE18=00000018.TIF
,FILE19=00000019.TIF
,FILE20=00000020.TIF
,FILE21=00000021.TIF
,FILE22=00000022.TIF
,FILE23=00000023.TIF
,FILE24=00000024.TIF
,FILE25=00000025.TIF
,FILE26=00000026.TIF
,FILE27=00000027.TIF

FILE28=00000028.TIF
,FILE29=00000029.TIF
,FILE30=00000030.TIF
,FILE31=00000031.TIF
,FILE32=00000032.TIF
,FILE33=00000033.TIF
,FILE34=00000034.TIF
,FILE35=00000035.TIF
,FILE36=00000036.TIF
,FILE37=00000037.TIF
,FILE38=00000038.TIF
,FILE39=00000039.TIF

FILE40=00000040.TIF
,FILE41=00000041.TIF
,FILE42=00000042.TIF
,FILE43=00000043.TIF
,FILE44=00000044.TIF
,FILE45=00000045.TIF
,FILE46=00000046.TIF
,FILE47=00000047.TIF
,FILE48=00000048.TIF
,FILE49=00000049.TIF
,FILE50=00000050.TIF
,FILE51=00000051.TIF

FILE52=00000052.TIF
,FILE53=00000053.TIF
,FILE54=00000054.TIF
,FILE55=00000055.TIF
,FILE56=00000056.TIF
,FILE57=00000057.TIF
,FILE58=00000058.TIF
,FILE59=00000059.TIF
,FILE60=00000060.TIF
,FILE61=00000061.TIF
,FILE62=00000062.TIF
,FILE63=00000063.TIF

FILE64=00000064.TIF
,FILE65=00000065.TIF
,FILE66=00000066.TIF
,FILE67=00000067.TIF
,FILE68=00000068.TIF
,FILE69=00000069.TIF
,FILE70=00000070.TIF
,FILE71=00000071.TIF
,FILE72=00000072.TIF
,FILE73=00000073.TIF
,FILE74=00000074.TIF
,FILE75=00000075.TIF

FILE76=00000076.TIF
,FILE77=00000077.TIF
,FILE78=00000078.TIF
,FILE79=00000079.TIF
,FILE80=00000080.TIF
,FILE81=00000081.TIF
,FILE82=00000082.TIF
,FILE83=00000083.TIF
,FILE84=00000084.TIF
,FILE85=00000085.TIF
,FILE86=00000086.TIF
,FILE87=00000087.TIF

FILE88=00000088.TIF
,FILE89=00000089.TIF
,FILE90=00000090.TIF
,FILE91=00000091.TIF
,FILE92=00000092.TIF
,FILE93=00000093.TIF
,FILE94=00000094.TIF
,FILE95=00000095.TIF
,FILE96=00000096.TIF
,FILE97=00000097.TIF
,FILE98=00000098.TIF
,FILE99=00000099.TIF

FILE100=00000100.TIF
,FILE101=00000101.TIF
,FILE102=00000102.TIF
,FILE103=00000103.TIF
,FILE104=00000104.TIF
,FILE105=00000105.TIF
,FILE106=00000106.TIF
,FILE107=00000107.TIF
,FILE108=00000108.TIF
,FILE109=00000109.TIF
,FILE110=00000110.TIF
,FILE111=00000111.TIF

FILE112=00000112.TIF
,FILE113=00000113.TIF
,FILE114=00000114.TIF
,FILE115=00000115.TIF
,FILE116=00000116.TIF
,FILE117=00000117.TIF
,FILE118=00000118.TIF
,FILE119=00000119.TIF
,FILE120=00000120.TIF
,FILE121=00000121.TIF
,FILE122=00000122.TIF
,FILE123=00000123.TIF

FILE124=00000124.TIF
,FILE125=00000125.TIF
,FILE126=00000126.TIF
,FILE127=00000127.TIF
,FILE128=00000128.TIF
,FILE129=00000129.TIF
,FILE130=00000130.TIF
,FILE131=00000131.TIF
,FILE132=00000132.TIF
,FILE133=00000133.TIF
,FILE134=00000134.TIF
,FILE135=00000135.TIF

FILE136=00000136.TIF
,FILE137=00000137.TIF
,FILE138=00000138.TIF
,FILE139=00000139.TIF
,FILE140=00000140.TIF
,FILE141=00000141.TIF
,FILE142=00000142.TIF
,FILE143=00000143.TIF
,FILE144=00000144.TIF
,FILE145=00000145.TIF
,FILE146=00000146.TIF
,FILE147=00000147.TIF

FILE148=00000148.TIF
,FILE149=00000149.TIF
,FILE150=00000150.TIF
,FILE151=00000151.TIF
,FILE152=00000152.TIF
,FILE153=00000153.TIF
,FILE154=00000154.TIF
,FILE155=00000155.TIF
,FILE156=00000156.TIF
,FILE157=00000157.TIF
,FILE158=00000158.TIF
,FILE159=00000159.TIF

FILE160=00000160.TIF
,FILE161=00000161.TIF
,FILE162=00000162.TIF
,FILE163=00000163.TIF
,FILE164=00000164.TIF
,FILE165=00000165.TIF
,FILE166=00000166.TIF
,FILE167=00000167.TIF
,FILE168=00000168.TIF
,FILE169=00000169.TIF
,FILE170=00000170.TIF
,FILE171=00000171.TIF

FILE172=00000172.TIF
,FILE173=00000173.TIF
,FILE174=00000174.TIF
,FILE175=00000175.TIF
,FILE176=00000176.TIF
,FILE177=00000177.TIF
,FILE178=00000178.TIF
,FILE179=00000179.TIF
,FILE180=00000180.TIF
,FILE181=00000181.TIF
,FILE182=00000182.TIF
,FILE183=00000183.TIF

FILE184=00000184.TIF
,FILE185=00000185.TIF
,FILE186=00000186.TIF
,FILE187=00000187.TIF
,FILE188=00000188.TIF
,FILE189=00000189.TIF
,FILE190=00000190.TIF
,FILE191=00000191.TIF
,FILE192=00000192.TIF
,FILE193=00000193.TIF
,FILE194=00000194.TIF
,FILE195=00000195.TIF

FILE196=00000196.TIF
,FILE197=00000197.TIF
,FILE198=00000198.TIF
,FILE199=00000199.TIF
,FILE200=00000200.TIF
,FILE201=00000201.TIF
,FILE202=00000202.TIF
,FILE203=00000203.TIF
,